

*Ten, kdo čte,
žije s každou další knihou život navíc.
Kdo nečte, má jen ten svůj.*

Oscar Wilde

Severská detektivka

Severská detektivka (též severské krimi nebo severské noir) je literární a filmový žánr detektivní a kriminální fikce, která je často psaná z pohledu policie a odehrává se buď ve Skandinávii, nebo širěji v severských zemích. Jazyk je obvykle prostý a úmyslně se vyhýbá metaforám. Prostředí, ve kterém se děj odehrává, často zahrnuje bezútesné krajiny a atmosféra je temná a morálně složitá. Žánr popisuje napětí mezi zdánlivě klidným (až strnulým) a nevýrazným sociálním klimatem v severských zemích a vraždami, nenávisť k ženám, znásilněními a rasismem, které se vyskytují pod povrchem. V severských detektivních románech se často vyskytují ženy jako hlavní postavy. Popularita žánru se rozšířila na film a televizi, např. dánský televizní seriál *Zločin* nebo dánsko-švédský seriál *Most*.

Švédská autorská dvojice **Maj Sjöwallová – Per Wahlöö** je popisována jako „pár, který vynalezl severskou detektivku“ a jsou uváděni jako jeden z hlavních inspirací pro významného norského spisovatele **Jo Nesbø**. Další významný švédský spisovatel detektivních románů **Henning Mankell** ve své předmluvě k románu *Roseanna* poznamenává, že jejich série deseti románů o zločinu s hlavní postavou Martinem Beckem „se výrazně odchytila od předchozích trendů v žánru“ a stali se průkopníky nového stylu: „Byli ovlivněni a inspirováni americkým spisovatelem Ed McBainem. Uvědomili si, že zde bylo obrovské neprozkoumané území, na kterém kriminální román mohl vytvořit rámec pro příběhy obsahující sociální kritiku.“

Detektivka nebo detektivní fikce, která zahrnuje detektivní román, novelu a povídku, je jedním z nejoblíbenějších žánrů zábavné literatury. Název pochází z latinského slova *detegere* = odkrývat, odhalovat. Zápletka detektivních příběhů je založena na zločinu (nejčastěji vraždě), po jehož pachateli, detailech způsobu provedení nebo motivu pátrá detektiv. Příbuzným typem kriminální literatury jsou pitavalové a paměti slavných detektivů, které však popisují zločiny skutečné. Detektivka má rovněž blízko k thrilleru nebo špionážnímu románu, často dochází k jejich kombinaci.

Od počátku byla detektivka pojímána jako složitá hádanka, intelektuální hra a výzva čtenářovým logickým a deduktivním schopnostem. Rozuzlení musí být pravděpodobné, racionálně zdůvodněné a vycházející z indicií, ale zároveň překvapivé. Autor musí postupovat logicky, aby čtenář mohl sledovat postup dedukce ze stop – za tím účelem vznikala i striktní žánrová pravidla (např. desatero Ronalda Knoxe, pravidlo tří stop). Vykonstruovanost zápletek však od počátku 20. století postupně ustupovala a pravidla se rozvolňovala. Důrazem na psychologii postav se některé pozdější detektivky výrazně přibližují psychologickému románu, jiné se zase barvitým zachycením prostředí přibližují románu sociálnímu (například u představitelů tzv. drsné školy).

Klíčovou postavou detektivky je detektiv, řešitel záhady. Zpočátku navazuje na romantickou tradici mstitelů bezpráví, často je obdařen mimořádnými pozorovacími a kombinačními schopnostmi, později též znalostmi lidské psychiky. Někdy bývá výstředníkem až podivínem, jindy má působit jako okolím podceňovaný outsider. Je obvyklé, že v řadě děl jednoho autora vystupuje postava téhož detektiva. Od 20. století je obvyklejší typ obyčejného detektiva, ať již detektiva profesionálního (policista, soukromý detektiv), nebo soukromé osoby, jíž zločin zasáhl do života. Moderní detektivky často popisují rutinní vyšetřování celých policejních týmů.

Deduktivní příběhy s kriminálními náměty nacházíme už v biblických apokryfech, Ezopových bajkách či orientálních pohádkách. Své předchůdce má detektivka v tzv. pikareskním (šibalském) a loupežnickém románu 18. století, nebo také (podobně jako thriller) v tzv. gotickém románu – jde také o typ prózy s tajemstvím. Jako samostatný žánr se detektivní román konstitoval ve 2. polovině 19. století.

*Dvojice vyšetřovatelů Carl a Assad pracují na oddělení Q.
Z filmů podle bestsellerů Jussiho Adler-Olsena.*

Rozšíření tohoto typu literatury pak souvisí s vytvářením moderní velkoměstské civilizace s jejím podsvětím a policejním aparátem.

Za první detektivní prózu v historii bývá považována povídka Edgara Allana Poea *Vraždy v ulici Morgue* z roku 1841. V Poeově stylu logické hádanky pokračuje pak A. C. Doyle a další, později Dorothy Sayersová, Agatha Christie, P. D. Jamesová aj. Na rozhraní detektivky a thrilleru jsou díla Edgara Wallace. Ve 20. letech 20. století se v USA zrodil nový typ detektivky, tzv. drsná škola, jejímž protagonistou je osamělý bojovník za spravedlnost typu westernového hrdiny. Později se stává hlavní postavou detektivky i policejní profesionál (např. díla G. Simenona nebo Eda McBaina) nebo celý policejní tým (Maj Sjöwallová – Per Wahlöö). Od devadesátých let 20. století se ze severní Evropy prosazuje severská detektivka.

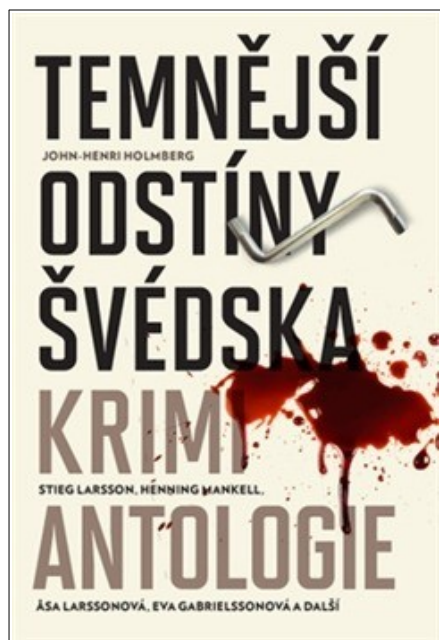
Detektivky bývají častým námětem pro další audiovizuální zpracování jejich námětu v rozhlase, filmu a televizi. Zde jsou oblíbené detektivky zaměřené na moderní vyšetřovací metody, například na psychologické profilování.

Thriller (z angl. thrill = otřást, vzrušit) je žánr filmu, knihy nebo televizního seriálu, který má u čtenáře nebo diváka vyvolat silné napětí a emoce. Thriller je blízký detektivce, avšak v thrilleru se hrdina spíše snaží zkřížit plány nepříteli, zabránit spáchání zločinu než odkrývat zločin, který se už stal. I tady ovšem dochází k překrývání žánrů, existuje celá řada detektivních thrillerů.

Thrillery jsou charakterizovány rychlým sledem událostí, častou akcí a nápaditými hrdiny, kteří musí překazit plány silnějším a lépe vybaveným padouchům. Často se jako nástroje napětí používají falešné stopy a cliffhangery (konec v nejnepříjemnějším momentu). Thriller se často koná v neobvyklém prostředí, jako cizí země, poušť, polární oblasti nebo širé moře. V některých thrillerech jsou hrdinové „tvrďáci“, kteří si navykli nebezpečí: strážci zákona, vyvědkači, vojáci, námořníci nebo piloti. Mohou to být ale i obyčejní občané, kteří do nebezpečí upadli náhodou. Tradičně byli hrdinové muži, ale v poslední době začíná přibývat hrdinek.

*z knihy **Temnější odstíny Švédska – John-Henri Holmberg***

Detektivní literatura je široká oblast zahrnující početné a velmi odlišné typy příběhů. Patří sem klasické intelektuální dedukce Edgara Allana Poea a o padesát let později sira Arthura Conana Doylea,

Agathy Christie, Dorothy L. Sayersové, Elleryho Queena a mnoha dalších. Patří sem americká drsná škola přinášející řadu soukromých detektivů. Patří sem psychologické thrillery od autorů píšících ve stylu Daphne de Maurier, Patricie Highsmithové a Ruth Rendellové. Stejně etablovanou kategorii tvoří špionážní romány, jejichž zakladatelem byl zřejmě William Somerset Maugham, později následovaný nejúspěšnějšími zástupci tohoto směru – Ianem Flemingem a Johnem le Carrém. Jednoho ze stěžejních představitelů špionážního proudu máme i ve Švédsku, Jana Guilloua, jehož třináct románů o švédském tajném agentovi Carlu Hamiltonovi si od roku 1986 získalo obrovskou popularitu a dosud vlastně nemají konkurenci. Dále nesmíme opominout noir romány, ačkoli termín noir je definován spíše emocionálně než výstavbou zápletky. Existuje bezpočet děl zaměřených na popis policejní práce, přičemž k nejranějším pozoruhodným autorům patří John Creasey a nespoutaný Ed McBain. Následuje řada thrillerů o sériových vražích...

Kolébkou většiny výše zmíněných rozdílných podžánrů – i když ne všech – spadajících do kategorie detektivní literatury je Velká Británie nebo Spojené státy. Detektivní dedukce, drsná škola se soukromými očky, díla zaměřená na policejní vyšetřování i převážná část ostatní kriminální literatury je nepopíratelně anglosaského původu. Detektivky si však stejně jako science fiction, další důležité beletristické odvětví, které se etablovalo ve dvacátém století, rychle získaly oblibu i v dalších zemích a dnes vznikají a těší se čtenářskému zájmu na celém světě.

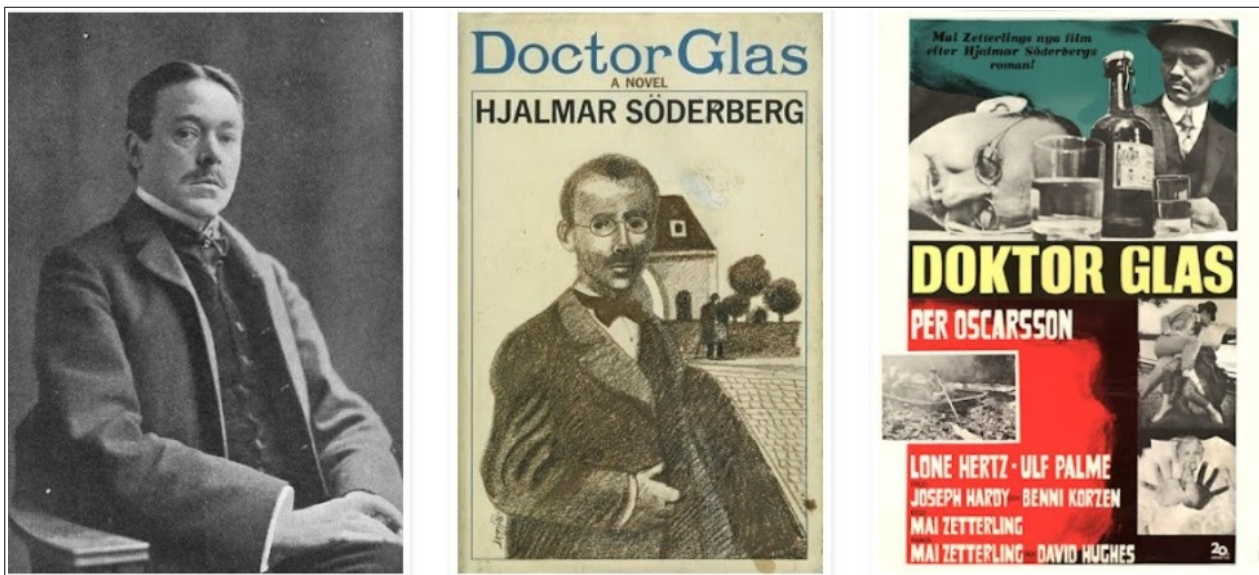
V centru dění se ocitlo Švédsko... Většina švédských odborníků považuje za zrod tuzemské kriminální literatury rok 1893, kdy vyšel román s názvem *Stockholmský detektiv*. Skutečné jméno autora znělo **Fredrik Lindholm**, svá díla však vydával pod pseudonymem **Prins Pierre**.

Stockholmského detektiva lze skutečně těžko označit za trháka: román upadl na mnoho desetiletí v naprosté zapomnění a reedice se dočkal při příležitosti svého výročí prvního vydání. Několik dalších autorů

však dosáhlo slušné popularity. V roce 1908 publikoval pastor **Oscar Wågham** pod literárním jménem **Sture Stig** první ze dvou povídkových sbírek parodujících Sherlocka Holmese: obě byly chytré a zábavné a jeho dílo představuje nejranější švédskou detektivní tvorbu. Jedním z jeho čtenářů – tedy podle vlastních slov – byl mladý **Gunnar Serner** (1886-1947), vynikající student, který nastoupil na univerzitu v Lundu v pouhých šestnácti letech a již ve čtyřadvaceti získal doktorský titul. Vzhledem k bídným rodinným poměrům byl Serner nucen financovat svá studia pomocí krátkodobých půjček a nakonec se uchýlil k padělání spousty dlužných úpisů. V září 1912 opustil Švédsko a pokusil se o štěstí v kasinu v Monte Carlu, přišel však úplně o všechno a vsadil na spisovatelskou dráhu. Překvapivě uspěl a jeho povídky se rychle prodávaly pod různými pseudonymy – v Sernerově případě to byla naprostá nezbytnost, protože na něj měla spadeno švédská policie.

V roce 1914 vyšla Sernerova první kniha, napsaná pod pseudonymem **Frank Heller**, jež od té doby výhradně užíval. „Heller“ vydal do své smrti celkem třiačtyřicet románů, povídkových sbírek a cestopisů; dále sestavil antologii kriminálních povídek, stejně tak se zabýval žánrem fantastické literatury i science fiction, dokonce psal i básně. Heller nebyl nejprodávanějším autorem pouze ve své vlasti, ale i nejúspěšnějším švédským tvůrcem zábavné literatury na dobovém mezinárodním poli. Jeho důmyslné, humorné a vzrušující příběhy o podvodnících, gentlemanských zlodějích a zločincích se staly hitem v celé Evropě a posloužili jako předloha k pěti celovečerním filmům; ve Spojených státech vyšlo ve dvacátých letech minulého století osm jeho románů. Dílo Franka Hellera zůstává až na jednu výjimku nejlepším literárním počinem v oblasti detektivního žánru první poloviny dvacátého století, které je stále čtenářsky přitažlivé a zajímavé.

Touto výjimkou je krátká próza s názvem Doktor Glas (1905) od **Hjalmara Söderberga**, jednoho ze všeobecně uznávaných švédských spisovatelů dvacátého století. Doktor Glas však nebyl zamýšlen jako detektivka: jde o psychologický román pojednávající o mladém lékaři, který se rozhodne spáchat vraždu. Empatický příběh dobrosrdečného mladíka, jenž se po zralé úvaze dopustí zločinu, je stále mrazivý a přesvědčivý.

Mezi další patří **Harald Johnsson**, píšící pod jménem **Robinson Wilkens**, jehož kriminální komisař, Švéd Fred Hellington, byl zaměstnancem Scotland Yardu, a tudíž řešil zločiny spáchané v Anglii. **Samuel August Duse**, píšící pod jménem S. A. Duse, vydal třináct románů o právníkovi a geniálním soukromém detektivovi Leu Carringovi. **Julius Regis**, rozený Petersson, získal ohromný vzhlas díky svým deseti detektivkám, jejichž hrdinou je novinář a detektiv Maurice Wallion.

Takto tedy vypadala první generace stěžejních švédských detektivkářů tvořících do třicátých let dvacátého století. Vyšetřovatelé ani zločinci obvykle neměli švédská jména; detektivka byla vnímána jako nepůvodní literární žánr a importováním protagonistů i jejich protivníků se domácí autoři snažili dodat svým dílům mezinárodní punc. Výjimkou byl „Frank Heller“: psal sice výhradně o tuzemských hrdinech, ovšem na druhé straně se všechny jeho příběhy odehrávají mimo Švédsko, takže jednoduše používal opačné metody – své detektivy exportoval do zahraničí.

Prvním domácím spisovatelem, který své příběhy situoval do Švédska a stvořil skrzskrz švédské detektivky se švédskými jmény, byl **Stieg Trenter**. Fiktivním vypravěčem většiny jeho románů je fotograf

Harry Friberg, řešením zločinů se však zabývá především Fribergův přítel, kriminální inspektor Vesper Johnson. Trenter je obecně považován za jednoho z nejpodrobnějších kronikářů rostoucího Stockholmu poválečných let. V letech 1943-1967 napsal dvacet šest knih.

Stieg Trenter je prvním detektivkářem, jehož vzala na milost i švédská literární kritika. Ve čtyřicátých a padesátých letech měl několik následovníků. Nejpozoruhodnější je **Maria Langová**, píšící pod pseudonymem **Dagmar Langová** (1914-1991). Její romány se nevyznačují pouze romantikou, ale občas i erotickým podtextem a často byly zavrhovány coby „ženské romance“ narušené kriminální zápletkou. Navzdory tomu je její prvotina *Vrah nikdy nelže* sám dodnes zajímavá, především díky nanejvýš odvážnému a účastnému popisu lesbické pachatelky, která zabila ženu, jež pohrdla její vášnivou láskou.

Prvním Švédem, který psal výhradně o profesionálním policistovi, byl **Vic Suneson**, používající literární pseudonym **Sune Lundquist**. Mezi lety 1948-1975 vydal přes třicet románů a souborů povídek. V mnoha případech se jedná o experimentální prózy, obsahující nelineární vyprávění a střídání vypravěčské perspektivy, případně kombinaci policejního vyšetřování a psychologického portrétu. Posledním z významných švédských detektivkářů do roku 1960, který vydal svůj první román v roce 1954, byl **Hans-Krister Rönblom**. Jeho protagonist, historik a učitel Paul Kennet, nerozkrývá zločin proto, aby primárně posloužil spravedlnosti, ale aby si ověřil správnost historických údajů.

S výjimkou děl velmi talentovaného Franka Hellera byla valná většina švédských detektivek vzniklých před rokem 1940 odsuzována a považována za nehodnotnou literaturu a sám Heller, ačkoli se za svou erudici a invenci dočkal mnoha uznání, byl často obviňován, že idealizací svých podvodných hrdinů „svádí mládež na scesti“.

Kartami salonních detektivů dramaticky zamíchala až první tuzemská autorská dvojice, jež úspěšně prorazila i za hranicemi: **Maj Sjöwallová a Per Wahlöö**, kteří v roce 1965 vydali první svazek své desetidílné detektivní série. Jejich *Roseanna* zaznamenala ve Švédsku okamžitý úspěch, přestože ji kritici označili za příliš hrubozrnou, depresivní, temnou a surovou. Bez ohledu na to byla tvorba Sjöwallové a Wahlööa přijata kladně jako mimořádný literární experiment a jejich knihy se staly bestsellery.

K nejoblíbenějším autorům od roku 1968 do poloviny osmdesátých let bezesporu patří neznámý spisovatel tvořící pod pseudonymem **Bo Balderson**.

Vydal celkem jedenáct románů, v nichž pranýřoval švédské vládní kruhy z čistě konzervativního hlediska. Další spisovatelé, ve srovnání s Baldersonem mnohem vytríbenější, dokázali, že brilantní styl může mít i klasická detektivka; mezi přední zástupce patří **Ulf Durling**, jehož první román vyšel v roce 1971 a šestnáctý – zároveň také poslední – v roce 2008, dále pak velice plodný **Jean Bolinder**, který debutoval v roce 1967. Kolem roku 1975, kdy vyšla poslední část desetidílné série Maj Sjöwallové a Petra Wahlööa, se většina nových autorů soustředila na práci policejního vyšetřovatele, přičemž často užívali spojení kriminálního příběhu s politickým podtextem. K nejpozoruhodnějším zástupcům této generace patří **Uno Palmström**, **K. Arne Blom** (v naší knihovně: *Protiúder*), **Olov Svedelid** a zejména pak **Leif G. W. Persson**, profesor kriminologie, který v letech 1978-1982 napsal tři romány. V roce 2002 se po delší odmlce znovu vrátil na literární kolbiště a vytvořil dalších šest detektivek; jejich zápletky plné intrik obvykle vycházejí ze skutečných tuzemských zločinů. Volná trilogie *Mezi touhou léta a chladem zimy*; *V jiném čase*, *v jiném životě*; *Volně padat jako ve snu* se mimo jiné zabývá dosud nevyřešenou vraždou švédského ministerského předsedy Olofa Palmeho z roku 1986. Skvělá atmosféra Perssonových románů a nepopíratelné literární kvality ho řadí k předním švédským spisovatelům tohoto žánru; Persson je trojnásobným držitelem ceny Švédské akademie detektivní literatury za nejlepší kriminální román roku; druhým takto oceněným autorem je **Håkan Nesser**. Persson je bezpochyby jedním z nejlepších a nejvlivnějších autorů, který značně přispěl k sociálněkritickému tónu švédských detektivek. Působil jako kriminalista v Národním policejním sboru, pracoval jako významný vládní poradce a poradce ministerstva spravedlnosti – což jeho tvorbě dodává značnou závažnost; ve svých dílech ostře a kriticky napadá neschopnost a agresivitu švédské policie, právní systém, politický a byrokratický aparát, jejichž hlavním cílem je zůstat co nejdéle u moci a zachovat si vlastní výhody.

Dalším spisovatelem, který se paralelně s Perssonem věnuje podobnému typu společenské kritiky, je **Kenneth Ahl**, což je pseudonym literárního dua – novináře **Christera Dahla** a **Lasseho Strömstedta**, spisovatele a herce, který strávil osm let ve vězení. V letech 1974-1991 společně vytvořili sedm románů, v nichž zúročili své zkušenosti a především znalost vězeňské tematiky, policejní brutality, obchodu s omamnými látkami a nejisté existence narkomanů. Významným autorem byl také již zmíněný **Uno Palmström**, původně novinář, později vydavatel. Mezi léty 1976-1990 napsal devět románů plných pochybností o švédském systému, jež Palmström nazírá jako uzavřený monolit, nečistý propletenec finančníků a politiků, kteří hájí pouze své vlastní zájmy a lidská práva jsou pro ně druhořadá. Právnická a naturalistická spisovatel **Steffan Westerlund** uveřejnil sérii románů, jejichž ústředním tématem je nelidskost velkého byznysu a mocné vlády; zaměřil se na necitelné násilné skutky, kterých se na občanech dopustily švédské úřady, a na chamtivost lékařských, chemických a energetických koncernů a jejich lhostejnost k životu obyčejných lidí.

Ke konci osmdesátých a na počátku devadesátých let se tento trend již pevně ujal a pokračoval v dílech nových význačných literátů. V roce 1990 vyšel první thriller novináře **Gunnara Ohrlendera**, jež Švédská akademie detektivní literatury zvolila za nejlepší kriminální román roku. V roce 1991 debutoval **Henning Mankell**, jemuž se dostalo stejného ocenění. Tito dva autoři se ve svých detektivních románech jako první vážně zabývali problémem švédského rasismu a protipřístěhovaleckými náladami.

V roce 2008, kdy byly přeloženy romány Stiega Larssona, vyjádřila spousta kritiků překvapení nad negativním vykreslením švédského blahobytného státu, který přerostl v přebujelé monstrum, jež je pro zachování vlastních privilegií a moci ochotné obětovat práva, svobody a životy svých občanů. Drsný pohled na švédskou realitu vylíčený v trilogii Milénium je však přímým pokračováním sociálně kritického pohledu románů Sjöwallové a Wahlööa, z něhož se v nadcházejících čtyřiceti letech stalo ústřední

téma švédské detektivní literatury.

V polovině devadesátých let minulého století nastupuje nová generace, jejímiž nejvýznamnějšími představiteli jsou **Henning Mankell**, **Håkan Nesser**, který debutoval v roce 1993, a **Åke Edwardson** (v naší knihovně: *Až na věky věků*, *Tanec s Andělem*), jenž vydal svou prvotinu v roce 1995. Nesser i Edwardson dosavadní sociálněrealistickou tradici do určité míry porušili; děj Nesserových románů se odehrává ve fiktivním městečku Maardam, ležícím v bezejmenné zemi, která je směsicí Švédska, Německa, Polska a Nizozemí, a hlavní důraz je kladen na psychologizaci hlavních postav, především policisty Van Veeterena. Velká část Edwardsonových děl popisuje kriminálního inspektora Erika Wintera působícího v Göteborgu, ale i Edwardson se soustřeďuje především na psychologické a existenciální otázky, byť v nanejvýš sofistikované podobě. Mankell, Nesser a Edwardson pozvedli švédskou detektivku na vysokou literární úroveň, díky čemuž byla uznána za svébytnou beletristickou formu – kterou de facto byla již od šedesátých let – ale nyní se stala nespornou a důležitou součástí švédské literatury.

Na detektivní scéně však stále něco chybělo – ženské autorky. Výjimkou byla psychiatrička **Åsa Nilssonová**, ale většinou základnu kriminálního žánru tvořili bezesporu muži. Zlom nastal koncem devadesátých let: v roce 1997 debutují čtyři nové autorky: **Inger Frimanssonová**, **Liza Marklundová**, **Helene Turstenová** (v naší knihovně: *První podezření*) a **Aino Trosellová**, které švédskou detektivku obohatily o nové prvky. Frimanssonová se od začátku zaměřila na psychologické thrillery s několika opakujícími se postavami, Marklundová psala o investigativní novinářce Annice Bengtsonové a Aino Trosellová popisuje ve svých proletářsky realistických románech ženskou „antihrdinku“. Čtvrtá spisovatelka, Helene Turstenová – původním povoláním zubařka – dala život kriminální komisařce Irene Hussové, zaměstnané u göteborgské policie.

Tyto nové tendence však rozhodně neznamenaly zánik klasického policejního vyšetřování. Nejvýznamnějším autorem, držícím se detektivní tradice, je **Arne Dahl** (pseudonym **Jana Arnalda**), který se v roce 1999 představil smyšlenou policejní jednotkou specializovanou na mezinárodní zločin a poté vydal dalších jedenáct knih. V roce 2011 stvořil tajnou skupinu operativců Opcop, pracující v rámci evropské policejní organizace. Další působivou autorkou zabývající se policejní prací je **Anna Janssonová**, jejíž hlavní hrdinka Maria Wernová spatřila světlo světa v roce 2000, dále pak **Mons**

Kallentoft, jehož protagonistkou je brilantní vyšetřovatelka Malin Forsová, potýkající se s těžkým alkoholismem, **Carin Gerhardsonová** (v naší knihovně: *Gideonův kruh, Máma, táta, děti, Perníková chaloupka, Spi, děťátko, spi, Světec*), píšící o policii v Hammarby v jižní části Stockholmu, a také **Kristina Ohlssonová** (*Henryho tajemství, Miovo blues, Oběti ráje, Potopa, Sedmikrásky*), jejíž Fredrica Bergmanová a Alex Recht vznikli v roce 2009.

Mnoho vysoce oceňovaných současných švédských autorů detektivek však nespadá do sféry klasické „policejní procedurálky“. V roce 2003 se objevil první román **Camilly Läckbergové**, pojednávající o spisovatelce Erice Falckové a jejím příteli, policistovi Patriku Hedströmovi, a Läckbergová se záhy stala jednou z nejpoblárnějších švédských autorek. Její romány – stejně jako romány mnoha jejích následovníků – se zabývají především osobním životem hlavních postav, v němž detektivní příběh nehraje ústřední roli, přestože je důležitým bodem zápletky. Tento „crossover“ mezi vztahy románových postav a kriminální zápletkou není ve švédské literatuře žádnou novinkou, v jistém smyslu je návratem ke struktuře románů Marie Langové z padesátých let, u Läckbergové se však nepochybně objevuje v mnohem realističtější podobě. Dalšími úspěšnými představitelkami tohoto stylu jsou **Mari Jungstedtová** a **Viveca Stenová** (v naší knihovně: *Ve vyšších kruzích*), oblíbil si jej i mužský autor **Jonas Moström**.

Další skupinu tvoří autoři píšící o právnících, z nichž přední místo zaujímá **Åsa Larssonová**. Její první kniha s Rebeckou Martinssonovou vyšla v roce 2003 a byla označena za nejlepší románový debut; za dvě z později vydaných čtyř děl získala Larssonová ocenění nejlepší kriminální román roku Švédské akademie detektivní literatury. V jejích románech se snoubí místní tradice s náboženstvím a hlavní úlohu hrají psychologické konflikty; Larssonová bezpochyby patří k nejuznávanějším a nejoriginálnějším švédským spisovatelům. Druhou současnou právníčkou, která obdařila touto profesní znalostí svoje románové alter ego a využívá své knihy ke kritice sporných otázek švédské justice, je **Malin Perssonová Giolito**, dcera již zmíněného Leifa G. W. Perssona, jež debutovala v roce 2012. Na výsluní současné kriminální scény patří také dvojice **Anders Roslund** a **Börje Hellström**, kteří spolupracují od roku 2004. Roslund je původní profesí novinář a televizní reportér, Hellström bývalý zločinec, který se kromě literatury angažuje ve znovuzařazení vězňů do společnosti. Jejich romány se drží tradiční detektivní linie a využívají zápletky ke kritice sociálních problémů. Přestože hlavním hrdinou jejich děl je klasický policejní vyšetřovatel, svými literárními kvalitami a tematickým záběrem předčili většinu podobně laděných děl – všech jejich šest románů se vyznačuje různorodostí zápletek, formy, stylu i atmosféry. V roce 2005 vyšel ve Švédsku první díl trilogie **Stiega Larssona**, další se objevil o rok později a oba dosáhly nevídaného úspěchu.

Během několika posledních let švédskou detektivní scénu obohatila díla mnoha inovativních autorů, píšících ve zcela jiném duchu než jejich předchůdci. **Karin Alfredssonová** a **Katarina Wennstamová**, které debutovaly v letech 2006 a 2007, se ve svých dílech soustředily na utlačování žen ze strany mužů a na homofobii a právě tyto dvě současné autorky zřejmě nejhloběji rozebírají skrytá témata Stiega Larssona; protagonistka obou románů Alfredssonové, lékařka Ellen Elgová, prozkoumala otřesnou situaci žen v pěti různých zemích, zatímco Wennstamová se ve svých velice vyzrálých prózách zabývá obchodem s bílým masem, surovostí policistů k partnerkám, sexuálním harašením ve světě filmového byznysu a homofobií v oblasti sportu. Právník **Jens Lapidus**, píšící od roku 2006, se stylisticky i tematicky inspiroval Jamesem Ellroyem, především v popisu násilí a korupce zločineckých gangů na stockholmských předměstích, a ve světě švédské krimi je ojedinělým zjevem. **Johan Theorin**, který debutoval v roce 2007, je autorem vysoké literární úrovně. Detektivní zápletku často kombinuje s regionalismem, prvky fantaskna, mytologie a hororu. **Dag Öhrlund** vydal svůj první román ve stejném roce; píše thrillery plné násilí ve stylu americké drsné školy a mimoto je tvůrcem prvního sériového vraha ve švédské kriminální literatuře. Od roku 2009 působí v této oblasti i autorská dvojice **Alexandra** a **Alexander Ahndorilovi**, používající pseudonym **Lars Kepler** (v naší knihovně: *Hypnotizér, Lazar, Lovce králíků, Paganiniho smlouva, Písečný muž, Playground, Stalker, Svědkyně ohně, Zrcadlový muž*); píší zhuštěné, imaginativní a odvážné akční romány, v nichž se objevují

hrdinové a padouši, jejichž vzájemná nenávisť vydrží po celý lidský život. Odborník na bezpečnostní služby **Anders de la Motte** se dal na spisovatelskou dráhu v roce 2010, kdy debutoval románem *Hra*, pro nějž jsou charakteristické intriky, dějové propletence a zajímavý protagonista, naivní polokriminální flákač, který se vyzná v počítačích a je vším jiným než typickým Švédem. **Håkan Axlander Sundquist** a **Jerker Eriksson**, píšící pod společným jménem **Erik Axl Sund**, debutovali v roce 2010 a dosud vydali pouze rozsáhlý trojsvazkový román; hypnoticky okouzující příběh plný intrik, pojednávající o obsesi, pomstě, psychoanalýze a vykoupení, je nepochybně ústředním dílem současné švédské krimi. I pozdější autor **Christoffer Carlsson** (v naší knihovně: *Neviditelný muž ze Salemu*) je nanejvýš nekonvenční a jeho tři prózy inspirované románem noir jsou velmi slibné. Autorská dvojice **Rolf** a **Cilla Börjlindovi** (v naší knihovně: *Gangréna, Stále vládne mráz, Zmrazené zlato*) vydali první kriminální román v roce 2012; temnou atmosféru umocňuje neoriginálnější dvojice protagonistů od dob Stiega Larssona. Börjlindovi společně stvořili knihy, v nichž si pohrávají se žánrem, parodií i formou nad rámec zavedených zvyklostí.

John-Henri Holmberg
Viken, červenec 2013

Mezi autory, kteří přispěli k vytvoření a rozšíření žánru **severská detektivka**, patří:

Finsko:

Leena Lehtolainen, Reijo Mäki, Mikko Porvali, Matti Rönkä

Island:

Arnaldur Indriðason, **Yrsa Sigurðardóttir**

Dánsko:

Jussi Adler-Olsen, Leif Davidsen, **Peter Høeg**, Michael Larsen

Norsko:

Kjell Ola Dahl (v naší knihovně: *Smrt za letní noci, Smrtící investice*), Karin Fossum (v naší knihovně: *Indická nevěsta*), Anne Holt (v naší knihovně: *Požehnání ti, kdož žízni, Slepá bohyně, Smrt démona*), Jørn Lier Horst (v naší knihovně: *Honící psi, Na zimu zavřeno, Záhada mloka*), Hans Olav Lahlum, **Jo Nesbø**, Pernille Rygg, Gunnar Staalesen, Christer Mjåset

Švédsko:

Jan Arnald (Arne Dahl – v naší knihovně: *Až na vrchol hory, Pět plus tři, Sedm minus jedna, Šest krát dva*), Karin Alvtegen, Majgull Axelsson (v naší knihovně: *Nejmenuji se Miriam*), Annika Bryn, LiseLotte Divelli Åke Edwardson (v naší knihovně: *Až na věky věků, Tanec s andělem*), Kerstin Ekman (v naší knihovně: *Poslední pramen, Stírací losy, Vlčí kůže*), Kjell Eriksson, Mari Jungstedt, P. C. Jersild, Mons Kallentoft (v naší knihovně: *Letní smrt, Zimní oběť*), Robert Karjel, Camilla Läckberg, Jens Lapidus (v naší knihovně: *Pouze pro VIP*), Åsa Larsson, **Stieg Larsson**, Göran Lundin, **Henning Mankell**, **Liza Marklund**, **Håkan Nesser**, **Leif G. W. Persson**, **Maj Sjöwall** a **Per Wahlöö**, **Johan Theorin**, Helene Tursten (v naší knihovně: *První podezření*)

Leena Katriina Lehtolainen (11. březen 1964) je současná finská spisovatelka detektivních románů.

Po studiích literatury v Helsinkách se zabývala zkoumáním detektivních románů psaných ženami a působila také jako novinářka. Ke psaní vlastních detektivních příběhů se dostala proto, že již v mládí chtěla být policistkou nebo spisovatelkou. Její první detektivní román vyšel roku 1993 pod názvem *Moje první vražda* a je to zároveň první kniha ze série o energické inspektorce (a později komisařce) Marii Kalliové. V současné době žije v Espoo, kde se také odehrává většina jejích příběhů. Leena Lehtolainen vypráví psychologicky propracované detektivní příběhy, v nichž do současných zločinů často zasahují dávné události. Zároveň však líčí civilní život své hrdinky, čímž navazuje na tradici severské detektivky, jejíž nedílnou součástí je zobrazení životního stylu postav. Maria Kalliová se tak

kromě pátrání zabývá také tím, jak skloubit policejní kariéru s běžným životem, s partnerskými vztahy, se založením rodiny atp.

Autorka získala za svou tvorbu různá ocenění – několikrát například cenu Johtolanka (Stopa) pro nejlepší detektivku roku. Její knihy byly zdramatizovány a byly přeloženy do více než deseti jazyků.

v naší knihovně: *Krev v jezeře, Zasněžená žena*

Arnaldur Indriðason (28. leden 1961) je islandský spisovatel detektivek. V roce 1996 absolvoval studium historie na Islandské univerzitě. Později pracoval jako novinář a filmový kritik u největších islandských novin Morgunblaðið.

Ve většině jeho knih je hlavní postavou komisař Erlendur Sveinsson a jeho kolegové Sigurður Óli, Elínborg a jeho dávný mentor Marion Briem z kriminální policie v Reykjavíku. Je to rozvedený padesátník, kterého chodí čas od času navštěvovat jeho již dospělé děti. Dcera Eva Lind, která skončila na drogách a Sindri Snær, který už má za sebou několik odvykacích kúr. Vztahy mezi nimi jsou značně komplikované. Obvykle jsou vyšetřovány případy, kde jejich původ leží daleko v minulosti a svědků už není mnoho. Kniha Severní blata byla v roce 2006 zfilmována a film získal hlavní cenu Křišťálový glóbus na 42. Mezinárodním filmovém festivalu Karlovy Vary.

v naší knihovně: *Codex Regius, Dech smrti, Dívka u mostu, Duel, Hlas, Chlad, Jezero, Oběť, Propasti, Růže smrti, Synové člověka, Vína*

Yrsa Sigurðardóttir (24. srpen 1963) je islandská spisovatelka, autorka románů pro děti a mládež a detektivek. Rodačka z Reykjavíku studovala stavební inženýrství na Islandské univerzitě a několik let pracovala jako inženýrka pro společnost Fjarhitun. Čtyři roky byla technickou vedoucí v mezinárodním týmu pro velký evropský elektrárenský projekt na východě Islandu. V odlehlém pracovním táboře se zde ve volné čase v roce 1998 začala věnovat literatuře. Se svým manželem a dvěma dětmi bydlí v Seltjarnernes u Reykjavíku a vede úspěšně dvojí život spisovatelky a inženýrky. Napsala 5 románů pro děti a mládež, 2 z nich získaly islandské ocenění za literaturu. Její detektivky se těší veliké popularitě. Yrsa Sigurðardóttir bývá označovaná za islandskou odpověď na Stiega Larssona. V květnu roku 2006 Yrsa navštívila pražský knižní veletrh Svět knihy. V roce 2010 byla nominovaná na cenu společnosti The Private Eye Writers of America za Mrazivé světlo.

v naší knihovně: *Pamatuji si vás všechny*

Jussi Adler-Olsen, celým jménem Carl Valdemar Jussi Henry Adler-Olsen (2. srpen 1950) je dánský spisovatel, vydavatel a editor. Vystudoval politologii a filmovou vědu. Pracoval jako novinář, redaktor a nakladatel. Ve své tvorbě se zaměřuje na témata psychických poruch (jeho otec byl psychiatr) a mezinárodních konspirací.

Narodil se v Kodani jako jediný syn ze čtyř dětí. Jeho otec byl úspěšný sexuolog a psychiatr Henry Olsen. Své dětství prožil s rodinou v oficiálních rezidencích lékařů v několika psychiatrických léčebnách po celém Dánsku, což později ovlivnilo jeho názory a témata, kterým se věnoval ve svých knihách. Později hrál v několika popových kapelách jako kytarista. Jussi Adler-Olsen studoval několik oborů: mezi lety 1970 a 1978 to byla medicína, společenské vědy (sociologie) a filmová věda. Zabýval se také moderními politickými dějinami. Literatura ho zajímala už během studia, byl velký fanoušek komiksů a animovaného filmu. V letech 1980-1985 zpracoval a vydal první dánský lexikon kreslených seriálů. Jako vydavatel

působil i dál, kromě odborných publikací vydával i krásnou literaturu, například dánský překlad Osudů dobrého vojáka Švejka. V roce 2010 obdržel cenu čtenářů udělovanou Dánským sdružením knihoven, literární cenu za nejlepší kriminální román Cenu Haralda Mogensena a od Skandinávské kriminální společnosti také cenu Zlatý klíč. V roce 2011 získal Jussi Adler Olsen za svůj román Složka 64 prestižní dánské ocenění Zlatý vavřík. Tato cena knihkupců je udělována od roku 1949.

Práva na filmy podle knihy Jussi Adler-Olsena vlastní dánská společnost Zentropa patřící Larsovi von Trierovi. První film, Žena v kleci, měl dánskou premiéru v roce 2013, druhý film podle knihy Zabijáci měl premiéru v roce 2014 a v roce 2016 film dle třetího románu Vzkaz v lahvi. V roce 2018 bylo uvedeno filmové zpracování čtvrtého románu Složka 64.

film Žena v kleci

Krimi / Thriller / Mysteriózní, Dánsko / Německo / Norsko / Švédsko, 2013, 96 min,
Režie: Mikkel Nørgaard, Scénář: Nikolaj Arcel

Hrají: Nikolaj Lie Kaas, Fares Fares, Sonja Richter, Peter Plaugborg a další

Po tragické přestřelce, při níž jeden z jeho kolegů přišel o život a další ochrnul, je komisař Carl Mørck přeložen do sklepní kanceláře nově zřízeného Oddělení Q, jež má za úkol protřídit nedořešené a odložené případy a jehož jedinými zaměstnanci jsou komisař Mørck a jeho asistent Assad. Stačí jediný den a paličatý komisař se přes výslovný zákaz vrhá do řešení případu Merete Lynggaardové, populární političky, která před pěti lety záhadně zmizela při plavbě na trajektu. Případ byl uzavřen jako jednoznačná sebevražda. Dvojici vyšetřovatelů se však takové vysvětlení nezdá a vydávají se na cestu, která je zavede hluboko do podsvětí plného násilí a zášti, jež se skrývá za kultivovanou tvář Skandinávie.

film Zabijáci

Thriller / Krimi, Dánsko / Německo / Švédsko, 2014, 119 min

Režie: Mikkel Nørgaard, Scénář: Nikolaj Arcel, Rasmus Heisterberg

Hrají: Nikolaj Lie Kaas, Fares Fares, Pilou Asbæk, David Dencik a další

Kdo stojí za 20 let starou sérií vražd a znásilnění? Všechny stopy vedou ke skupině studentů prestižní internátní školy, jako pachatel byl však odsouzen místní podivín. Složka s případem se dostává na Oddělení Q na stůl detektiva Carla Mørcka. Carl a jeho asistent Assad okamžitě poznají, že v případě něco neseďí a znovu jej otevřou. Ve složce najdou poznámku o tísňovém volání zoufalé mladé dívky. Ta však zmizela beze stopy. Brzy se ukáže, že Carl a Assad nejsou jediní, kdo se snaží najít dívku, jejíž svědectví by mohlo nepříjemně zasáhnout ty nejvyšší vrstvy uhlazené dánské společnosti.

film Vzkaz v láhvi

Krimi / Drama / Thriller, Dánsko / Německo / Norsko / Švédsko, 2016, 112 min

Režie: Hans Petter Moland, Scénář: Nikolaj Arcel

Hrají: Nikolaj Lie Kaas, Fares Fares, Pål Sverre Hagen a další

Po osmi letech strávených v Severním moři doputuje tajemný vzkaz v láhvi až na stůl kriminálního Oddělení Q, které se specializuje na staré nevyřešené případy. Detektiv Carl Mørck a jeho asistent Assad jsou vtaženi do temného případu vraždícího psychopata, sektářské víry a unesených dvojic sourozenců, jejichž zmizení nikdo nehlásil. Jen co detektivové začnou záhadu rozplétat, věci se dají do pohybu v ďábelském tempu.

film Složka 64

Krimi / Mysteriózní / Thriller, Dánsko / Německo, 2018, 119 min

Režie: Christoffer Boe, Scénář: Nikolaj Arcel, Bo Hr. Hansen, Mikkel Nørgaard

Hrají: Nikolaj Lie Kaas, Fares Fares, Nicolas Bro, Anders Hove a další

Podivné lékařské experimenty, zneužívání a převýchova „necudných“ dívek. Do rukou detektiva Mørcka a jeho asistenta Assada z kriminálního Oddělení Q se dostává další nevyřešený případ. Jak souvisí děsivé, půl století staré tajemství opuštěného ostrova Sprogø se třemi mumifikovanými těly nalezenými za falešnou stěnou jednoho kodaňského bytu? A komu patřila čtvrtá, prázdná židle u prostřeného stolu? Mrazivý detektivní příběh založený na skutečné kapitole dánských dějin.

film Marco

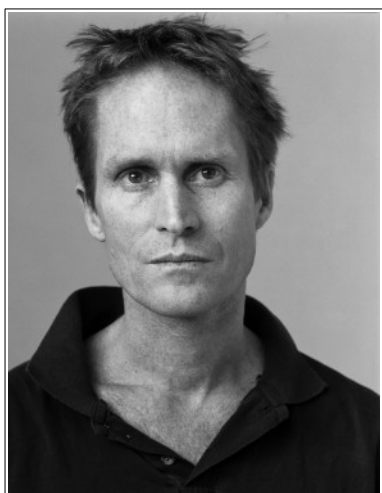
Drama / Krimi, Dánsko, 2021, 125 min, Režie: Martin Zandvliet, Scénář: Anders Frithiof August, Thomas Porsager, Hrají: Ulrich Thomsen, Zaki Yousef a další

Čtrnáctiletého Marca dopadne policie na dánských hranicích ve vlaku z České republiky. Jak se dostal k pasu pohřešovaného státního úředníka obviněného ze sexuálního zneužívání? A proč odmítá vypovídat a prchá před gangem zabijáka Zoly? Tým detektivů v čele s Carlem Mørckem a jeho asistentem Asadem se tentokrát pusť do rozplétání případu utajené dávné vraždy, jejíž stopy sahají až do České republiky.

v naší knihovně: Chlorid sodný, Marco, Nesmírný, Oběť 2117, Selfies, Složka 64, Vzkaz v láhvi, Zabijáci, žena v kleci

Peter Høeg (17. květen 1957) je v současnosti nejpřekládanější a nejčtenější dánský spisovatel.

Narodil se v Kodani. V roce 1976 absolvoval prestižní kodaňské Frederiksberg Gymnasium. Poté vystudoval literaturu na Kodaňské universitě. Předtím, než se stal spisovatelem, prošel mnoha povoláními – od práce na lodi, přes závodní šermířství, až po balet. Své zkušenosti z těchto povolání často uplatňuje ve svých dílech. V současnosti žije se svou ženou a dvěma dcerami v Kodani. Svůj první román *Představy o dvacátém století* publikoval v roce 1988 a byl kritiky přijat velmi kladně. V následujících letech napsal soubor krátkých povídek *Povídky jedné noci* a čtyři romány, z nichž patrně vůbec nejznámější je kniha *Cit slečny Smilly pro sněh*. Tento román byl i zfilmován a v Česku uveden pod názvem *Stopy ve sněhu*.

film *Stopy ve sněhu*

Thriller / Drama / Sci-fi / Akční, Dánsko / Německo / Švédsko, 1997, 121 min

Režie: Bille August, Scénář: Ann Biderman

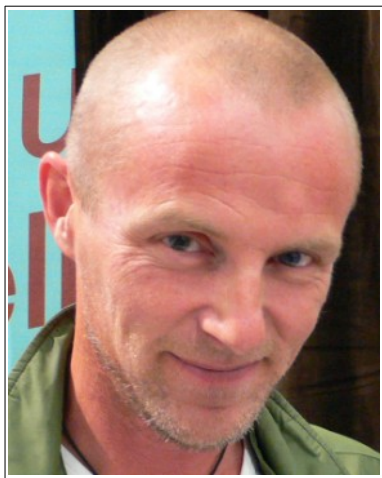
Hrají: Julia Ormond, Matthew Marsh, Gabriel Byrne, Jim Broadbent a další

Hrdinkou thrilleru je krásná, inteligentní, ale citově odměřená mladá vědkyně Smilla. Pátřání po záhadných příčinách smrti malého chlapce ji zavede až na drsné zasněžené pláni Grónska. Postupně zjišťuje, že za vším stojí jakási společnost, která chlapce už roky pozorovala a pro níž pracoval i jeho otec. S pomocí svého přítele se Smilla dostane až nebezpečně blízko k přísně střeženému tajemství.

v naší knihovně: *Cit slečny Smilly pro sněh*, *Děti chovatelů slonů*, *Představy o dvacátém století*, *Příběhy jedné noci*, *Tichá dívka*

Jo Nesbø (29. březen 1960) je současný norský spisovatel a hudebník. Původně vystudoval ekonomii a finanční analytiku. Zpočátku pracoval jako novinář, makléř a taxikář.

Narodil se v Oslu v rodině knihovnice, otec byl vášnivým čtenářem a vypravěčem. Mladého Joa ovšem nejvíce zajímal fotbal – působil v klubu Molde FK a chtěl se stát profesionálním hráčem ve stáji britských Tottenham Hotspur. Po natržení kolenního vaziva se svých plánů musel vzdát a začal intenzivně pracovat na svém vzdělání. Vystudoval ekonomii a stal se z něj burzovní makléř a později i finanční analytik v největší makléřské společnosti v Norsku. Jeho další zálibou byla rocková hudba – věnoval se hře na kytaru a skládání písní v několika nepříliš úspěšných formacích. Potom s mladším bratrem Knutem založili vlastní skupinu a Di Derre se stali idoly norské rockové scény s rekordním počtem prodaných alb a až 180 odehranými koncerty ročně. Když už tenhle rytmus nemohl déle zvládat, odletěl na několik měsíců do Austrálie. Naplno se začal psaní věnovat v roce 1997. Jeho literární kariéru odstartoval kriminální román

Netopýr. Jde o první detektivku, v níž vystupuje osobitý kriminalista Harry Hole. Kniha zaznamenala okamžitý úspěch a svému autorovi vynesla cenu Rivertonprisen, kterou uděluje Klub Riverton za nejlepší literární nebo dramatické počiny s kriminální tematikou. Dále obdržel Skleněný klíč, skandinávskou cenu za nejlepší kriminální román. Romány s Harrym Holem jsou charakteristické výraznou mírou násilí – prezentují mužský svět, ve kterém se ženy objevují především v roli obětí nebo tajemných hrdinek v ohrožení. Harry Hole ožívá také v podobě mluveného slova – audioknihy čte Hynek Čermák. V říjnu roku 2017 měl premiéru film podle knihy *Sněhulák*.

film *Sněhulák*

Krimi / Drama / Mysteriózní / Thriller, Velká Británie / USA / Švédsko, 2017, 119 min

Režie: Tomas Alfredson, Scénář: Hossein Amini, Peter Straughan, Søren Sveistrup

Hrají: Michael Fassbender, Rebecca Ferguson, Chloë Sevigny, J. K. Simmons, Val Kilmer a další

Harry Hole je enfant terrible týmu, vyšetřujícího zločiny v norské metropoli. Na jedné straně je to výjimečně dobrý detektiv, jehož netradiční metody skoro vždy vedou

k úspěchu, na straně druhé se však jedná o nezodpovědného alkoholika s tolika prohřešky, že je už dál nechtějí přehlížet nejen jeho nadřízení, ale ani jeho přítelkyně Rachel, s níž se právě rozešel. Jediné, co stojí mezi ním a pitím, je případ, který by ho přivedl na jiné myšlenky. Ke smůle jedné ženy, která zmizela uprostřed noci ze svého domu a o pár dní později byla nalezena brutálně zavražděná, se Harry právě dočkal. Postavený sněhulák, který na místě činu zůstal jako jediné vodítko, naznačuje, že tenhle pachatel si chce hrát a že si dost možná už párkrát takhle hrál i v minulosti. A že ho to baví čím dál víc a nehodlá s tím přestat.

film Lovci hlav

Drama / Krimi / Thriller, Norsko / Švédsko / Dánsko / Německo, 2011, 100 min

Režie: Morten Tyldum, Scénář: Ulf Ryberg, Lars Gudmestad

Hrají: Aksel Hennie, Synnøve Macody Lund, Nikolaj Coster-Waldau a další

Zdá se, že Roger Brown má všechno, co si člověk může přát. Je nejúspěšnějším lovcem hlav (vyhledávačem talentů) v Norsku, za manželku má překrásnou galeristku a vlastní úchvatný dům. Zároveň si ale žije nad poměry a potají krade umělecká díla. Na slavnostním otevření galerie mu žena představí muže jménem Clas Greve. Nejen že je Greve ideálním kandidátem na pozici, o kterou Roger usiluje, je i majitelem Rubensova Lovu na kance, jednoho z nejžádanějších obrazů v historii moderního umění. Roger vycítí příležitost stát se finančně nezávislým a začne plánovat svou vůbec největší krádež. Brzy ovšem narazí na problém a tentokrát to nejsou peníze, které by ho mohly poslat ke dnu...

v naší knihovně: *Červenka nese smrt, Doktor Proktor a konec světa. Možná..., Doktor Proktor a prdící prášek, Doktor Proktor a vana času, Doktor Proktor a velká loupež zlata, Království, Krev na sněhu, Levhart, Macbeth, Nemesis, Netopýr, Nůž, Pentagram, Policie, Přízrak, Půlnoční slunce, Sněhulák, Spasitel, Syn, Švábi, Žárlivost a jiné povídky, Žízeň*

Stieg Larsson, plným jménem Karl Stig-Erland Larsson (15. srpen 1954 – 9. listopad 2004), byl švédský novinář, spisovatel, komunista a odpůrce pravicového extremismu, který se stal známý knižní trilogií Milénium. V roce 2008 byl druhým nejprodávanějším autorem beletrie na světě.

Narodil se nedaleko města Skellefteå na severu Švédska. Když bylo v roce 1995 ve Švédsku osm lidí zavražděno neonacisty, tento novinář se stal jednou z nejvýraznějších osobností při zakládání organizace Expo a s ní i stejnojmenného časopisu, ve kterém později pracoval jako šéfredaktor. V letech 1977-1999 působil jako grafik v největší tiskové agentuře ve Skandinávii. Právě zde se v 90. letech zrodila myšlenka psát detektivní sérii Milénium. Do své smrti stihl o novináři Mikaelu Blomkvistovi a svěhlavé Lisbeth Salanderové napsat jen tři romány, které byly všechny poprvé vydány až po jeho smrti. Všechny tři detektivky načel Martin Stránský pro

nakladatelství OneHotBook. Na motivy trilogie byly natočeny tři navazující filmy. Stieg Larsson zemřel ve Stockholmu 9. listopadu 2004 na těžký infarkt myokardu.

film Muži, kteří nenávidí ženy

Krimi / Drama / Mysteriózní / Thriller, Švédsko / Dánsko / Německo / Norsko, 2009,

146 min, Niels Arden Oplev, Scénář: Nikolaj Arcel, Rasmus Heisterberg

Hrají: Michael Nyqvist, Noomi Rapace, Lena Endre, Björn Granath a další

Před čtyřiceti lety zmizela Harriet Vangerová z rodinného setkání konaného na ostrově, který vlastnil a obýval mocný klan Vangerů. Přestože nebylo Harrietino tělo nikdy nalezeno, je její strýc přesvědčen, že šlo o vraždu, jejímž pachatelem je někdo z jeho rodiny. K vyšetření tohoto případu si najme investigativního novináře Mikaela Blomkvista, kterému pomáhá drsná potetovaná počítačová hackerka Lisbeth Salanderová. Lisbeth je mladá žena jako vystřižená z Tarantinových filmů, s tajemnou minulostí, za kterou se mstí a která z ní učinila skutečného outsidera. Je hackerkou světového formátu – s naprostou samozřejmostí se pohybuje ve virtuálním světě, kde je schopná získat jakoukoliv informaci, kterou chce. Jakmile Blomkvist a Salanderová zasadí Harrietino zmizení do rámce četných podivných vražd, které se staly téměř před čtyřiceti lety, začíná se rozplétat temná a děsivá rodinná historie...

film *Dívka, která si hrála s ohněm*

Mysteriózní / Thriller / Krimi / Drama, Švédsko / Dánsko / Německo, 2009, 129 min

Režie: Daniel Alfredson, Scénář: Jonas Frykberg

Hrají: Michael Nyqvist, Noomi Rapace, Tehilla Blad, Hans Christian Thulin a další
Novinář spolupracující s časopisem Milénium a jeho partnerka jsou zavražděni krátce před publikováním materiálu o dětské prostituci, korupci a obchodu s bílým masem. Na zbrani nalezené na místě činu se najdou otisky Lisbeth Salanderové, která se po roce stráveném v zahraničí vrátila zpět do Švédska, aby svému poručníkovi připomněla jejich starou dohodu. Její poručník je ale brzy nalezen mrtvý a Lisbeth je i v tomto případě podezřelou číslo jedna. Policie po Lisbeth zahajuje celostátní pátrání, podporované mediální kampaní, ve které se vytahují na světlo skandální informace o její potenciální nebezpečnosti a problematické minulosti. Novinář Mikael Blomkvist je ale přesvědčen o její nevině...

film *Dívka, která kopla do vosího hnízda*

Krimi / Drama / Thriller, Švédsko / Dánsko / Německo, 2009, 141 min

Režie: Daniel Alfredson, Scénář: Ulf Ryberg

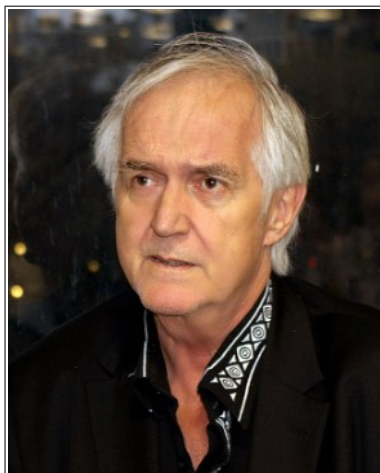
Hrají: Michael Nyqvist, Noomi Rapace, Lena Endre, Annika Hallin a další

Lisbeth Salanderová plánuje pomstu. Chce se pomstít lidem, kteří se ji pokusili zabít, a také vládním institucím, které jí téměř zničily život. Zásadní komplikací je ale kulka, která jí uvízla v hlavě. Lisbeth leží pod přísným dozorem na jednotce intenzivní péče s nepatrnou šancí na uzdravení. Pokud se jí to povede, bude souzena za tři vraždy a jeden pokus o vraždu. Už tak bezvýhodnou situaci ještě vyhrocuje jiný pacient, který leží ve stejné nemocnici – její vlastní otec Alexander Zalaščenko, který se chce své dcery jednou provždy zbavit. Lisbeth totiž znamená nebezpečí pro něj i pro „Sekci“ – nelegální skupinu uvnitř tajné policie, která mimo jiné odpovídá za to, že tenhle bývalý agent sovětské výzvědné služby zůstane i nadále v utajení...

v naší knihovně: *Muži, kteří nenávidí ženy*, *Dívka, která si hrála s ohněm*, *Dívka, která kopla do vosího hnízda*

Henning Mankell (3. únor 1948 – 5. říjen 2015) byl švédský spisovatel, autor populárních detektivních románů s inspektorem Kurtem Wallanderem, jehož případy se vždy odehrávají ve švédském městě Ystad, které se tak stalo poutním místem milovníků detektivek. Romány s Wallanderem byly natočeny i jako televizní seriál s Kennethem Branaghem v hlavní roli. Psal i prózu pro děti a divadelní hry.

Byl rovněž krajně levicovým a protiizraelským aktivistou, účastnil se nepokojů švédských studentů v roce 1968. Jeden čas žil v Norsku, kde podporoval místní maoistickou stranu. Žil v Mosambiku, kde vedl divadelní soubor. Jeho manželkou byla Eva, dcera Ingmara Bergmana. V roce 2014 veřejně oznámil, že mu byla diagnostikována dvě nádorová ložiska v krku a plíci.

v naší knihovně: *Čiňan*, *Firewall*, *Italské boty*, *Pyramida*, *Švédské holínky*

Liza Marklundová, rodným jménem Eva Elisabeth Marklund (9. září 1962) je švédská spisovatelka detektivních románů, novinářka a spolumajitelka třetího největšího švédského nakladatelství Piratförlaget. Sloupky také přispívá do plátku Expressen. Její novely, především pak o investigativní žurnalistce Annice Bengtzonové, byly přeloženy do třiceti jazyků a některé z nich zfilmovány. V roce 2004 byla jmenována velvyslankyní Dětského fondu Organizace spojených národů. Spolu s manželem žije dlouhodobě ve Španělsku.

v naší knihovně: *Studio 6*

Håkan Nesser (21. únor 1950) je současný autor severské krimi prózy. Třikrát získal cenu za nejlepší švédskou detektivku a v roce 2000 se stal držitelem prestižního ocenění Glass Key. V současnosti žije Håkan Nesser se ženou a dětmi v Londýně a je úspěšným spisovatelem na volné noze. Håkan Nesser napsal řadu detektivních románů. Jeho knihy byly ze švédštiny přeloženy do více než 25 jazyků. Nesser vytvořil postavy detektiva Van Veeterena a inspektora Barbarottiho, kteří se pohybují v precizně zachyceném prostředí, inspirovaném zejména švédskými, nizozemskými, německými a polskými reáliemi.

v naší knihovně: *Karambol, Münsterův případ, Případ G, Úplně jiný příběh, Vlaštovka, kočka, růže, smrt*

Leif G. W. Persson, celým jménem Leif Gustav Willy Persson (12. březen

1945) je švédský kriminalistický specialista, spisovatel a expert vystupující v televizních pořadech. Za své knihy získal řadu prestižních literárních ocenění: 3x Bästa svenska kriminalroman (Cena pro nejlepší švédský krimi román), 1x Glasnyckeln (Skleněný klíč: nejlepší detektivní román pěti severských států), 1x Palle Rosenkrantz Prisen (dánská cena udělovaná za nejlepší knihu přeloženou do dánštiny).

Narodil se ve Stockholmu. Navštěvoval prestižní střední školu Norra Real. Žije ve městě Solna v blízkosti Stockholmu. Původně vůbec neplánoval být spisovatel, ale v roce 1977, když již řadu let pracoval jako kriminalistický specialista u ústředí stockholmské policie, se Persson stal whistleblowerem a spolupracoval s novinářem Peter Brattem na odhalení skandálu, který dostal označení „skandál Geijer“. Šlo o utajovaný dopis zaslaný švédskou policií tehdejšímu předsedovi švédské vlády, kterým byl Olof Palme, a kte-

rý se týkal údajných vazeb tehdejšího švédského ministra spravedlnosti Lennarta Geijera (odsud název skandálu) na skupinu prostitutek ve Stockholmu (některé navíc zřejmě byly nezletilé). Novinář Peter Bratt o skandálu publikoval sérii článků v Dagens Nyheter (v době skandálu nejvýznamnější a nejčtenější švédské noviny). Persson byl na základě toho okamžitě propuštěn z policie a čelil obrovskému nátlaku i vyhrožování, až ho tyto události téměř přiměly k sebevraždě. Nakonec ale začal přednášet jako kriminolog na Stockholmské univerzitě a skandál ho později inspiroval k napsání prvního románu Grisfesten. V roce 1992 začal jako profesor kriminologie znovu pracovat pro policii, kde působil až do roku 2012, do svého odchodu do důchodu. Ve Švédsku je velmi znám nejen jako autor kriminálních románů, ale pravidelně působil také jako kriminální expert v televizi a novinách, kde komentoval význačné kriminální případy. Jeho první a stěžejní kriminální román Grisfesten z roku 1978 vychází ze skutečných (výše popsaných) událostí „skandálu Geijer“, i když v úvodu to autor z pochopitelných důvodů popírá.

film Muž z Mallorky

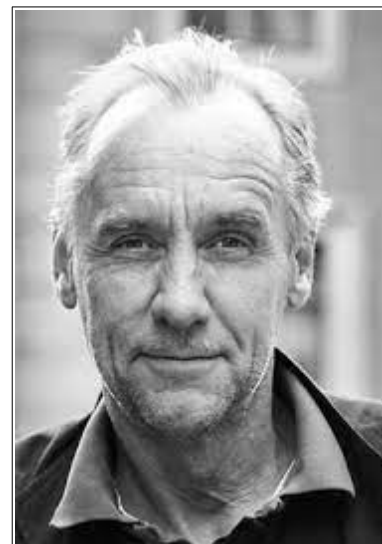
Krimi / Thriller / Akční, Švédsko / Dánsko, 1984, 106 min

Režie: Bo Widerberg, Scénář: Bo Widerberg

Hrají: Sven Wollter, Tomas von Brömssen, Håkan Serner, Ernst Günther, Thomas Hellberg, Ingvar Hirdwall, Niels Jensen, Tommy Johnson, Rico Rönnbäck, Sten Lonnert, Nina Gunke, Margreth Weivers a další

Ve Stockholmu dojde k přepadení pošty. První na místo činu dorazí policisté Johansson a Jarnebring, jenže neznámý lupič jim uniká i s téměř 400 tisíci švédských korun. Vyšetřování dlouho nikam nevede, dokud nedojde k několika záhadným úmrtím, která si policisté spojí s přepadením. V tu chvíli se ale znovu ukáže, že spravedlnost není ve Švédsku zdaleka pro všechny a policie už se dávno změnila v nástroj moci vlivných politických šíbrů.

v naší knihovně: *Linda, Ten, který zabil draka, Umírající detektiv*

Maj Sjöwallová a Per Wahlö

Maj Sjöwallová (25. září 1935 – 29. duben 2020) byla švédská spisovatelka, překladatelka a novinářka. Dosáhla světové proslulosti hlavně sérií románů o zločinu. Těchto deset volně navazujících románů z prostředí stockholmské kriminálky napsala společně se svým životním partnerem. Jejich osobní i pracovní vztah (nikdy nebyli manželé) trval celkem 13 let až do roku 1975, kdy Per Wahlö v 48 letech zemřel. Hlavní postavou celé série je komisař Martin Beck. Během deseti let, ve kterých se romány odehrávají, se z řadového detektiva na oddělení vražd policie ve Stockholmu vypracuje až na jeho šéfa. Případy, kterými se Beck a jeho kolegové zabývají, jsou povětšinou velmi závažné. Jak však oba autoři zdůrazňují, nejedná se o klasické detektivky, ale o skutečné romány se snahou o důkladné vykreslení charakterů jednotlivých postav, ať už detektivů, pachatelů ale často i obětí. V neposlední řadě mají knihy i silný sociální podtext.

Sjöwallová i Wahlö byli přesvědčenými marxisty a tento jejich politický postoj je v románech značně patrný v ostré kritice švédské společnosti 60. a 70. let 20. století. Partneri psali skutečně společně u jednoho stolu, každý jednu kapitolu, které si po napsání vyměnili k vzájemné revizi.

Per Wahlö (5. srpen 1926 – 22. červen 1975) byl švédský spisovatel a novinář.

v naší knihovně: *Noční autobus, Säffleská bestie, Teroristé, Vrah policistů*

Johan Theorin (3. září 1963) je švédský spisovatel. Nejprve psal povídky, v roce 2007 se prosadil románem *Skumtimmen*, za který téhož roku obdržel cenu za nejlepší detektivkářský debut roku. Za román *Nattfåk* rovněž obdržel několik cen, oba romány se dočkaly ocenění také ve Velké Británii. Proslavil se především tzv. ölandskou sérií. Jde o detektivní romány odehrávající v severní části ostrova Öland.

v naší knihovně: *Na velké planině, Skryš, Smršť, Zkamenělá krev*

Narození v listopadu

Jiří Žáček (6. listopad 1945) je český spisovatel, překladatel, básník, autor učebnic, sběratel a tvůrce aforismů. Narodil se v Chomutově. Dětství prožil v Kadani-Pruněrově a v jihočeských Strakonících. Vystudoval Střední průmyslovou školu stavební ve Volyni a stavební fakultu ČVUT v Praze. Po tříleté praxi na vodohospodářské správě v Benešově u Prahy se začal věnovat literatuře. Do roku 1991 pracoval jako redaktor nakladatelství Československý spisovatel, necelý půlrok v nakladatelství Carmen, v letech 1992-1994 v časopise *Vlasta*. Od té doby je spisovatelem na volné noze.

v naší knihovně: *Abeceda, Aprílová škola, Ať žije Pepan!, Autostop, Čáry máry fuk, ať jsem zase kluk!, Hádanky a luštěniny, Humoresky, Chytré pohádky pro malé rozumbrady, Chytrolíni z Hloupětína, Já a můj svět, Jak jsem potkal mořskou pannu, Jak se chodí do světa, Kamarádi zvířátka, Kapesní básně, Kašpárek v pekle, Krysáci, Krysáci jsou zase spolu, Maličkosti z lásky, Malovaný svět, Malý čtenář, Máme rádi zvířata, Moje nejmilejší verše, Moje první čítanka, Na svatýho Dyndy, Nemalujte čerta na zeď, Noční motýli, Obejmi mě, Odemyky zamyky, Pohádkový kolotoč, Pohádkový tobogan, Pohádky na dobrý večer, Pro slepičí kvoč, aneb, Aprílová škola pro pokročilé, V pravěku bylo blaze člověku, Vy mně taky!, Žáčkova encyklopedie pro žáčky, Život je pes...*

Albert Camus (7. listopad 1913 – 4. leden 1960) byl francouzský filozof, spisovatel a publicista. Bývá uváděn jako jeden z čelných představitelů existencialismu, přestože taková označení systematicky odmítal. Stejně tak si nepřál, aby byl pokládán za filozofa, avšak pozdější filozofické myšlení výrazně ovlivnil.

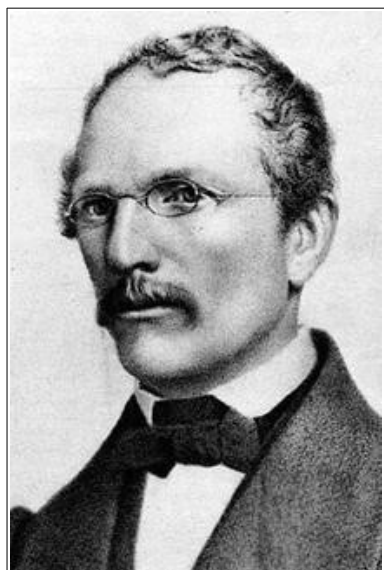

Pocházel z francouzsko-španělského manželství. Narodil se v Mondovi (v Alžírsku, které bylo tehdy francouzskou kolonií), kde po otcově smrti na Marně vyrůstal v chudinské čtvrti. Zážitky z dětství později ovlivnily i jeho politické názory a vytvořily z něho zarytého antikolonialistu a odpůrce rasismu. V Alžíru Camus vystudoval filosofii a klasickou literaturu. Mezi léty 1928 a 1930 byl brankářem za juniorský tým klubu Racing Universitaire d'Alger. I tato zkušenost ovlivnila jeho budoucí dílo. Obdivoval týmového ducha, který s sebou hra fotbalu nese. Srovnával fotbal s lidskou existencí, smrtelností a osobní identitou. Až do roku 1938 vystřídal několik zaměstnání, teprve pak se začal věnovat literatuře – stal se novinářem. Po vypuknutí 2. světové války se dobrovolně přihlásil do armády, avšak nebyl

přijat kvůli tuberkulóze. Jeho novinářská činnost vedla roku 1940 k jeho vyhoštění z Alžíru. Camus odjel do Paříže, kde se zapojil do protifašistického hnutí (hnutí odporu). V průběhu 2. světové války se věnoval především divadlu. Během druhé světové války publikoval v ilegálním časopise Combat. Kolem roku 1950 začal být velmi aktivní v otázkách francouzské koloniální politiky v Alžírsku, kdy se stal jejím nesmiřitelným kritikem. Roku 1957 mu byla udělena Nobelova cena za literaturu. Zemřel při autonehodě. Jeho díla jsou reakcí na ztrátu tradičních hodnot a přesvědčení o nesmyslnosti a absurdnosti života.

v naší knihovně: *Cizinec, Mor*

Karel Jaromír Erben (7. listopad 1811 – 21. listopad 1870) byl český historik, právník, archivář, spisovatel, básník, překladatel a sběratel českých lidových písní a pohádek; představitel literárního romantismu. Patřil mezi významné osobnosti českého národního obrození.

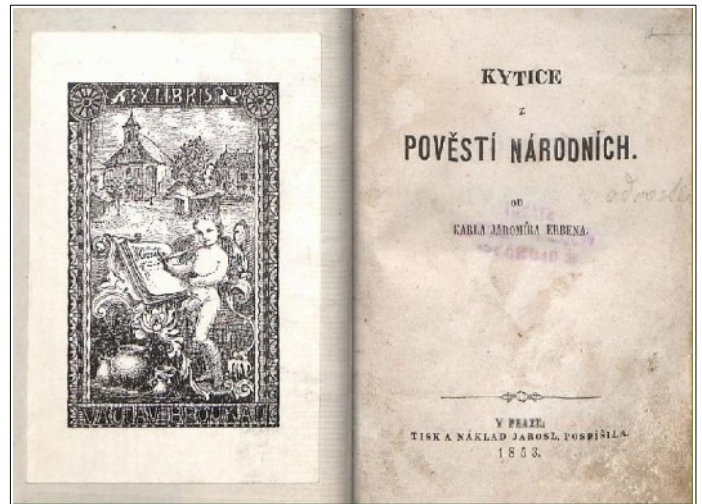
Karel Jaromír Erben se narodil v Miletíně. Příjmení jeho předků bylo však psáno Erban (tak je zapsán i on sám v matrice narozených). Jeho rodičům – ševci a sadaři Janu Erbanovi a jeho ženě Anně – se narodila dvojčata Karel a Jan. Jan však již 29.12.1811 zemřel. Ani jeho bratr Karel na tom nebyl zdravotně dobře, často churavěl a trpěl poruchou řeči. Základního vzdělání se mu dostalo v miletínské škole, kde vyučovali také jeho strýc a dědeček. Zde postupně rozvíjeli všechna jeho nadání včetně hudebního a připravovali ho na pozdější studia. Rodiče z něj chtěli mít také učitele, on se však kvůli vadě řeči nakonec rozhodl pro studium práv. (Později přispěl k ustanovení české právnícké terminologie.) Roku 1831 nastoupil Erben na filozofickou fakultu v Praze. V témže městě také započal studium práv (1833-1837), při tomto studiu se plně projevil jeho historické a přírodovědecké zájmy. V této době také Erben začal svými básněmi přispívat do českých

časopisů. Jeho první manželkou byla Barbora (Betyna) Mečírůvá. Seznámil se s ní na prázdninových pobytech v Žebráku. Svatba se konala po téměř desetileté známosti a manželé Erbenovi měli čtyři děti. Po smrti manželky se Erben v roce 1859 znovu oženil. S druhou manželkou Žofií Mastnou měl ještě děti dvě. Roku 1837, kdy dokončil svá právnícká studia, nastoupil jako praktikant k hrdelnímu soudu v Praze. V roce 1841 byl zvolen řádným členem Královské české společnosti nauk, v letech 1852-1853 a 1863-1864 pak jejím direktorem (předsedou). Roku 1845 byl jmenován členem jazykové komise při Matici české a začal se tak podílet na formování spisovné češtiny. Rok 1848 nebyl moc příznivý pro muže, který se hodlal zabývat historií, proto se Erben pustil do politiky. V květnu tohoto roku byl Erben poslán do Chorvatska, aby obeznámil tamní občany s děním v Čechách a zároveň dopisoval do Prahy o důležitých věcech mezi Jihoslovany. Na podzim téhož roku byl jmenován překladatelem u zemské vlády. Roku 1850 byl ustanoven sekretářem Českého muzea (dnešního Národního muzea). O rok později byl zvolen archivářem města Prahy – konečně se mu tak dostalo uspokojivého finančního ohodnocení. Zemřel 21. listopadu 1870 v domě U Tří tykví na Starém Městě v Praze v Michalské ulici. Byl pohřben na Malostranském hřbitově na pražském Smíchově, jeho ostatky však byly v roce 1908 přemístěny na pražské Olšanské hřbitovy.

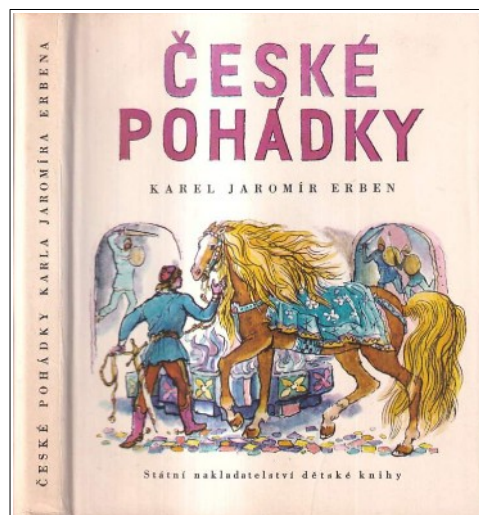
Těžiště svého odborného zájmu Erben spatřoval v edicích folklórních materiálů, především českých lidových písní. Sbíral lidové písničky, říkadla, pohádky atd. pouze z Čech, nikoliv moravské. Erben se nespokojil s tím, že by lidovou tvorbu pouze sbíral, snažil se ji kriticky zkoumat, a tím ji i ovlivňovat. Srovnával varianty a vyhledával mezi nimi text, který nejlépe odpovídá předpokládanému původnímu tvaru. Na písně se díval jako na zpívané texty, přihlížel proto i k nápěvům, které rovněž vydával. Erben neuznával vzpoury proti osudu, uctíval daný řád. V jeho básních se opakují témata viny a trestu. Erben je znám především jako sběratel lidové poezie. Ve smyslu názorů bratří Grimmů, s kterými se znal, hledal v ústní lidové slovesnosti odraz starých mýtů (slovanských, na rozdíl od Grimmů, kteří hledali germánské), jež lidové podání a tradice během věků přetvořily a často zakryly.

Kytice, původně vydaná pod názvem Kytice z pověstí národních, je stěžejní dílo Karla Jaromíra Erbena. Jedná se o sbírku 13 skladeb inspirovaných lidovou slovesností poukazující na hodnotu mezilidských vztahů.

Polovina básní byla napsána a otištěna před souhrnným vydáním. Z nich nejstarší je Polednice (1834) a Poklad (1837). Ostatní balady vznikly v letech 1851-1852. Sbíрку Kytice z pověstí národních vydal poprvé roku 1853 pražský nakladatel Jaroslav Pospíšil. Sbířka obsahovala 12 básní a nebyla ilustrována. Druhé vydání z roku 1861 bylo rozšířeno o baladu Lilie (a také oddíl Písně). Toto a další dvě (1871 a 1874) ilustroval dřevorytec František Richter st. Třetí vydání vyšlo sice až po autorově smrti roku 1871, ale bylo jím

ještě připraveno. Zde je vypuštěn oddíl Písně. Sbířku tvoří balady (ačkoli sám Erben toto slovo nikdy nepoužíval); básník vychází z lidové (slovanské) tradice. V tomto ohledu je Kytice sbířkou ohlasovou a projevem folkloristicky orientovaného romantismu. Myšlenková báze a etický princip básní má ovšem klasicistní rysy. K jednotlivým básním jsou připojeny poznámky (Poznamenání) obsahující údaje o původu či o jinოსlovanských variantách. Příznačné pro Erbena je, že hlavní roli hrají ženy, povětšinou matky. Zabývá se zde otázkou lidských vztahů, v nichž ho především zajímá problém viny a trestu. Podle Erbena je nejzákladnějším lidským vztahem pouto mezi matkou a dítětem. Konflikty v lidském životě vznikají především narušením základních vztahů a zákonů mezi lidmi. Za každou vinu přichází, často nepřiměřený, trest. Člověk je v jeho pojetí bezmocný proti přírodním silám, jež ho obklopují. Vinu vždy nese člověk, nikdy společnost. Dalším neromantickým znakem balad je naprostá nevzdorovitost hrdinů, kteří zcela bázlivě a s pokorou přijímají vinu. Nejsou zde individualistické tendence ani typická rozpolcenost. Časoprostor básní je neurčitý, symbolický (les, chalupa, jezero). Erben nemluví o budoucnosti ani minulosti. Čas jakoby se zastavil. Nachází se zde nezanedbatelný prvek determinismu (osudovosti), především ve Štědrém dnu a Věštkyňi. Autor se spíše než na popisy osob a romantických krajin, v nichž se básně odehrávají, soustředí na syžet. Za pomoci velkého množství dialogů, úsporného jazyka a baladické zkratky vytváří rychlý dějový spád, zvyšuje napětí a dosahuje velké dramatickosti textu. Sbířka je psána gnomickým veršem. Vytváří výstižné věty, jejichž délka je velmi zredukována o zbytečná slova. Nalezneme zde hodně onomatopoeií (například ve Vodníkovi), eufonii, přirovnání, metafor a epitetonů. Z figur převažují anafora, apostrofa, epifora a epizeuxis.

České pohádky

Z učených lidí se o pohádky dlouho nikdo nestaral. Časem se mezi vzdělanci objevilo několik nadšených milovníků a znalců lidových pohádek a mezi nimi i mladý Karel Jaromír Erben. Zaznamenával si pohádkové příběhy. Na venkově si nechal vypravovat od pastýřů a pracujících žen na polích pohádky a písně a odměňoval je za to grošem. Vyžádal si také od svých přátel z různých končin Čech, aby mu pomáhali sbírat pohádky a písně. Chtěl ukázat, že divukrásný obraz tvořivé síly a života českého lidu poskytují právě české pohádky a písně. Erbenovy pohádky vycházely od roku 1844

zpravidla jednotlivě v různých časopisech nebo sbírkách (Česká včela, Zlaté klasy, Máj, Slovanská čítanka a další). Souborně poprvé vyšly až posmrtně v roce 1905 zásluhou Václava Tilleho. Některé z Erbenových pohádek znovu souhrnně vydal pod názvem České pohádky Jan Laichter v roce 1928.

v naší knihovně: *České pohádky Karla Jaromíra Erbena, Kytice, Kytice z pověstí národních, Nejkrásnější pohádky a bajky, Pohádková kytice, Pohádky děda Vševeda, Vybrané báje a pověsti národní jiných větví slovanských, Zlatovláska a jiné české pohádky*

Abraham „Bram“ Stoker (8. listopad 1847 – 20. duben 1912) byl irský spisovatel a divadelní kritik. V roce 1897 vydal svůj nejznámější román *Dracula*.

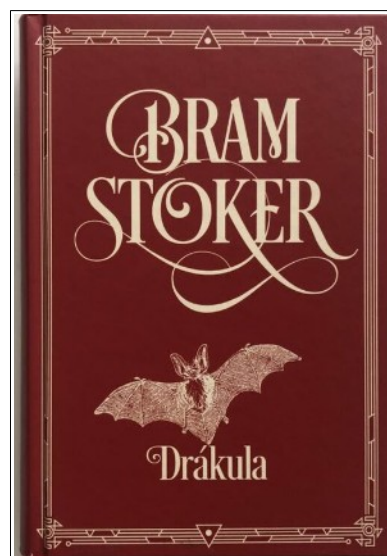
Narodil se v dublinském Clontarfu jako třetí ze sedmi dětí Charlotty a Abrahama Stokerových. Téměř do jeho osmi let jej neidentifikovaná choroba držela na lůžku a nedovolovala mu stát ani chodit. Údajně mu matka v této době vyprávěla lidové příběhy a keltské mýty. Tato choroba a bezmoc byly traumatizující zkušeností znatelnou v jeho dílech – například jako dlouhotrvající spánek a vzkříšení z mrtvých v *Draculovi*. Lékaři nepovažovali za zázrak jen jeho chorobu, ale také jeho uzdravení. Po něm začal žít normálním životem a dokonce se stal atletem a fotbalovou hvězdou na místní Dublinské univerzitě, kde studoval historii, literaturu a fyziku. Byl prezidentem tamní filosofické společnosti a auditorem společnosti historické. I přestože se již od mládí chtěl stát spisovatelem, nakonec nastoupil na úřednické místo na Dublinském hradě. Tato kariéra jej však nijak neuspokojovala, a tak začal také pracovat jako novinář a divadelní kritik.

V této době také napsal své první dílo a publikoval své první povídky. V roce 1878 se oženil s Florencí Balcombeovou. Společně se svojí ženou se pak přestěhovali do Londýna, kde v roce 1878 doporučil Henry Irving Bramovi práci hereckého manažera v London's Lyceum Theatre. Zde zůstal po 27 let. Rok po přestěhování se Stokerovým narodil syn Noel. Díky svému přátelství s Irvingem se dostal do londýnské vyšší společnosti. Roku 1882 vydal svoji první knihu. Zároveň se začal připravovat na svůj další román, kterým byl *Dracula* vydaný v roce 1897.

Drákula, též pod původním názvem *Dracula* je epistolární román irského autora Brama Stokera. Román *Dracula* je klasické dílo literárního vampyrismu a první zpracování upírské legendy do románové podoby. Poprvé byl vydán v roce 1897. Je psán formou dopisů, telegramů, deníků a novinových výstřižků. *Dracula* má mnoho znaků různých literárních žánrů, např. hororu, gotického románu a invazní literatury.

Román začíná deníkovými zápisky Jonathana Harkera, anglického právníka, který odjíždí do Transylvánie za hrabětem *Draculou*, aby s ním projednal koupi několika domů v Londýně. Ovšem za několik dní zjistí, že s hrabětem není něco v pořádku: *Dracula* je velmi podivný, obléká se jen do černého oblečení, nesnáší sluneční svit, neodráží se v zrcadle a spí v rakvi na betoně. Jonathan je přesvědčen, že ho *Dracula* chce zabít. V Londýně je Mína (Jonathanova snoubenka) na návštěvě u své přítelkyně Lucy Westenrové. Lucy trpí náměsíčností, je jako bez života. Na krku má dvě krvavé ranky. Mína odjíždí do Uher, kde v nemocnici leží její snoubenec Jonathan se zánětem mozkových blan. Mína s Jonathanem uzavřou sňatek. Mína si s hrůzou přečte Jonathanův deník. Lucyin stav je čím dál tím horší. Dr. Seward, který ji léčí si přivolá z Amsterdamu svého přítele, velmi uznávaného vědce, profesora Abrahama Van Helsinga. Van Helsing usuzuje, že je postižená vampyrismem. Do oken a do postele věší svazky česneku, což má zabránit upírům další vysávání krve nebohé Lucy. Lucy se nakrátko „uzdraví“, ale její smrti už nelze zabránit, stává se z ní nemrtvá. Lucy zabijí, srdce jí probodnou dřevěným kulem a useknou jí hlavu, takto zabítý upír již nepročitne. Van Helsing povolává i Mínu s Jonathanem, pročítá Jonathanův deník, který ho přivádí k odvážnému plánu: zabít *Draculu*. *Dracula* pronikne do sanatoria. Mínu, která se nachází v sanatoriu, přinutí, aby vypila jeho upíří krev. Tím se stává upírem. Jedinou nadějí, jak Mínu zachránit, je zabít *Draculu* dřív, než Mína „zemře“...

Téma románu není zcela fiktivní, postava *Draculy* totiž vychází z reálné, historicky doložené postavy, knížete Vlady III. (podle jiných zdrojů II. či IV.), vojvody Valašského, který si vysloužil přezdívku *Țepeș*

(čti cepeš = rumunsky Napichovač). Narodil se roku 1431 a zemřel v roce 1476. Existují dvě možné teorie jeho smrti: 1) zemřel v boji s Turky nebo 2) byl zabit vlastními poddanými kvůli své krutosti. Ono přízvisko získal díky zálibě v popravách narážení na kůl. Koluje kolem něj spousta legend, například, že se učil magii od samotného ďábla, že při popravě 20 000 tureckých zajatců pořádal hostinu, že velitele vojsk nechal narážet na zlatý kůl, ale za života z upírství obviněn nebyl. Jeden rumunský archiv ale uchovává dokument datovaný mnoho let po jeho smrti, přesto podepsaný jeho nezaměnitelným podpisem. Tento dokument údajně stvrzují ještě podpisy 15 tehdejších veřejných hodnostářů, kteří před Boží tváří stvrдили, že onu listinu podepsal vlastní rukou z Boží vůle jejich pán vojvoda Vlad. A Draculův hrob v klášteře na ostrově Snagov byl údajně nalezen prázdný.

v naší knihovně: *Dracula, Drakulův host a jiné povídky*

Neil Richard MacKinnon Gaiman (10. listopad 1960) je britský spisovatel se zaměřením na sci-fi a fantasy. Gaimanova rodina, byť to byli rodilí Britové, má polsko-židovské kořeny. Pradědeček Neila Gaimana emigroval z Antverp a jeho dědeček se konečně usadil ve městě Portsmouth. Neil prý uměl číst už ve čtyřech letech a byl vášnivým čtenářem. První kniha, kterou kdy četl, byl Pán prstenů ze školní knihovny. K sedmým narozeninám dostal sérii Letopisy Narnie. Jinou jeho oblíbenou četbou v dětství byla Alenka v říši divů. V roce 1983 se Gaimanovi a jeho partnerce Mary McGrath narodil první syn Michael. V březnu 1985 se Gaiman s Mary oženil. Tehdy začal novinář Gaiman psát své první povídky. Gaiman s rodinou opustil Británii a v roce 1992 se usadili v Minneapolis. S Mary se nakonec rozvedl. V červnu 2009 oficiálně potvrdil svůj vztah se zpěvačkou The Dresden Dolls Amandou Palmer a 3. ledna 2011 se s ní oženil. Na počest tohoto aktu přijal do svého jména „MacKinnon“. Slávu si získal scénáři ke komiksům Sandman. V roce 1996 napsal scénář k televiznímu seriálu Nikdykde a stejnojmennou knihu vycházející ze seriálu. Napsal také román Američtí bohové, na který volně navázal knihou Anansiho chlapci. Jednou z jeho dalších knih je

Hvězdný prach, pohádka o chlapci, synovi člověka a dívky z říše kouzel a o jeho cestě za spadlou hvězdou, kterou přislíbil své lásce za její ruku. Napsal také „pohádku“ Koralina. Jde o klasický pohádkový příběh o malé holčičce, které zlá čarodějnice ukradla rodiče a ona je musí najít, nebo se stane bezduchou loutkou. Příběh je však napsán tak, že patří k poměrně dobře vykresleným hororům. Kromě románů píše Neil Gaiman také písně, básně, povídky a filmové a televizní scénáře. Jeho romány Hvězdný prach a Koralina se dočkaly filmové adaptace, Hvězdný prach s Robertem De Nirem, Michelle Pfeifferovou a Claire Danes v hlavních rolích. Většinu díla Neila Gaimana je možno zařadit pod žánr urban fantasy, což je, poněkud zjednodušeně, fantasy odehrávající se na pozadí skutečného světa, často města. Většina jeho čtenářů hodnotí jeho knihy a příběhy jako originální, čtivé a velmi osobité.

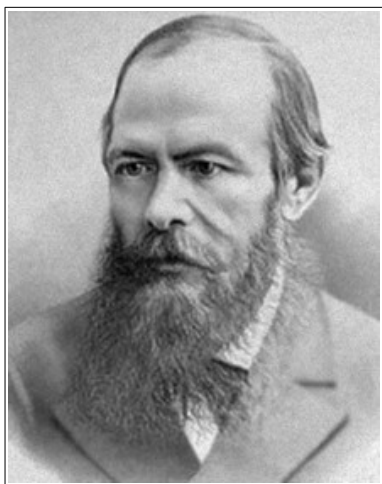
v naší knihovně: *Hvězdný prach, Odd a mraziví obři*

Holly Black (10. listopad 1971) je americká spisovatelka a editorka. Její nejznámější prací je patrně Kronika rodu Spiderwicků, která se stala velmi oblíbenou u dětí napříč státy, mj. i díky kresbám ilustrátora Tonyho DiTerlizzi. Žije s manželem v městečku Amherst v americkém státě Massachusetts.

v naší knihovně: *Panenka z kostí*

Fjodor Michajlovič Dostojevskij (11. listopad 1821 – 9. únor 1881) byl ruský spisovatel a filozof, jeden z nejvýznamnějších světových spisovatelů, vrcholný představitel ruského realismu a současně předchůdce moderní psychologické prózy. Počátky jeho tvorby jsou spojeny s tzv. naturální školou, postupně však její rámec přerostl. K nejznámějším jeho dílům patří romány *Zločin a trest*, *Idiot* a *Bratři Karamazovi*.

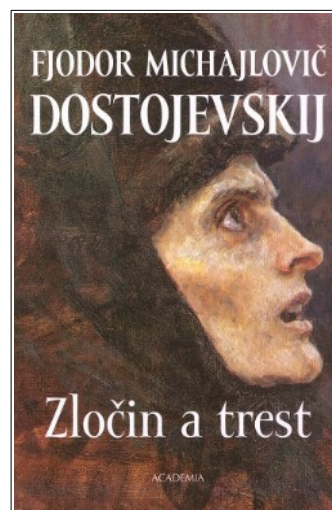
Fjodor Michajlovič Dostojevskij se narodil v Moskvě v rodině lékaře jako druhé z osmi dětí. V roce 1843 zakončil studia na vojenském technickém učilišti (obor konstrukce mostů) v Petrohradě, ale poté se rozhodl pro literaturu. Patřil do skupiny utopického socialisty Michaila Vasiljeviče Petraševského (tzv. Petraševci), která vystupovala proti carovi Mikuláši I. V roce 1849 byl Dostojevskij se všemi členy této organizace odsouzen vojenským soudem k trestu smrti. Těsně před popravou jim byl trest změněn nejprve na 4 roky v káznici a později na nucené práce na Sibiři. Zde strávil Dostojevskij deset let; první čtyři roky na nucených pracích

a poté jako voják. Byl psychicky a fyzicky na dně a začal trpět epilepsií. Stráž však považovala jeho záchvaty za předstírání. Po návratu ze Sibiře absolvoval Dostojevskij dva delší pobyty v západní Evropě. Zde pochopil, že morální úroveň zdejší společnosti je špatná. Vyhovovalo mu ale, že se zde mohl věnovat své přehnané hráčské vášni. Neuznával racionalismus, bezohledné jednání podnikatelů, jejich sobectví a příliš velké sebevědomí. Bojoval za proměnu Ruska. Zásadní potřebu změny viděl ve vnitřní proměně jedince, v návratu k pokoře, v respektování ruských tradic. Těmito názory si získal carovu přízeň a úctu. Stále ho však pronásledovala carská policie. K sebevraždám a k despotismu docházelo podle Dostojevského zejména vinou ztráty náboženské opory a přehnaného individualismu. Přál si změnit společnost podle křesťanských ideálů, radikálního převratu se ale bál. Ve svých dílech psychologicky rozebíral zločince, revolucionáře, prostitutky a lidi s duševními poruchami. Usiloval za každou cenu o nápravu společnosti, ale tím se bezmyšlenkovitě zřikal i vymožeností vyspělé Evropy. Přesto se stal zakladatelem psychologické prózy a ovlivnil filozofii dvacátého století. Dostojevskij zemřel v roce 1881 na plicní krvácení spojené s rozedmou plic a epileptickým záchvatem.

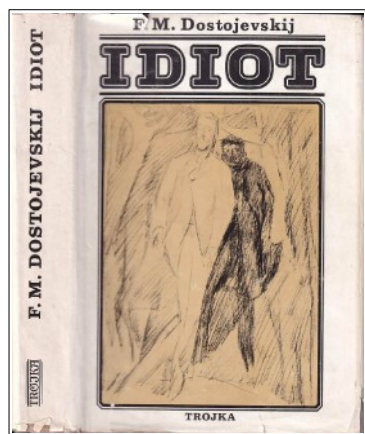
Zločin a trest (1866) je vrcholný román ruského autora Fjodora Michajloviče Dostojevského. Jde o základní dílo ruské realistické literatury 19. století.

Děj se odehrává v Petrohradu a v závěru románu na Sibiři. Hlavním hrdinou je chudý student Rodion Romanovič Raskolnikov, který naplánuje a provede vraždu staré lichvářky Aljony Ivanovny, kterou chtěl oloupit. Při činu je však vyrušen její sestrou Lizavetou, kterou také zabije sekýrou. Zločin se mu podaří, nezanechá za sebou žádné stopy. I když si svůj čin „filosoficky“ odůvodňuje, uvědomuje si zároveň jeho nesmyslnost a zřůdnost a dostává se do těžkých depresí. Seznamuje se s alkoholikem Semjonem Zacharyčem Marmeladovem a jeho dcerou Soňou. Protože Marmeladov utrácí všechny peníze za alkohol, Soňa musí pro rodinu vydělávat peníze prostitucí. Raskolnikov, který nemůže unést strašné tajemství vraždy, se svěřuje Soňě. Ta mu radí, aby se přiznal. Mezitím policejní inspektor Porfirij Petrovič, který vraždu vyšetřuje a je přesvědčen o Raskolnikově vině, zatýká nevinného člověka (Mikolka), který se k vraždě přiznává. To je však zkouška Raskolnikovova svědomí. Ten přesvědčuje sám sebe o morální oprávněnosti svého činu, ale nepočítá s tím, že bude postaven před takovou volbu. Po vnitřním boji se Raskolnikov přiznává. Je odsouzen na nucené práce na Sibiři. Tam jej doprovází Soňa, která jej miluje. Svou čistou a upřímnou láskou a vírou v Boha způsobuje Raskolnikovo obrácení.

Román je vystavěn na kriminální zápletku, ale ta nemá hlavní význam. Dramatičnost románu netkví v dějové linii, která je poměrně chudá, ale ve vnitřním morálním a psychickém dramatu hlavního hrdiny, který je zachycen ve vnitřních monolozích, snech a nedokončených dialozích. Raskolnikov si svůj zločin vysvětluje teorií o silných a slabých jedincích. Silní jedinci mají právo překračovat meze etických norem, které jsou závazné pro jiné. Zároveň je ve svém pocitu odloučenosti a nadřazenosti nad ostatními ukázán Raskolnikov jako romantický hrdina, avšak již zcela v realistickém duchu Dostojevského tvorby. Hlavní těžiště románu tkví v obrazu vnitřního duševního souboje dobra a zla, idejí a lidskosti, morálky a zvrácenosti.

Idiot je román ruského spisovatele Fjodora Michajloviče Dostojevského sepsaný roku 1866. Dílo je řazeno ke kritickému realismu, i když Dostojevský do něj zakomponoval prvky romantické a naturalistické.

Hlavním hrdinou románu je kníže Lev Nikolajevič Myškin, nedoléčený epileptik, jenž se po dlouhé době léčení vrací do Petrohradu, do ruské společnosti, v níž je zprvu kvůli své nemoci označován za „idiota“. Svým chováním ale velmi rychle dovede předsudky ostatních změnit a většinou dokonce zcela vyvrátit. Svou lidskostí, nesobeckou ušlechtilostí a zdánlivě až naivní dobrotivostí nad ostatní ruskou společností výrazně vyniká. Pro své okolí se stane téměř nepostradatelným a nakonec je společností „pohlcen“. Jeho psychický stav se ale neustále zhoršuje. Jako poslední rána osudu přichází vražda Nastasji Filippovny, nadpozemsky krásné, okouzující, ale zároveň neobyčejně vnitřně sebetřýzněné a velice silné ženy, se kterou se měl oženit. Tato událost zapříčiní jeho návrat do jeho dávného stavu, epilepsie, blízké idiotství.

Dostojevskij se stvořením knížete Myškina pokusil o téměř nadlidský úkol. Jako více soudobých autorů se snažil o vytvoření veskrze kladného hrdiny, o ztělesnění dobra v jediném člověku, zobrazení naprosté mravní čistoty a bezúhonnosti. Chtěl stvořit hrdinu, podobného svou „dobráckou“ povahou nejspíše Cervantesovu Donu Quijotovi, nebo dokonce až samotnému Kristu. Zobrazit „krásu, která nezná svou cenu“. Tento úkol zvládl Dostojevskij s obdivuhodnou virtuozitou sobě vlastní. V románu *Idiot* je už od prvopočátku stavěna Myškinova povaha do ostrého kontrastu s tehdejší ruskou společností. Ta je v důsledku toho vystavena výrazné kritice. Dílo bylo přeloženo do mnoha jazyků po celém světě a bylo také opakovaně zpracováno do divadelní, filmové, televizní nebo rozhlasové podoby. Například v roce 1951 příběh zfilmoval Akira Kurosawa, v roce 1946 Georges Lampin, v roce 2011 Rainer Sarnet. V roce 1958 natočil Československý rozhlas dramatizaci románu v překladu Vladimíra Horáčka. Hlavní postava románu kníže Myškin se stala předlohou i pro český film Saši Gedeona *Návrat idiota*, natočeného v roce 1999.

Bratři Karamazovi je sociálně filozofický román, vydán roku 1880. Literárním eposem chtěl Dostojevský přehodnotit své dřívější životní postoje a pohled na člověka, tak jako na celou společnost včetně církve. Příběh se odehrává v 60. letech 19. století v Rusku. Bratři Dmitrij, Aljoša, Ivan tvoří víceméně základní lidské archetypy. Román je psán v er-formě z pohledu nezaujatého pozorovatele, dílo obsahuje filozofické úvahy, detailní psychologické sondy a rozsáhlé popisné pasáže. Typické je bohaté vyjadřování. Jazykové prostředky jsou u jednotlivých postav měněny, což přispívá realističnosti. Realistické vystižení života v ruském maloměstě je utvářeno především pomocí osob pocházejících z rozdílných společenských vrstev. Postavy jednájí většinou v afektu a jsou velmi unášeny emocemi.

Mezi Dmitrijem a jeho otcem Fjodorem vrcholí spor o dědictví po Dmitrijově matce, a tak Fjodor Pavlovič navrhuje, aby jim stařec Zosima byl za soudce. Setkání však vyvrcholí skandálem, jehož původcem je starý Karamazov. Téhož večera se Aljoša na příkaz svého otce stěhuje z kláštera domů, i když se chce navrátit brzy zpět k Zosimovi, jehož život pomalu spěje ke konci. Doma se Aljoša dozvídá, že chvíli před ním vtrhl do otcovského domu Dmitrij, surově svého otce zbil a vyhrožoval mu, že ho zabije. Aljoša se tedy rozhodne bratra Dmitrije najít a promluvit si s ním. Později se Dmitrij Aljošovi svěruje se vším, co ho trápí, zejména o soupeření s otcem o Grušeňku, či o zasnoubení s Kateřinou Ivanovnou. Alexej se pak navrácí do kláštera a Ivan odchází, aby se před svou cestou do Moskvy rozloučil s otcem. Tentýž večer umírá stařec Zosima. K ránu do hostince přijíždí prokurátor, Dmitrij je obviněn z vraždy svého otce Fjodora Pavloviče Karamazova a vzat do vazby. Zhruba po měsíci se Ivan od Směrďakova, Karamazovo sluhy dozvídá, co se přihodilo onoho osudného večera. Směrďakov tehdy zavraždil starého Karamazova a vše přichystal tak, aby byl obviněn právě Dmitrij. Již toho večera se Smerďakov oběsí a Ivan z tíhy událostí duševně ochoří. U soudu vše svědčí proti Dmitrijovi, jeho poslední nadějí je jeho bratr Ivan, který jako jediný zná pravdu. Kvůli jeho duševnímu onemocnění ale jeho výpověď není brána vážně, a tak je Dmitrij Karamazov odsouzen k dvaceti rokům práce na Sibiři.

v naší knihovně: *Běsi, Bílé noci, Bratři Karamazovi, Hráč a jiné prózy, Chudí lidé, Idiot, Neobyčejné příhody, Petrohradská kronika, Setmělé obrazy, Uražení a ponížení, Výrostek, Zločin a trest*

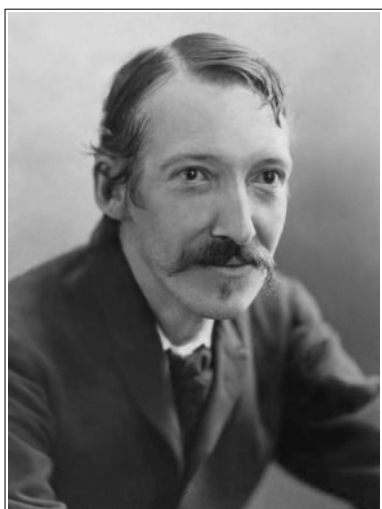

Petra Dvořáková (12. listopad 1977) je česká spisovatelka a scenáristka. Vystudovala střední zdravotnickou školu a pracovala jako zdravotní sestra. Dálkově poté vystudovala filozofii na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity.

V mládí trpěla anorexií, o čemž napsala autobiografickou knihu *Já jsem hlad*. Spolupracuje s Českou televizí, píše např. scénáře k dětskému pořadu *Planeta YÓ*. Žila v Lavičkách u Velkého Meziříčí, nyní bydlí ve Znojmě, má syny Dominika a Vítku.

v naší knihovně: *Dědina, Flouk a Lila, Chirurg, Já jsem hlad, Julie mezi slovy, Sítě, Vrány*

Robert Louis Stevenson (13. listopad 1850 – 3. prosinec 1894) byl skotský romanopisec, básník, spisovatel cestopisů a amatérský hudební skladatel, vedoucí představitel novoromantismu v anglické literatuře.

Narodil se v hlavním městě Skotska Edinburghu jako Robert Lewis Balfour Stevenson. Přibližně ve věku osmnácti let si změnil druhé jméno z „Lewis“ na „Louis“. Jeho otec Thomas Stevenson, dědeček Robert Stevenson i pradědeček byli významní stavitelé a provozovatelé majáků. Po nich zřejmě zdědil náklonnost k dobrodružství, volání moře a cestování. Jeho dědeček z matčiny strany Lewis Balfour byl profesorem etiky a pastorem. Právě v jeho domě strávil významnou část dětství. Pravděpodobně po své matce Margaret Balfourové měl slabé plíce (zřejmě šlo o tuberkulózu), následkem čehož trávil celé zimy v posteli, přičemž mu jeho ošetřovatelka dlouhé hodiny předčítala z Bible a životopisů starých skotských Covenanterů (představitelů presbyteriánského skotského hnutí během 17. století). V jedenácti letech se jeho zdraví zlepšilo natolik, že ho rodiče zapsali na

Edinburskou akademii, aby mohl později nastoupit na Edinburskou univerzitu a následovat tak svého otce, stavitele majáků. V této době hodně četl. Na Edinburskou univerzitu nastoupil v sedmnácti letech, ale brzy zjistil, že nemá ani technické myšlení, ani fyzické schopnosti, aby uspěl jako inženýr. Během cesty, na kterou ho jeho otec vzal v naději, že v něm vzbudí zájem o konstrukci majáků, zjistil, že má plnou hlavu spíše podivuhodných romancí opěvujících pobřeží a ostrovy, které navštívili. Jeho přísný otec nakonec přijal jeho rozhodnutí věnovat se literatuře, ale doporučil mu nejdříve studovat práva, aby měl zajištěnou existenci a „něco v záloze“. Stevenson poslechl a v pětadvaceti letech složil advokátské zkoušky, i když se jeho zdravotní stav vinou práce a starostí značně zhoršil. Další čtyři roky strávil většinou na cestách za lepším podnebím, které by více prospívalo jeho zdraví. Ačkoliv se jeho rodičům zdálo, že marný čas a propadá lenosti, ve skutečnosti nepřetržitě studoval, aby dovedl k dokonalosti svůj styl psaní, rozšířil si životní obzory a stal se tak skutečným literátem. Když se v roce 1879 setkal v Paříži s malířkou Fanny Vandegrift Osbournovou, byla to láska na první pohled. O několik měsíců později, poté, co se vrátila domů do San Francisca v Kalifornii, se Stevenson dozvěděl, že je nemocná, a rozhodl se odjet za ní. Cestoval v podpalubí, aby ušetřil peníze, ale také aby poznal, jak cestují jiní lidé, a zvýšil tak „dobrodružnost“ plavby. Z New Yorku pokračoval vlakem do Kalifornie. Byla to sice zkušenost dobrá pro jeho literární dílo, ale poničila jeho zdraví a do Monterey dorazil už na pokraji smrti. Do života ho vrátila až péče místních rančerů, kteří se ho ujali. V prosinci 1879 se jeho zdraví opět zlepšilo, takže pokračoval do San Francisca, kde se po několik měsíců snažil přežít v bídných podmínkách jen za pomoci svého psaní. Na konci zimy ho však zdraví zradilo znovu a zase se zdálo, že se přiblížil konec. Paní Osbornová, v té době už rozvedená, se zatím uzdravila z vlastní nemoci a stala se jeho další ošetřovatelkou. V květnu 1880 se i přes špatný zdravotní stav oženil a se svou ženou a jejím synem Lloydem odjeli na svatební cestu do údolí Napa Valley v horách severně od San Francisca, kde prožili léto v opuštěné hornické osadě. V srpnu 1880 se s celou rodinou přeplavil z New Yorku zpět do Anglie. Po sedm let mezi roky 1880 a 1887 Stevenson bezvysledně hledal místo, kde by mohl žít se svou nemocí. V roce 1890 zakoupil čtyřsetakový pozemek

na samojském ostrově Upolu. Zde se trvale usadil na statku pojmenovaném stejně jako nedaleká vesnice – Vailima („Patero řek“). Postupně získal velký vliv na domorodce, kteří se s ním přicházeli radit a brzy se zapojil i do místní politiky. Kromě toho, že se věnoval stavbě svého domu, úpravám pozemku a mnoha způsoby pomáhal domorodcům, nepřetržitě a s nadšením psal. Během léta 1894 Stevenson propadl depresím. Domníval se, že už vyčerpал svůj tvůrčí talent a vydal všechny síly. Zdálo se mu, že to pociťuje stále jasněji s každým dalším pokusem, kdy jediné, co dokázal napsat, byla jen prázdná slova. Následně se mu ale jeho energie náhle vrátila. Netušil však, že se blíží ke konci života. 3. prosince 1894 v dopoledních hodinách jako obvykle intenzivně pracoval na Weirovi z Hermistonu. Odpoledne, zatímco hovořil se svou ženou a snažil se otevřít láhev vína, se náhle s výkřikem, že jeho tvář se změnila ve tvář někoho jiného, svalil k zemi. Zemřel během několika hodin pravděpodobně na krvácení do mozku. Bylo mu 44 let. Domorodci jeho tělo uložili na lůžko a v doprovodu stráží v noci donesli na ramenou na několik mil vzdálený vrcholek útesu čnicího nad mořem, kde svého Tusitalu, což v samojštině znamená „vypravěč příběhů“, pohřbili.

Stevenson byl celebritou už za svého života. Se vzestupem moderní literatury po první světové válce na něj však po většinu dvacátého století bylo pohlíženo jako na autora druhé kategorie a byl vykázán do oblasti dětské literatury a hororu. Po odsouzení autory jako byli Virginia Woolfová nebo Leonard Woolf byl postupně vyloučen z literatury vyučované ve školách. Stevenson byl znovu objeven ke konci 20. století, kdy začal být opět uznáván jako umělec s velkým záběrem a citem pro věc, literární teoretik, esejista, sociální kritik, svědek koloniální historie jižního Pacifiku i jako humanista.

Ostrov pokladů je nejznámější dílo skotského spisovatele Roberta Louise Stevensona. Jedná se o klasický pirátský příběh s pokladem, zakopaným na neznámém ostrově, který byl také mnohokrát zfilmován, upraven pro rozhlas i divadlo a motivy z něj se nacházejí i v dílech jiných autorů.

Hlavní hrdina, mladík Jim Hawkins, zjistí, že muž, jenž zemřel v hostinci jeho matky, je starý bukanýr Bill Bones, který svým bývalým druhům ukradl mapu nepojmenovaného ostrova, kde je zakopán poklad slavného pirátského kapitána Flinta. Jim mapu nalezne mezi věcmi mrtvého a ukáže ji zemanovi Trelawneyovi a lékaři (a zároveň smírčímu soudci) Liveseyovi. Oba muži pak zorganizují námořní výpravu na lodi Hispaniola za pokladem, které se Jim zúčastní jako stevard a plavčík. Přes varování kapitána Smolletta najme Trelawney jednonohého kuchaře Johna Silvera, řečeného Dlouhý, a na jeho doporučení i značnou část posádky. Během plavby Jim zjistí, že John Silver je bývalý pirát a že většina námořníků na lodi patří k bývalé Flintově posádce. Stačí ještě upozornit své přátele na připravovanou vzpouru, která pak skutečně propukne. Na Ostrově kostlivců pak probíhá krutý boj mezi Jimovými přáteli a vzbouřenci. Přestože vzbouřenců je několikrát víc než těch, co zůstali věrní kapitánovi a majiteli lodi, záhy se poměr sil vyrovná, protože piráti se vraždí i mezi sebou.

v naší knihovně: *Černý šíp, Klub sebevrahů, Ostrov pokladů, Podivný případ dr. Jekylla a pana Hyda, Poklad na ostrově, Únos – Katriona*

Astrid Lindgrenová, rodným jménem Astrid Anna Emilia Ericssonová (14. listopad 1907 – 28. leden 2002), byla švédská autorka knih pro děti. Mimo příběhy pro děti psala i romány, povídky, divadelní hry, poezii, filmové a divadelní scénáře. Její knihy byly přeloženy do 70 jazyků ve více než 100 zemích po celém světě. V roce 1958 jí byla udělena Cena Hanse Christiana Andersena, která je považována za nejvyšší možné ocenění autorů dětských knih.

Astrid Lindgrenová vyrůstala v městečku Vimmerby ve Švédsku. Mnoho jejích knih je inspirováno vlastním dětstvím, které strávila na farmě svého otce Samuela Augusta Ericssona. Astrid byla druhým dítětem, narodila se rok po Gunnarovi, následovaly další dvě dívky. V roce 1923 začala pracovat v lokálním tisku, ale do dvou let otěhotněla s ženatým kolegou (měl sedm dětí) a byla nucena pod tlakem okolí odejít z domova. V Kodani 4. prosince 1926 porodila syna Larse, kterého z nedostatku financí dala do pěstounské péče. Poté odjela do Stockholmu, kde začala pracovat jako sekretářka. V dubnu 1931 se provdala za Sture Lindgrena, což jí umožnilo vzít si zpět syna. 21. května 1934 se jí narodila dcera Karin. Od roku 1937 pracovala jako

stenografka (všechny rukopisy psala těsnopisem) pro švédského profesora kriminalistiky Harry Södermana. Tato práce ji inspirovala k románům o Kalle Blomkvistovi. Nejslavnější postava Lindgrenové Pipi Dlouhá punčocha vznikla z příběhů, které vyprávěla své dceři před spaním. Kniha se rychle stala velmi úspěšnou a udělala z Lindgrenové mezinárodně známou autorku. Astrid Lindgrenová aktivně podporovala dětská a zvířecí práva, stejně jako práva menšin. Za tuto činnost jí byla v roce 1994 udělena cena Right Livelihood Award (Správný život). V roce 2002, po její smrti, švédská vláda zavedla Cenu Astrid Lindgrenové pro spisovatele dětské literatury. V jejím rodném městě Vimmerby v roce 1981 vznikl zábavní park Svět Astrid Lindgrenové.

Pipi Dlouhá punčocha je hlavní postava řady dětských knih švédské autorky Astrid Lindgrenové a jejich rozmanitých filmových a zvukových zpracování. Mezi nejznámější zpracování příběhu patří čtyři televizní filmy o Pipi Dlouhé punčoše z let 1969-1970, v nichž postavu Pipi ztvárnila mladá herečka Inger Nilssonová. Knihy a filmy o Pipi Dlouhé punčoše byly přeloženy do mnoha jazyků. Vznik námětu se datuje do roku 1941, kdy Astrid Lindgrenová vyprávěla příběhy své nemocné dceři Karin, která pak také pro dívčí hrdinku vymyslela jméno „Pipi“. Jejím příběhům posléze naslouchali i Karinini bratřenci a sestřenice. V březnu 1944 začala Lindgrenová psát rukopis knihy, který pak věnovala své dceři k jejím desátým narozeninám.

Pipi je extravagantní dětská obyvatelka původně opuštěné vily Villekuly; její celé jméno zní Pipilota Citrónie Cimprlína Mucholapka Dlouhá punčocha. Má zrzavé vlasy a pihy, je neuvěřitelně mrštná a především silná. Vilu obývá spolu se svým koněm a opicí. Její maminka je anděl (zemřela), tatínek je námořním kapitánem a černošským králem. Z cest si přivezla kabelu mincí ve zlatě, a tak netrpí nouzí. S dětmi ze sousedství zažije spoustu dobrodružství i le-grace. Svou logikou a silou dokáže zmást i dospělé, kteří se o ni snaží jakožto o opuštěné dítě pečovat.

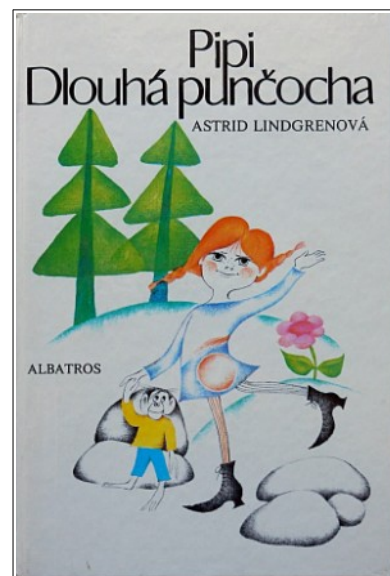
v naší knihovně: *Bratři Lví srdce, Děti z Bullerbynu, Dráček s červenýma očima, Já ještě nechci jít spát, Kajsa Nebojsa, Kalle Blomkvist zasahuje, Karkulín ze střechy, Lotta z Rošťácké uličky, Madynka, Madynka záchránkyně, My z ostrova Saltkrakan, Petr a Petra, Pipi Dlouhá punčocha, Ronja, dcera loupežníka, Skřítek Nils, Strašidlo Sušinka, Svěťte případ Kallovi, Vánoční příběhy*

Jozef Karika (15. listopad 1978), je slovenský experimentální spisovatel a publicista.

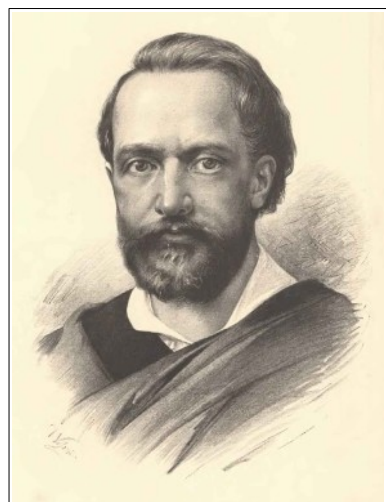

Vystudoval historii a filosofii na Univerzitě Mateje Bela v Banské Bystrici, do povědomí se dostal po roce 2000 jak autor internetových stránek Garden of Magick a častý příspěvatelem do diskusního fóra portálu Ritual.cz (pod přezdívkou „Raistlin“) a následně se díky svým prvním dvěma knihám o magii – *Slovanská magie* a *Zóny stínu* – stal uznávaným a diskutovaným autorem v této oblasti. Pracoval jako historik v muzeu, televizní redaktor, vedoucí marketingového a grantového oddělení v samosprávě a jako mluvčí města Ružomberku. Do beletristického světa vstoupil svými hororovými povídkami, přičemž povídka *Dedičstvo zeme* se umístila na 3. místě Ceny Fantázie 2008 a povídka *Samota* na 1. místě Ceny Béla 2009 a na 3. místě Ceny Fantázie 2009. Tyto povídky také vyšly v příslušných antologiích. V roce 2010 mu v nakladatelství Ikar vyšla kniha *V tieni mafie*, jež se stala bestsellerem, téměř dva měsíce byla druhou nejprodávanější knihou na Slovensku (po novince Dana Browna) a nejprodávanější knihou slovenského autora. Tento drsný román z mafiánského prostředí se šokující otevřeností popisuje bezohledné mafiánské praktiky od výpalnictví, natáčení pornografie, obchodu s bílým masem až po korupci rozežírající státní a samosprávné struktury. V roce 2011 vyšlo v témže nakladatelství vynikající pokračování *V tieni mafie 2. – Čas dravcov* a na podzim 2011 bude plánovaná trilogie uzavřena thrillerem *V tieni mafie 3 – Nepriateľ štátu*. V dubnu roku 2011 vyšel v nakladatelství Knižní klub český překlad prvního dílu této trilogie.

v naší knihovně: *Strach, Trhlina*

Karel Hynek Mácha (16. listopad 1810 – 6. listopad 1836) byl český básník a prozaik, představitel českého romantismu a zakladatel moderní české poezie. Proslavil se dílem,

jemuž dominuje lyrickoepická skladba *Máj* (1836), jedna z nejvydávanějších českých knih.

Narodil se jako Ignác Mácha (jméno Karel si přidal z důvodu obrozeneckého trendu a Hynek je počestěný Ignác) v Praze, na Újezdě v domě U Bílého orla; koncem 19. století byl dům zbourán, dnes na jeho místě stojí dům nová a je na něm umístěna pamětní deska, upozorňující na Máchův rodný dům. Máchovým otcem byl Antonín Mácha, mlynářský tovaryš, voják a později majitel krupařského krámků. Máchova matka Marie Anna Kirchnerová pocházela z rodu českých hudebníků. Dva roky po Hynkovi se manželům Máchovým narodil syn Michal. Kvůli finanční krizi nežila rodina na Újezdě dlouho. Několikrát se stěhovala, aby se nakonec, když bylo Máchovi šestnáct let, usadila na Dobytčím trhu (dnešní Karlovo náměstí) v domě U Hrbků. Zde Mácha bydlel se svými rodiči do konce

svých studií a odchodu do Litoměřic v září 1836. Uměl německy a česky, ve škole se učil latinu; pod vlivem polských událostí (revoluce v roce 1830) a četby polských autorů (Adam Mickiewicz) se Mácha začal učit polsky. V letech 1831 až 1832 navštěvoval přednášky Josefa Jungmanna, jenž povzbuzoval své žáky k literární činnosti a hodnotil jejich práce; Máchovi pochválil báseň *Svatý Ivan*. Navštěvoval česká i německá divadelní představení. Ve Stavovském a Kajetánském divadle v letech 1834 až 1835 ochotnický vystoupil v 16 hrách (především Klicperových a Štěpánkových). Mácha byl vášnivý cestovatel. Chodil většinou pěšky a vyhledával zejména krásy přírody a romantická místa spojená s historií. V pondělí 4. srpna 1834 vyrazil Mácha na cestu do severní Itálie. Jeho společníkem byl Antonín Strobach, pozdější pražský purkmistr, předseda říšského sněmu a právník. Cesta trvala 6 týdnů (někdy ušli denně až 60 kilometrů) a vedla z Prahy, přes České Budějovice, Linec, Salcburk, Innsbruck do Benátek. Odtud pluli do Terstu. Cesta pokračovala přes Vídeň do Prahy. Zvláštní půvab měly pro Máchu hrady a zříceniny. Psal si seznam „hradů spatřených“, který čítá na 90 položek (mnohé hrady navštívil opakovaně). Dochovalo se 115 kreseb a akvarelů „hradů spatřených“. Tyto Máchovy práce vznikaly přímo v plenéru (doma pak některé z nich koloroval); hrady kreslil většinou z dálky za použití dalekohledu. Máchovou první doloženou láskou byla Marinka Stichová, s níž se seznámil v Benešově. Ozvěny vztahu k Marince se promítly i do Máchovy tvorby. Samotný vztah neměl dlouhého trvání. Ještě v roce 1833 se v Pouti krkonošské Mácha vyznal ze ztracené lásky. Na konci roku 1832 zahořel láskou k mladé herečce Rošrové, ale výsledkem vzplanutí byla jen báseň *Panně Rošrové*. Skutečnou Máchovou partnerkou, snoubenkou a matkou jeho syna Ludvíka byla Eleonora Šomková (zvaná Lori). Mácha se s ní seznámil v zimě roku 1834 po divadelní zkoušce. Charakter jejich vztahu, jež ukončila po téměř třech letech Máchova smrt, nastiňuje Máchův intimní deník z roku 1835 a jeho dopisy. Podstatnou roli hrála v tomto vztahu Máchova povaha, jeho přecitlivělost a žárlivost, své učinili i rodiče mladých partnerů, ale třeba i Lořina neochota naučit se česky. 2. října 1836 porodila Lori Máchovi syna Karla Ludvíka. Jejich svatba se měla konat 8. listopadu 1836 v kostele svatého Štěpána v Praze. Syn Ludvík zemřel 5. července 1837 na psotník. V neděli 23. října si Mácha z vrchu Radobýlu, kde upravoval svou poslední báseň *Cesta z Čech*, všiml požáru dole ve městě. Při obětavém hašení se nalokal vody, jež mohla být zdrojem jeho pozdějšího infekčního onemocnění. Začátkem listopadu se Máchovo zdraví rychle zhoršovalo. Měl průjem, ale žádné léky neužíval a dál chodil do kanceláře. 2. listopadu píše dva poslední dopisy – rodičům a Lori. V noci na 5. listopad se mu velmi přitížilo, zvracel a vyžádal si lékaře. Přesto ráno vstal a šel se omluvit do práce, kam mu přivolaný doktor nedovolil dojít. Zemřel v neděli 6. listopadu 1836 přibližně ve tři hodiny ráno. Úřední záznam uvádí jako příčinu Máchova úmrtí Brechdurchfall, tedy cholery, mírnější formu cholery, projevující se dávením a průjmy. Protože byla obava ze šíření nákazy, bylo jeho datum úmrtí na úřední listině o jeden den posunuto. Z toho důvodu je na pamětní desce v Litoměřicích i na náhrobku uvedeno datum úmrtí již 5. listopadu. Pohřeb se konal na litoměřickém hřbitově 8. listopadu 1836 ve tři hodiny odpoledne za přítomnosti Máchova bratra Michala. Máchovy ostatky zde byly uloženy na téměř 102 let. 17. listopadu 1836 bylo v Praze v kostele svatého Ignáce na dnešním Karlově náměstí slouženo za Máchu rekviem.

Své první básnické pokusy psal v němčině. V roce 1830 se definitivně uchýlil k češtině. V jeho básnické tvorbě nacházíme sonety i lyrickoepické skladby. Básně se vyskytují i v jeho prózách (*Márinka*, *Cikáni*). V próze se věnoval hlavně historickým tématům. Cyklus *Obrázky ze života mého* (*Večer na Bezdězu*,

Márinka) se odehrává v jeho současnosti a kromě lyrizujících tendencí v něm nacházíme i autobiografické prvky, ostatně jako v celé Máchově tvorbě. Jeho nejrozsáhlejší prací je román *Cikáni*. Pracoval na něm od října do prosince 1835. Román neprošel cenzurou a poprvé vyšel kompletně až v roce 1857.

Máj je lyrickoepická skladba vydaná roku 1836. Bývá považována za vrcholné dílo českého literárního romantismu. Mácha v této skladbě zcela vybočil z obrozeneckého programu 1. poloviny 19. století a pojal ji jako osobní zpověď rozervaného romantického člověka plného nejistot a otázek po smyslu života. Příběh byl zřejmě inspirován skutečnou událostí: v roce 1774 byl poblíž Mladé Boleslavi na pahorku zvaném Na spravedlnosti popraven lámáním v kole Hynek (Ignác) Schiffner, který zavraždil v Dubé u Doks svého otce.

Obávaný vůdce loupežníků Vilém zabil svého soka v lásce, aniž však věděl, že je to jeho vlastní otec, který ho v dětství vyhnal z domu.

Vězeň Vilém v noci před popravou přemýšlí o svém osudu, loučí se s životem a vzpomíná na svou milou Jarmilu. Svou vinu odmítá, sám sebe vidí jako oběť sobeckého, nemilujícího otce. S Vilémem soucítí též žalárník, zdrcený tím, co mu o sobě Vilém vyprávěl. Po hodinách plných samomluv, kde vystupuje smrt jako definitivní konec života, je nešťastný otcovrah brzy ráno odveden na popraviště, doprovázen modlícím se davem. Uprostřed májové přírody se v slzách loučí s milovanou zemí. Tomuto příběhu předchází v 1. zpěvu scéna, v níž Jarmila marně čeká za májového večera na Viléma a dozvídá se o jeho osudu. V závěrečném zpěvu přichází na místo popravky poutník Hynek, kterého zasáhne, když uvidí kostlivce v kole a ztotožňuje se s Vilémem.

Základním metrem Máje je jamb. Dílo obsahuje velké množství metafor, časté řetězce oxymóron („...zborotěné harfy tón, ztrhané struny zvuk, zašlého věku děj, umřelé hvězdy svit, zašlé bludice pouť, mrtvé milenky cit...“). Hojně jsou básnické přívlastky, spojování protikladných představ, kontrastů (světlo/tma, život/smrt), kombinace barev („růžové nebe, modré mlhy“), vyjádření pohybu a napětí dynamickými slovesy (zasvítnuto), metafory (bledá tvář luno), metonymie (hrdliččin zval ku lásce hlas), inverze (jak holoubátko sněhobílé), gradace (rychlý to člunek, blíže a blíže), kakofonie (vězení, 2. zpěv), eufonie a epizeuxis (3. zpěv). Hlavním literárním vzorem Máje je dle některých poezie polských romantiků, které Mácha velmi dobře znal. Inspirací mu byla také barokní poezie. *Máj* je jedna z nejčastěji vydávaných českých knih všech dob, někdy je označován za nejvydávanější českou knihu vůbec. Celkové číslo přesahuje 250. První vydání, jediné, které vyšlo za Máchova života, vydal autor vlastním nákladem u tiskaře Jana Spurného v dubnu 1836, a to v celkovém počtu 600 výtisků, ve třech různých cenových skupinách podle jakosti papíru a celkového vybavení. Do současnosti se těchto exemplářů v různých knihovnách a sbírkách údajně dochovalo přibližně osmdesát. V roce 2012 byl jeden výtisk prvního vydání dražen za vyvolávací cenu 40 000 Kč.

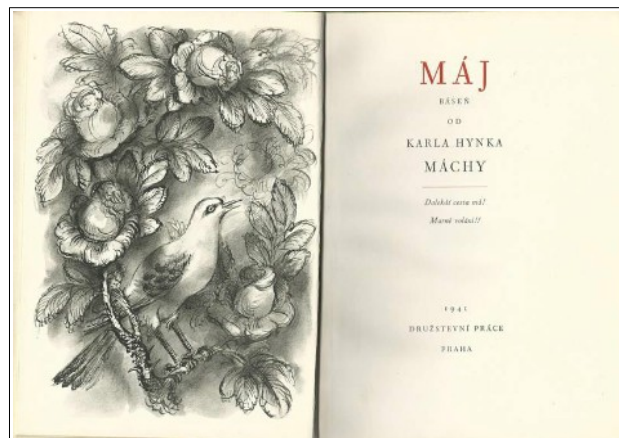
v naší knihovně: *Básně, Cikáni a jiná próza, Dílo, Dílo II, Dobrou noc, ó lásko, Máj*

Christopher Paolini (17. listopad 1983) je americký spisovatel.

Narodil se v Jižní Kalifornii. Mimo několika let na Aljašce žil se svými rodiči, mladší sestrou Angelou, kočkou a kokršpanělem v Montaně. K tvorbě ho inspirovala místní příroda a půvab zdejších měst. V této době psal krátké příběhy a rád navštěvoval knihovnu, kde četl knihy žánru fantasy. Když psal, rád se nechával inspirovat vážnou hudbou. Poslouchal například Beethovena nebo Wagnera. Svoji první verzi *Eragona* napsal v patnácti letech. Nikdy ji nechtěl publikovat; psal pro radost. Všechny postavy si vymýšlel, kromě čarodějnice Angely, v které najdete jeho sestru. Po několika letech tuto první verzi upravil a dal přečíst rodině. Všichni byli z díla nadšeni. Poté sjednotil grafickou úpravu knihy a navrhl i mapu, která se objevila ve vydání knihy. Spoustu času mu trvalo vytvořit na počítači obrázek oka dračice Safiry.

v naší knihovně: *Brisingr, Eldest, Eragon, Inheritance*

Margaret Eleanor Atwoodová, (18. listopad 1939) je kanadská spisovatelka, básnířka, literární kritička, a feministická a sociální aktivistka. Je jednou z nejvíce ceněných autorek beletrie současné doby; za její literární dílo se jí dostalo mezinárodního uznání.

Margaret se narodila v kanadském hlavním městě Ottawě jako druhá ze tří dětí Margarety Dorothy (rozené Killam), bývalé odbornice na výživu, a Carla Edmunda Atwooda, entomologa. Díky otcovu povolání strávila Atwoodová velkou část svého dětství v divočině severního Québecu. Až do svých 11 let nenavštěvovala denní školu. Stala se vášnivou čtenářkou beletrie, kapesních knih nakladatelství Dell, pohádek bratří Grimmů, kanadských příběhů o zvířatech a komiksů. Atwoodová začala psát již ve svých šesti letech. Od šestnácti let toužila věnovat se psaní profesionálně. Mezi lety 1984-1986 byla prezidentkou mezinárodního PEN klubu. V letech 2000 a 2008 byla hostem Pražského festivalu spisovatelů. Za román Příběh služebnice získala vůbec první cenu Arthur C. Clarke Award za nej-

lepší vědeckofantastický (science fiction) román publikovaný předchozí rok, tj. 1987, ve Spojeném království. Tato kniha byla také nominována na 2 ceny za science fiction: v roce 1986 na Cenu Nebula a o rok později na cenu Prometheus Award.

v naší knihovně: *Loupení jehňátek*

Michail Vasiljevič Lomonosov (19. listopad 1711 – 15. duben 1765) byl ruský polyhistor – chemik, fyzik, kromě toho také filozof a básník, historik, teoretik a experimentátor v mnoha dalších oborech. Byl iniciátorem založení univerzity v Moskvě, která na jeho počest byla později nazvána Lomonosovova univerzita. Mezi jeho vědecké úspěchy lze zařadit formulaci obecného zákona zachování hmotnosti a pohybu z roku 1748, o rok dříve přišel s myšlenkou, že podstatou tepla je pohyb malých částíček. Jeho všestrannost dokazuje také vydání 15 svazků básní, ale i překlady Homéra, Horatia a Senecy.

Michail Lomonosov se narodil na Dálném severu Ruska v gubernii Archangelsk, ve vesnici Mišaninská (dnešní název Lomonosovo). Jeho otec, Vasilij Dorofejevič Lomonosov, byl svobodný sedlák, rybář a majitel lodi, kterému se podařilo nahromadit malé jmění z dopravy zboží po řece Dvině. Jeho matka, Elena Ivanovna Sivkova, byla dcerou duchovního. Zemřela, když bylo Michailovi devět let. V deseti letech ho začal otec brát

s sebou na své obchodní mise až k Bílému moři a Soloveckým ostrovům, aby se syn něčemu přiučil. Učení bylo sice Michailova vášeň, ale obchod ne. Jeho nesmírná touha po vědě nemohla být uspokojena v odlehle vesnici, kde měl k dispozici jen omezený počet knih. Otec jeho vzdělání nepodporoval a když přivedl domů novou macechu, Michail se v prosinci roku 1730 rozhodl odejít do Moskvy. Zde studoval nejprve na Slovansko-řecko-latinské církevní akademii a žil o černém chlebu a kvasu, dělal však velmi rychlé pokroky ve svém vzdělání. Po třech letech v Moskvě byl poslán na roční studium na akademii v Kyjevě. Byl však zklamán zdejším učením, a tak se předčasně vrátil zpět do Moskvy. Byl vynikající student a absolvoval dvanáctiletý vzdělávací cyklus za pouhých pět let jako nejlepší žák ve třídě. Počátkem roku 1736 byl odměněn stipendiem na Petrohradské státní univerzitě. Ponořil se do studií fyziky, chemie a matematiky. Musel se naučit německy, protože výuka probíhala v němčině. Na podzim byl vyslán na studium v zahraničí v Německu. Na univerzitě v Marburgu studoval matematiku, fyziku a filozofii v letech 1736-1739. Zdokonalil se v němčině a latině, naučil se francouzsky a italsky, studoval díla starověkých myslitelů a básníků, německou literaturu, učil se kreslit a šermovat. V těchto letech napsal své první studentské práce o přeměně pevné látky v tekutou a Fyzická dizertace o rozdílnosti smíšených látek založených na spojení korpusek (částic). V roce 1739 byl spolu s dalšími ruskými studenty poslán na univerzitu ve Freiburgu, kde studoval chemii, metalurgii a hornictví. Uvádí se, že důvodem odjezdu byl rozmařilý studentský život a značné dluhy. Při svém pobytu v Marburgu se Michail zamiloval do Elisabeth Christine Zilch, dcery své bytné, se kterou se oženil v červnu roku 1740. Měli spolu dceru Jekatěrinu Elisabeth. Do Ruska se vrátil sám v roce 1741. V Petrohradě byl jmenován adjutantem Ruské akademie věd na katedře fyziky. V roce 1743 za ním přijela manželka. V roce 1745 byl přijat za řádného člena Ruské

akademie věd a jmenován profesorem chemie. Zde také založil první chemickou laboratoř. Jeho činnost zahrnovala i jiné vědecké obory: vypracoval soupis základních hornin a minerálů v Rusku, usiloval o vytvoření botanického atlasu. Snažil se, aby se na univerzitě vyučovalo rusky a své práce, kterých bylo kolem dvou set, psal převážně v latině nebo ruštině. V roce 1746 přednesl svou první veřejnou přednášku v ruštině. Ve svých bádáních došel Lomonosov k několika přelomovým objevům a mnoha teprve až později potvrzeným hypotézám. Byl zakladatelem fyzikální chemie. Věnoval se také humanitním vědám. Napsal několik svazků básní, v roce 1755 napsal knihu gramatiky, která reformovala ruský literární jazyk kombinací staroslověnštiny a hovorové ruštiny. V roce 1749 se mu narodila dcera Jelena, která se jako jediná z jeho dětí dožila dospělosti. V roce 1749 si Lomonosov získal přízeň carevny Jelizavety I. oslavným projevem na její osobu předneseným na slavnostním shromáždění Akademie věd. V roce 1753 mu carevna věnovala usedlost Ust'-Rudica a další 4 vesnice západně od Petrohradu k vybudování sklárny, kde se vyráběly skleněné mozaiky a další dekorativní předměty. Podporoval rozvoj ruské vědy a vzdělanosti a na jeho návrh byla roku 1755 v Moskvě zřízena univerzita. Zasloužil se také o založení gymnázia při Akademii věd. V roce 1757 byl zvolen poradcem kanceláře Akademie věd. V tomto období se zabýval geografii a meteorologií. Zpracoval zeměpisný atlas Ruska a zabýval se konstrukcí barometrů a dalekohledů. Při pozorování průchodu Venuše v roce 1761 z malé observatoře poblíž svého domu v Petrohradě zjistil, že se okolo ní vyskytuje úzký světelný prstenec (Lomonosovův efekt). Toto zjištění ho vedlo k vyslovení hypotézy o existenci atmosféry Venuše. V roce 1761 byl zvolen zahraničním členem Královské švédské akademie věd a v roce 1764 členem akademie v Bologni. Michail Lomonosov zemřel 15. dubna 1765 v Petrohradě ve svém domě u řeky Mojky. Pochován byl na Lazarevském hřbitově Alexandro-něvského kláštera. Jeho knihovna a veškeré písemnosti byly na příkaz carevny Kateřiny II. odvezeny a už nikdy nebyly nalezeny.

Ruta Sepetys (19. listopad 1967) je americká spisovatelka s litevskými kořeny po svém otci.

Získala bakalářský titul na Internacional Finance na Hillsdale Colledge. Mezitím studovala i Centre d'études Européennes ve francouzském Toulon a na ICN v Nancy.

Její první román *V šedých tónech* pojednává o období před druhou světovou válkou. Hlavní hrdinku Linu i s matkou a malým bratrem odvede sovětská tajná policie do pracovního tábora na Sibiři. Lina se přes to všechno snaží naučit přežít a pomocí lásky k umění, konkrétně kreslení, si dění kolem sebe tajně zapisuje, kreslí a posílá tajné zprávy svému otci. Později proto, aby uchovala paměti národa a vzdala hold všem na smrt poslaným nevinným lidem. Příběh je plný krutosti, ale i lásky a naděje.

v naší knihovně: V šedých tónech

Jan Otčenášek (19. listopad 1924 – 24. únor 1979) byl český spisovatel a scenárista. Proslavily ho romány *Občan Brych* nebo *Romeo, Julie a tma*, stejně jako scénáře k filmu *Lásky mezi kapkami deště* nebo k seriálu *Byl jednou jeden dům*.

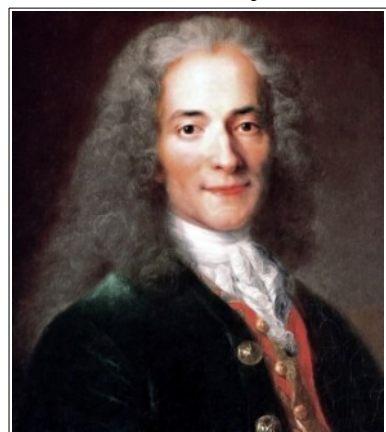
Narodil se do rodiny truhláře v Praze na Žižkově. Vystudoval obchodní akademii a maturoval v roce 1943. Poté byl krátce totálně nasazen v továrně Avia Letňany. Koncem války se Otčenášek zapojil do ilegální komunistické odbojové skupiny Předvoj. Po 2. světové válce vstoupil do KSČ, začal studovat estetiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, ale z rodinných důvodů studia nedokončil. V letech 1947-1951 pracoval ve Spolku pro chemickou a hutní výrobu jako exportní úředník. Od roku 1952 působil v sekretariátě Svazu československých spisovatelů, později jako první tajemník. V roce 1953 se na krátký čas stal redaktorem Československého rozhlasu, ale brzy se vrátil k práci na svazu spisovatelů. V roce 1960 se rozhodl pro svobodné povolání jako spisovatel a roku 1973 začal pracovat jako dramaturg Filmového studia Barrandov. Dvě desetiletí žil s herečkou Libuší Švormovou. Jeho syn Jan Otčenášek se stal televizním scenáristou (pod pseudonymem Petr Zikmund). Zemřel na rakovinu plic 24. února 1979 v Praze.

Romeo, Julie a tma je tragická novela, vydaná roku 1958, z prostředí okupace Československa za druhé světové války, konkrétně v období heydrichiády. Slovo tma v názvu má právě symbolizovat dusné prostředí stanného práva, války a heydrichiády. Toto dílo bylo přeloženo do mnoha jazyků. V roce 1959 podle něj byl Jiřím Weissem natočen stejnojmenný film. V roce 1997 podle něj byla vytvořena stejnojmenná televizní adaptace pod režijní taktovkou Karla Smyczka.

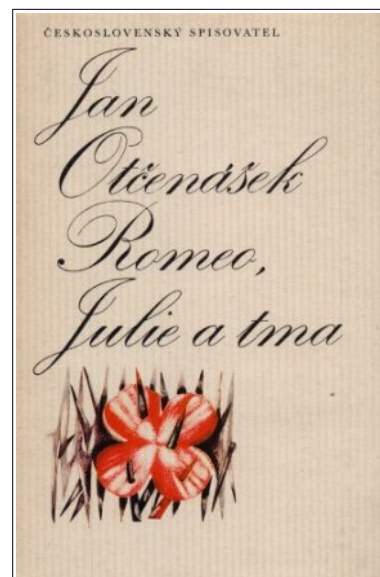
Hlavním hrdinou je Pavel, z jehož pohledu příběh většinu času sledujeme. Právě dokončuje maturitu a jeho mysl je plná úvah o děvčatech a nastávající dospělosti. Při jedné z procházek potká ve večerním parku mladou dívku, která je čímsi rozrušena — opatrně s ní začne konverzaci a zjistí, že je židovka jménem Ester, která se nedostavila do transportu do Terezína. Pavel se s náhlou rozhodností odhodlává ukrýt ji v malém pokoji vedle krejčovské dílny, ve které pracuje jeho otec. Druhý den se celá republika dozvídá o atentátu na zastupující říšského protektora Heydricha — v platnost vstupují zvláštní nařízení, mezi které patří zákaz nočního vycházení a kruté tresty pro jedince, kteří přechovávají nepřátele třetí říše. Pavel svého skutku přesto zapomíná litovat, neboť myslí na Ester. Často ji navštěvuje a brzy se s ní vůbec poprvé políbí. Těžiště knihy leží v kontrastu mezi mladou láskou Pavla a Ester a teroru heydrichiády. Nacistická vláda popravuje desítky lidí každý den a plakáty s jejich jmény vylepuje po Praze. Mezitím se dva milenci ukrývají v malé místnosti a sní o společné budoucnosti. Pavel si však je vědom rizika, které jim hrozí, a o celé situaci mimo jejich místnost se brzy dozví i Ester. Ta dokonce plánuje, že uteče, aby Pavla neuvrhla do nebezpečí. V domě, kde se ukrývá, ovšem bydlí muž zvaný Rejsek, známý místní kolaborant. Do všeho strká nos. Přijde si nechat do krejčovny ušít oblek. Má divné řeči, jako obvykle. Ale brzy odejde. Potom se Pavlův otec od svého zaměstnance dozví, že Pavel v pokojíku ukrývá dívku. Ten večer, když odchází Pavel za Ester, otec stojí v předsíni, dává mu balíček jídla a jen vylekaně opakuje: „Hlavně se to nesmí dozvědět maminka, víš, že je nemocná.“ Potom Pavel odejde. Ten večer mu Ester řekne, že by s ním chtěla mít dítě. Pomilují se spolu. Pavel, tento den později než jindy, odejde domů. V noci ho probudí rány z děla a kulometu. Zděsí se a chce hned běžet za Ester, ale domácí ho nepustí ven. Ještě před rozedněním zastaví před pavlačovým domem fašistické auto. Rejsek začne lítat a křičí: „Tady to máte, všichni jste o tom věděli, teď nás všechny popraví, já nechci umřít!“ Mluví o Ester a začne se dobývat do jejího pokojíku. Ester stojí uprostřed pokoje, tušíc, že tohle je konec. Na poslední chvíli uteče spojovacími dveřmi do krejčovny, kde ji zaměstnanec obeznámený o jejím úkrytu schová pod látky a Rejska vyžene. Ester ale zazmatkuje a uteče z domu. Stihne zaběhnout za roh, proběhne průchodem, ale vojáci ji zpozorují. Vidí park, vidí rodný domek, zahrádku, tátu s mámou, světlo, které k ní probleskuje skrze všeobíjající tmu — pak ji vojáci zastřelí. Pavel se nikdy nedozvěděl, co přesně se jí událo, leč okolnosti byly jasné. Na konci osaměle trčí ve svém pokoji a tone v pochmurných myšlenkách. Od úvah o sebevraždě ho vytrhne vzpomínka na Esterin výrok: „Ty musíš žít!“ Kniha končí tím, že se odhodlá jít dál.

v naší knihovně: *Když v ráji pršelo, Kulhavý Orfeus, Mladík z povolání, Občan Brych, Pokušení Katarina, Romeo, Julie a tma*

Voltaire, vlastním jménem François Marie Arouet (21. listopad 1694 – 30. květen 1778), byl osvícenský francouzský filozof, básník a spisovatel. Je po něm pojmenován kráter Voltaire na Deimu, měsíci planety Mars.

Vyrostl v rodině notáře François Aroueta, sám však tvrdil, že jeho skutečným otcem byl blíže neznámý důstojník jménem Rochebrune. Matku Marii Marguerite d'Aumart ztratil, když mu bylo sedm let. Jeho vztah k otcí i bratru Armandovi, o kterém se toho jinak celkem nic neví, byl chladný a lhostejný. Skutečným vychovatelem se mu stal jeho kmotr, abbé de Châteauneuf, skeptik, požitkář a milovník života. Tento kněz jej také uvedl do vyšší společnosti, když jej seznámil s vlivnou kurtizánou Ninon de Lenclos, které tehdy bylo 84 let. Vystudoval s výborným prospěchem jezuitskou Kolej Ludvíka Velikého. Velký dojem na něj učinily poslední roky vlády Ludvíka XIV., zejména náboženské pronásledování. Poté, co

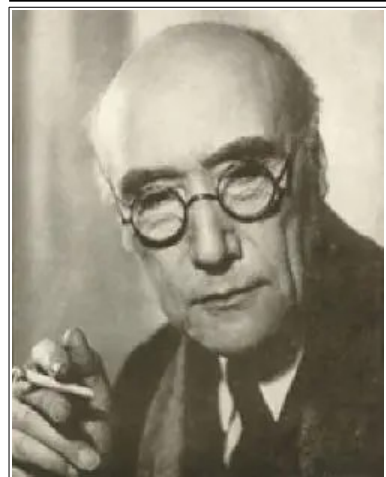
dokončil studia, se stal tajemníkem francouzského velvyslanectví v Haagu. Zde však na něj padlo podezření z milostné pletky s velvyslancovou dcerou, a byl odeslán zpět do Paříže, kde se záhy stal známým autorem epigramů a posměšných pamfletů. Přestřelil ovšem sepsáním posměšku na účet vévody Filipa II. z Orleánsu, po jehož zásahu byl téměř na celý rok 1717 uvězněn v Bastile. Ve skutečnosti však došlo k omylu: vévoda se stal vděčným terčem satiry a Voltaire strávil 11 měsíců v žaláři za spisek z pera jiného, neodhaleného autora. Už jeho první drama *Oidipus* (1718) se setkala se značným ohlasem. S tím, jak se v pařížských salónech tříbil jeho politický i náboženský světonázor, rostlo Voltairovo zaujetí svobodomyšlnou cizinou, která nastavovala zrcadlo nespravedlivým sociálním pořádkům v jeho rodné zemi. Již při druhém delším pobytu v Holandsku v roce 1722 zakusil ducha tolerance a svobodného podnikání, dostalo se mu zde i vřelého přijetí v literárních, obchodních a šlechtických kruzích. Zcela pak propadl kouzlu Británie, která byla na svou dobu mimořádně tolerantní a nábožensky nezávislá na vlivu Říma. Začal se učit anglicky. V roce 1726 se Voltaire opět zapletl. Jeho vtip tentokrát trefil jednoho z nejmocnějších příslušníků pařížské nobility, známého knížete Rohana. Voltaire byl zbit, krátce vržen do Bastily a vypovězen z Paříže. Logickým cílem se stala Británie, kam odcestoval 5. května 1726. Během téměř tříletého pobytu v Británii (1726-1729) poznal anglickou společnost té doby, významné osobnosti, studoval anglickou filozofii, vědu i písemnictví, četl, studoval trochu matematiky a mechaniky a zajímal se rovněž o shakespearovské divadlo. Po návratu do Francie se realizoval především jako dramatik, zajímal se také o dějiny a psal *Historii Karla II.* V roce 1734 Voltaire veřejně vystupoval jako nezávislý myslitel otištěním *Filosofických listů o Angličanech*. Jeho hlavním terčem se stala nesvoboda, politický útlak a náboženské tmářství. Do Paříže se Voltaire vrátil až na sklonku svého života, 10. února 1778, aby dohlédl na uvedení své hry *Iréne*. Jeho příjezd se stal prvořadou událostí města, přivítal ho aplaudující dav. 30. března byl oslavným skandováním přijat na půdě Akademie. 30. května téhož roku pokojně a bezbolestně skončil. Jeho ostatky byly pohřbeny na půdě opatství Scellières, odkud byly přeneseny během francouzské revoluce v roce 1791 do Pantheonu, aby tam zůstaly. Roku 1814 bylo tělo ukradeno a údajně pohřbeno royalisty někde v Bercy.

Filozoficky byl Voltaire eklektik. Voltairova filozofie se formovala pod vlivem Lockova senzualismu, Baylova náboženského skepticismu, Newtonovy fyziky a systémů Bolingbroka, Shaftesburyho i dalších anglických deistů 17.-18. století. Je to racionalistická a naturalistická filozofie a je pro ni charakteristická i francouzská nezávislost myšlení. Náboženským přesvědčením byl deista. Reprezentoval humanismus a racionalismus 18. století. Zastával princip tolerance. V otázkách metafyzických byl skeptikem. Byl spíše odpůrce absolutismu a zastáncem konstituční monarchie. Voltaire bývá označován za jednoho z největších bezbožníků. Voltairovo dílo bylo od počátku školou nevážnosti a nevěry. Přesto Voltaire nebývá označován za ateistu, ale za deistu. Voltaire nikdy nedokázal uvěřit ani v existenci, ani v nesmrtelnost lidské duše. Voltaire byl nesmiřitelným nepřitelem dogmat, obřadů, zjevených náboženství, to vše zahrnoval pod potupným jménem „pověra“. Náboženství považoval za výtvar lidský, dílo podvodných proroků a kněží. Prudce útočil na katolicismus a jeho dogmata. Poukazoval na rozpory v bibli a tím dokazoval její nevěrohodnost. Na kněze se díval s despektem. Jsou nástrojem tyranie, strůjcem krvavých náboženských válek. Kněží nepovznášejí lid mravně, nýbrž jej ohlupují. To však neznamená, že by odmítal jakékoliv náboženství. Náboženství je podle Voltaira akceptovatelné pouze tehdy, pokud je ve shodě s morálkou a pokud je stejně obecné jako ona; náboženské představy, které odporují morálce, je tedy třeba odmítnout. Proto vysoce oceňoval čínský konfucianismus. Voltaire odmítal ateismus, ale z hlediska morálky se mu jevil ateismus méně nebezpečný než fanatismus, který vyrůstá z víry ve zjevení. Rozhodnutí mezi vírou v Boha a ateismem provádí Voltaire z praktického hlediska. V zájmu morálky, spravedlnosti a státního řádu je nutno lidem vštípit víru v Boha, a to v Boha, který odměňuje a trestá.

Napsal přes padesát literárních děl: povídek, románů, divadelních her, lyrických i epických básní, filozofických úvah, esejí a historických studií. Mnoho Voltairových prací zařadila církev na Index zakázaných knih (*Filozofický slovník*, *Filozofické listy*, *Pojednání o snášlivosti*, *Panna Orleánskou*, *Candide*, *Století Ludvíka XIV.* a další). Z jeho rozsáhlého literárního díla je dnes nejznámější a nejprekládanější román *Candide* aneb *Optimismus*, představitel žánru „filosofické povídky“, typické pro francouzské 18. století. Velmi ceněné jsou i satiry a filosofické eseje na politická, historická, vědecká a morální témata, stejně jako jeho rozsáhlá korespondence. Sám Voltaire považoval za své nejlepší dílo básnickou skladbu *Panna Orleánská*, groteskní, historicky a filosoficky fundovaný epos vydaný pod pseudonymem abbé Trithéme.

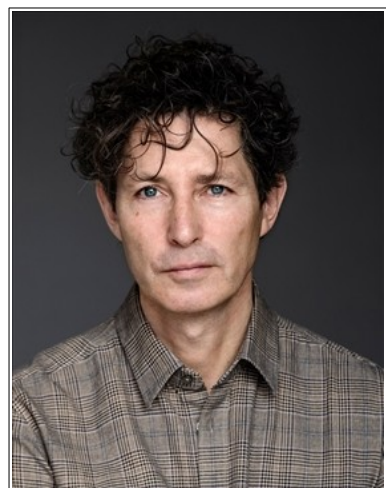
v naší knihovně: *Candide*, *Romány a povídky*, *Zaira*

André Paul Guillaume Gide [andré pól gijjóm žíd] (22. listopad 1869 – 19. únor 1951) byl francouzský prozaik a dramatik, nositel Nobelovy ceny za literaturu za rok 1947.

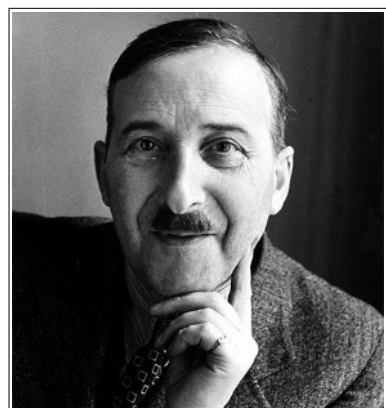
Narodil se v rodině významného právníka a profesora Paula Gida. Mládí prožil v silně náboženském rodinném prostředí, které po otcově smrti ovládla matka. Ač původně katolička, zavedla v rodině přísný režim protestantsky puritánských mravů. Studoval na několika školách a pro špatný zdravotní stav musel studia několikrát přerušit. Jako student Alsaské koleje se začal živě zajímat o literaturu a přispíval do různých revuů. Začal vydávat svá první díla, silně poplatná symbolismu, od kterého se však brzy odklonil. V letech 1893-1894 podnikl ozdravné cesty do severní Afriky a stal se blízkým přítelem Oscara Wilda, se kterým se seznámil v Alžíru. Tyto cesty, na kterých se seznámil s palčivými národnostními a sociálními problémy a také objevil svět smyslů, přispěly k tomu, že se odvrátil od výchovou vštěpované přísné sebekázně k vyhraněnému individualismu a etickému, filozofickému i estetickému relativismu. Výrazem tohoto přerodu se stala lyrická próza *Pozemské živiny* (1897), kterou je možno považovat za jakýsi Gidův manifest, ve kterém vyjadřuje svůj požadavek na osvobození vlastního já. To představuje jakýsi asketismus naruby, podle kterého se smysly musí otevřít všemu, co je přirozené, lidský život je sám o sobě dostatečným cílem, náboženské příkazy a morální konvence nezavazují. Subjektem i objektem jeho analýzy se stává hrdina, který nechce být spoután žádnými principy a ve všem se chce odlišit od ostatních lidí. Na vrcholu své popularity se ocitl po skončení první světové války, kdy do jeho díla začal pronikat zájem o současné problémy, jak o tom svědčí jeho román *Penězokazi* (1925). O sobě samém vypověděl s naprostou upřímností v autobiografickém románu *Zemři a živ budeš* (1926), ve kterém se přiznal ke své homosexualitě (přestože byl od roku 1895 ženat se svou sestřenicí Madeleine Rondeauxovou) a obhajoval ji. Roku 1947 obdržel Nobelovu cenu za literaturu za jeho obsáhlé a umělecky významné literární dílo, v němž lidské problémy a životní podmínky vystihl s neochvějnou láskou k pravdě a psychologickou bystrozrakostí. Zemřel počátkem roku 1951 v Paříži. V roce 1952 zařadila katolická církev spisy A. Gida na Index zakázaných knih.

v naší knihovně: *Penězokazi*

Stefan Ahnhem (24. listopad 1966) se narodil ve Stockolmu, kde dodnes žije s manželkou a čtyřmi dětmi. Má za sebou více než dvacet let zkušeností uznávaného televizního i filmového scénáristy, podílel se mimo jiné například na filmové sérii *Wallander* (4 epizody) a na mnoha původních i adaptovaných scénářů různých žánrů, od komedií po thrillery. Poté, kdy dosáhl stropu scénáristických možností ve Švédsku, stál před rozhodnutím, zda se odstěhovat do Hollywoodu nebo jít jinou cestou. Z rodinných důvodů se rozhodl pro novou kariéru spisovatele. Jeho debutem se stal v roce 2014 1. díl série *Fabian Risk – Oběť bez tváře*. Celá trilogie *Fabian Risk* se stala mezinárodním bestsellerem. V sérii hodlá pokračovat až do té doby, než ho hlavní hrdina Fabian unaví.

v naší knihovně: *Devátý hrob*, *Motiv X*, *Oběť bez tváře*, *Osmnáct pod nulou*, *X způsobů smrti*

Stefan Zweig [cvaiik] (28. listopad 1881 – 23. únor 1942) byl rakouský prozaik židovského původu, esejista, básník a překladatel z francouzštiny a angličtiny do němčiny.

Jeho otec, původem moravský Žid usazený ve Vídni, podnikal v textilnictví; matka pocházela z vlivného, bohatého, kulturně založeného rodu a vyrostla v Itálii. Měl o dva roky staršího bratra Alfreda, který později převzal podnik po otci. Stefan tak jako druhorozený mohl studovat a věnovat se svým uměleckým zálibám: divadlu, hudbě, výtvarnému umění a hlavně literatuře. Ještě jako dvacetiletý student vydal sbírku básní s názvem *Stříbrné struny*, ale na dalších šest let se odmlčel. Absolvoval filosofii, germanistiku a romanistiku v Berlíně a v roce 1904 ve Vídni získal titul

doktora filozofie. Často cestoval. Jeho literární tvorbu ovlivnila psychoanalýza, osobně se přátelil se Sigmundem Freudem. Od mládí se hlásil k idejím humanismu, pacifismu a kosmopolitismu, který však spojoval s úctou ke svébytnosti různých národů. Usiloval o vzájemné poznání a sblížení Evropanů. Zpočátku se věnoval dramatické tvorbě, ale jeho první tři hry nemohly být uvedeny z důvodu náhlého úmrtí v souboru. Začal psát novely a eseje, věnoval se překladům. Během 1. světové války žil ve Vídni, kde pracoval v archivu Ministerstva války. V roce 1914 publikoval v tisku otevřený dopis, v němž oznamuje, že za války musí dát přednost kolektivu před jedincem, tj. německému vlastenectví před přáteli na Západě. V závěru však vyjadřuje přesvědčení, že jejich přátelství přetrvá a po skončení bojů se opět rozvine. Později se spolu s intelektuály jiných národností, např. s francouzským spisovatelem Romainem Rollandem, zapojil do mírového hnutí a v novinových článcích a literárních dílech upozorňoval na nehumánnost války. V roce 1917 se odstěhoval do švýcarského Curychu, kde působil jako korespondent vídeňských novin. Po válce se vrací do Rakouska a roky 1919 až 1934 prožívá v Salcburku, kde zakoupil dům na Kapucínském vrchu a vstoupil do manželství s Friderikou Marií von Winternitzovou. Během této doby vznikla podstatná část jeho díla. V roce 1934 Salcburk opustil a rozešel se i s rodinou. Po připojení Rakouska k Německu v roce 1938 emigroval do Velké Británie. Psal, pořádal přednášková turné a vystupoval proti fašismu. V roce 1941 odjel se svou druhou ženou a spolupracovnicí Lottou Altmannovou do brazilského města Petrópolis, kde společně dobrovolně ukončili svůj život poté, co se k němu dostaly zprávy o ničení kulturních hodnot nacisty.

v naší knihovně: *Balzac, Josef Fouché, Léčení duchem, Marie Antoinetta, Netrpělivost srdce, Příběhy vášně a lhostejnosti, Triumf a tragika Erasma Rotterdamského*

Louisa May Alcott (29. listopad 1832 – 6. březen 1888) byla americká spisovatelka, proslavená především dílem *Malé ženy*, které pojednává o jejím dětství se třemi sestrami v městečku Concord v americkém Massachusetts.

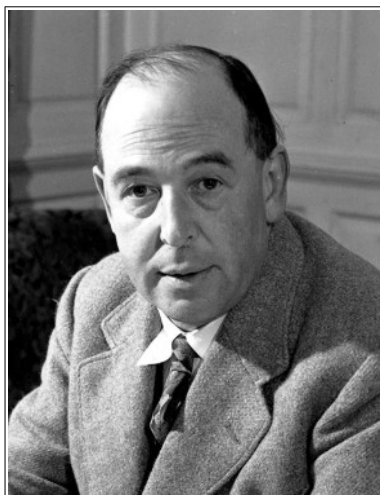

Otec, Amos Bronson Alcott, byl učitelem a žil v duchu německé filosofie zvané transcendentalismus, což ovlivnilo Louisu a celou rodinu v jejich smýšlení i životech. V roce 1834 se přestěhovali do Bostonu ve státě Massachusetts, kde otec založil experimentální školu a připojil se ke skupině intelektuálů Transcendental Club. Finanční situace rodiny donutila Louisu jít do práce v mladém věku. Pracovala jako občasná učitelka, švadlena, guvernantka, domácí pomocnice a spisovatelka. Její první kniha byla *Flower Fables*. Výběr originálních povídek, psaných pro Ellen Emersonovou, dceru Ralpha Waldo Emersona. V roce 1860 začala psát pro

magazín *Atlantic Monthly*. Když vypukla Americká občanská válka, Louisa sloužila jako ošetřovatelka v nemocnici v Georgetownu, D.C., po šest týdnů v letech 1862-1863. Své dopisy domů přepracovala a publikovala v *Commonwealth* a sesbírala do knihy *Hospital Sketches*. Kritika poprvé ocenila její pozorovací talent a humor. Následovala slibná novela *Moods*, vycházející z jejích vlastních zkušeností a nadějí. Pod pseudonymem A. M. Barnard psala vášnivé a plytké novely, jejímiž hrdinkami byly ponížené ženy bojující za pomstu. Sama si této tvorby nevážila, ale byl to žádaný styl a jistota komerčního úspěchu. Snad jako protiklad psala Louisa také mravoučné pohádky a příběhy pro děti. Skutečný úspěch přišel s první částí novely *Malé ženy*. Polo-autobiografické vyprávění jejího dětství se sestrami v Concordu. Druhá část následuje sestry Marchovy do dospělosti a jejich vstupu do manželství. Většina Louisiných dalších děl následuje linii díla *Malé ženy*. V pozdějším životě se Louisa stala obrádkyní sufražetek (bojovnice za volební právo ženám) a byla první ženou, registrovanou do volební komise v Concordu. Louisa pokračovala s psaním až do své smrti. Donedávna se mělo za to, že zemřela na otravu rtuť. Obsahoval ji totiž lék Calomel, který se podával za války pacientům trpícím tyfem, ale novější výzkumy tuto teorii vyvrací. Podle nich její chronické zdravotní potíže, projevující se v pozdních letech, a také vyrážka na tvářích, která je vidět na fotografiích z té doby, ukazují na lupus. Louisa zemřela v Bostonu ve věku 55 let, dva dny po návštěvě svého otce na smrtelné posteli. Pohřbena je se svou rodinou na hřbitově Sleepy hollow v Concordu.

v naší knihovně: *Malé ženy*

Clive Staples Lewis (29. listopad 1898 – 22. listopad 1963), známý jako C. S. Lewis nebo pod přezdívkou

„Jack“, byl původem irský spisovatel, jeden z nejúspěšnějších autorů moderní britské historie. Je známý díky svému dílu z oblastí středověké literatury, křesťanské apologetiky, literární kritiky a beletrie. Jeho v současnosti nejznámějším dílem je série knih *Letopisy Narnie*. Podle svých memoárů Zaskočen radostí byl Lewis po svém narození pokřtěn v irské anglikánské církvi, ale v době svého dospívání od víry odpadl. V pozdějším období života se oženil s americkou spisovatelkou Joy Greshamovou, která o čtyři roky později, ve věku 45 let, zemřela na rakovinu kostí.

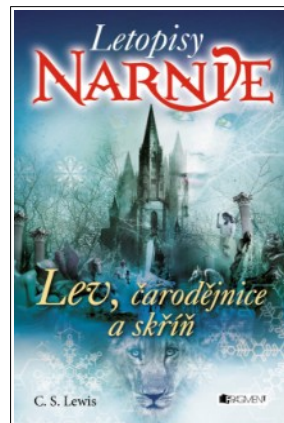
Lewisova díla byla přeložena do více než 30 jazyků včetně češtiny a každý rok se jich prodalo více než milion výtisků. Knih ze série *Letopisy Narnie* se dosud prodalo více než 100 milionů výtisků. Některá Lewisova díla byla zpracována jako divadelní nebo filmové adaptace, z nichž nejvýznamnější je filmové zpracování *Lva, čarodějnice a skříň* z produkce The Walt Disney Company, které bylo uvedeno v roce 2005. Je považován za

jednoho z nejvýznamnějších křesťanských laických apologetů 20. století.

Clive Staples Lewis se narodil v Belfastu v Irsku jako syn advokáta Alberta Jamese Lewise, jehož otec přišel do Irsku z Walesu, a Flory Augusty Lewisové, dcery irského anglikánského pastora. Když mu byly čtyři roky, začal si krátce poté, co jeho psa jménem Jacksie srazil vůz, říkat Jacksie. Zpočátku nereagoval na žádné jiné jméno, ale později přijal jméno Jacks, ze kterého se potom stal Jack – jméno, pod kterým ho znali jeho přátelé a rodina po celý zbytek jeho života. Zpočátku byl vyučován soukromými učiteli a roku 1908, téhož roku, kdy zemřela jeho matka, nastoupil do školy Wynyard School ve Watfordu. Nedlouho poté byla škola zrušena kvůli nízkému počtu žáků. Jako chlapec byl Lewis fascinován antropomorfními zvířaty. Zamíloval si příběhy Beatrix Potterové a často sám psal a ilustroval příběhy o zvířatech. Společně se svým bratrem vytvořil svět zvaný Boxen, obývaný a ovládaný zvířaty. Jako dospívající byl fascinován severskými písněmi a legendami, které nacházel v islandských ságách. Měl také stále raději přírodu. Její krása mu připomínala severské příběhy a severské příběhy mu připomínaly krásu přírody. Jeho dílo z tohoto období se již nezabývá Boxenem, ale využívá jiné umělecké formy (epickou báseň a operu) ve snaze zachytit novou zálibu v severské mytologii a přírodě. V roce 1916 získal stipendium na oxfordské University College a následujícího roku narukoval do britské armády a stal se důstojníkem třetího praporu somersetské lehké pěchoty. Na frontu ve francouzském údolí řeky Somme dorazil v den svých 19. narozenin a zažil zde zákopovou válku. 15. dubna 1918 byl Lewis raněn v bitvě u Arrasu a během zotavování trpěl depresemi, částečně kvůli stesku po domově v Irsku. Po zotavení byl v říjnu převelen do Andoveru v Anglii. V prosinci roku 1918 byl propuštěn a brzy se vrátil ke svým studiím. Počátkem června 1961 začaly Lewisovi sužovat zdravotní problémy a byl mu diagnostikován zánět ledvin, který vyústil v otravu krve. Kvůli své nemoci zameškal podzimní semestr v Cambridgi, jeho zdravotní stav se však v roce 1962 začal postupně zlepšovat a v dubnu se vrátil na univerzitu. Lewisův zdravotní stav se nadále zlepšoval a podle slov svého přítele George Sayera byl Lewis na jaře roku 1963 zcela zdravý. 15. července 1963 však onemocněl a byl převezen do nemocnice. Dalšího dne v 5 hodin ráno utrpěl infarkt a upadl do bezvědomí. O den později ve 2 hodiny odpoledne se nečekaně probрал. Po propuštění z nemocnice se Lewis vrátil do Kilns, jeho zdravotní stav mu však nedovolil pracovat. Jeho stav se nadále zhoršoval a v polovině listopadu mu lékaři diagnostikovali konečnou fázi selhání ledvin. 22. listopadu 1963 v 17:30 Lewis zkolaboval ve své ložnici a o pět minut později zemřel, přesně týden před svými nedožitými 65. narozeninami. Je pohřben na hřbitově Holy Trinity Church v Headingtonu v Oxfordu. Zprávy o jeho smrti v médiích byly téměř úplně zastíněny informacemi o vraždě amerického prezidenta J. F. Kennedyho, ke které došlo téhož dne.

Letopisy Narnie je sedmidílný cyklus fantasy knih pro děti. Pojednávají o dobrodružství několika dětí, které se dostávají do fantastické země Narnie, kde žijí mluvící zvířata, kde existuje magie a dobro se musí postavit zlu, v čemž děti sehrají klíčovou úlohu. Knihy jsou alegorií základních konceptů křesťanství.

v naší knihovně: *Čarodějův synovec, Kůň a jeho chlapec, Lev, čarodějnice a skříň, Plavba Jitřního poutníka, Poslední bitva, Princ Kaspian, Stříbrná židle*

Lucy Maud Montgomery (30. listopad 1874 – 24. duben 1942) byla kanadská spisovatelka.

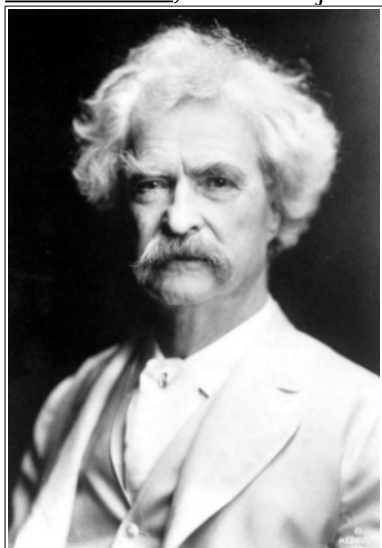

Narodila se v Cliftonu (dnešní New London) na Ostrově prince Edwarda v Kanadě. Její rodiče byli Hugh John Montgomery a Clara Woolner Macneill. Když byly Lucy Maud necelé dva roky, zemřela její maminka na tuberkulózu a její otec se rozhodl, že se přestěhuje do západní Kanady, kde se později znovu oženil. Maud zůstala na farmě u svých prarodičů na ostrově prince Edvarda v Cavendishi. Coby jediné dítě v domě starých prarodičů hledala zábavu jak ve své fantazii a představivosti, tak i v knížkách a přírodě, ale především v psaní. V devíti letech začala psát poezii a vedla si deník. Ve školním roce 1893-1894 studovala na Prince of Wales College a získala učitelskou licenci. Když potom v roce 1898 učila na škole v Lower Bedeque, zemřel náhle její dědeček. Maud se hned vrátila do

Cavendishe, aby se starala o svoji babičku, která by jinak jejich dům opustila. Nechtěla tam být sama. Zůstala v domě s babičkou celých 13 let, kromě několika měsíců v letech 1901-1902, kdy pracovala jako korektorka pro The Daily Echo v Halifaxu. Během pobytu v Cavendishi psala a tvořila. V roce 1905 napsala Maud svoji první knihu Anna ze Zeleného domu a poslala ji do mnoha vydavatelství. Když ji ale všude odmítli, uložila svůj rukopis do krabice a zapoměla na něj. Pak ho znovu našla v roce 1907 a to už měla větší štěstí. Našel se vydavatel, který se rozhodl pro to, aby Anna Shirleyová spatřila světlo světa v knižní podobě. Tak se o rok později, 1908, i stalo. Když v roce 1911 zemřela Maud její babička, ona se vdala za reverenda Ewena Macdonalda, se kterým byla tajně zasnoubená od roku 1906. Přestěhovali se do Leaskdale (v Ontariu), kde se později narodily jejich tři děti a Maud zde napsala většinu svých knih. Spisovatelka zemřela v Torontu a její tělo bylo uloženo na hřbitově v Cavendish.

v naší knihovně: *Anna ze Zeleného domu, Cesta za velkým snem, Splněný sen*

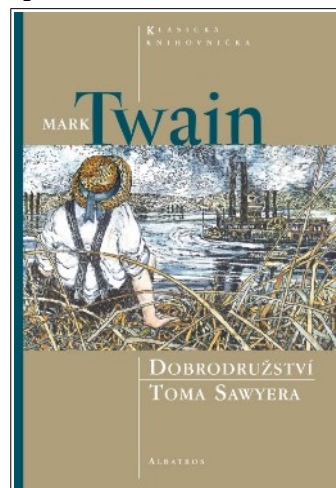
Mark Twain, vlastním jménem Samuel Langhorne Clemens, (30. listopad 1835 – 21. duben 1910) byl americký novinář, spisovatel a humorista.

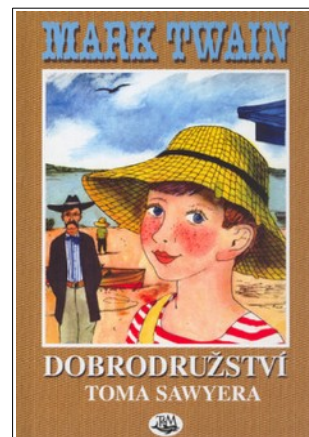
Vyrůstal v Hannibal v Missouri, které mu později poskytlo předobraz pro dějiště jeho nejznámějších knih Dobrodružství Toma Sawyera a Dobrodružství Huckleberryho Finna. Rodiče se jmenovali John Marshall Clemens a matka Jane Lampton Clemens. Vyučil se tiskařem, pracoval také jako sazeč a přispíval články do novin svého staršího bratra Orionu. V letech 1857-1861 pracoval jako kormidelník na řece Mississippi. Poté se vydal na západ, aby se připojil k Orionovi. V těžbě stříbra neuspěl, a tak se obrátil k žurnalistice. Jako novinář napsal humornou povídku Pověstný skákavý žabák z okresu Calaveras, která se stala velmi populární a přitáhla k autorovi pozornost. Dobře přijaty byly také cestopisy. Twain dosáhl velkých úspěchů jako spisovatel a řečník, jeho vtip a satira získaly uznání kritiků a kolegů a stal se přítelem mnoha vlivných osobností. Chyběla mu finanční prozíravost, a ačkoli vydělal knihami a přednáškami hodně peněz, promarnil je v různých podnicích a musel vyhlásit úpadek. S pomocí

Henryho Huttlestona Rogerse nakonec své finanční problémy překonal. Twain prošel obdobím hluboké deprese, které začalo v roce 1896, kdy jeho dcera Susy zemřela na meningitidu. Následovala smrt manželky Olivie v roce 1904 a smrt dcery Jean 24. prosince 1909. 20. května 1909 náhle zemřel také jeho blízký přítel Henry Rogers. V roce 1906 Twain začal otiskovat v North American Review svou autobiografii. Twain zemřel na infarkt v Reddingu v Connecticutu 21. dubna 1910.

Dobrodružství Toma Sawyera je román, který vypráví o chlapeckém životě Toma Sawyera. Tom žije se svojí tetičkou Polly a nevlastním rozmazleným bratrem Sidem. Sid Toma nemá rád, závidí mu jeho kamarády, jeho dobrodružství i jeho bláhový způsob života. Proto to byl obvykle on, kdo tetičce Polly žaloval Tomovy rošťárny. Tetička Toma vždy rádně potrestala, ale v hloubi duše ho měla ráda stejně jako Sida. Se svými nejlepšími kamarády, Joem Harperem a Huckleberrym Finnem, prováděl Tom nejrůznější dobrodružství a lumpárny.

Dobrodružství Huckleberryho Finna je román řazený do skupiny „velkých amerických románů“. Šlo o jeden z prvních románů, který byl podán pomocí barvitého místního jazyka a hovorové řeči. Je vyprávěn v první osobě titulním hrdinou Huckleberrym Finnem, přítelem Toma Sawyera. Kniha byla poprvé vydána roku 1884. Je ceněna pro věrohodné vykreslení postavy mladého Hucka, barvitě líčení lidí a míst podél řeky Mississippi a pro svůj střízlivý, břitký, ale zároveň i lidský pohled na postoje a předsudky různých postav, včetně rasismu té doby. Putování Huckleberryho Finna a jeho přítele Jima, uprchlého černošského otroka, na voru po proudu Mississippi je jedním z nejtrvalejších obrazů úniku a svobody v americké literatuře.

Ačkoliv kniha byla především od počátku oblíbená mezi mladými čtenáři jako pokračování celkem krotké a „neškodné“ knihy Dobrodružství Toma Sawyera (která neměla zvláštní sociální poselství), stala se rovněž trvalým předmětem zájmu literárních kritiků. Popisovaná realita jižanské společnosti sice byla v době publikace již přes dvacet let minulostí, přesto se knížka stala předmětem sporů a zůstává jím dodnes. Příběh se odehrává v polovině 19. století, ještě před americkou občanskou válkou. Román sleduje cestu a vývoj vztahu mezi dospívajícím Huckleberrym Finnem a uprchlým jižanským otrokem Jimem během plavby po řece Mississippi. Společná dobrodružství a nesnáze mezi nimi vytvářejí pouto. Líčení jsou sice podávána Twainovým humorným stylem, zároveň však vyjevují nesouhlas s otroctvím.

v naší knihovně: *Dobrodružství Huckleberryho Finna, Dobrodružství Toma Sawyera, Dopisy z planety Země, Johanka z Arku, Našinci na cestách, Pozlacený věk, Princ a chud'as, Skákavý žabák a jiné prózy, Tajemný cizinec, Tom Sawyer detektivem a jiné povídky*

Regionální výročí – listopad

Stanislav Gryc – archivář, odborný publicista, učitel
21.01.1928 (Bratislava) – 06.11.2015

místa působení: Horšovský Týn

Narodil se v rodině státního zaměstnance působícího tehdy v Bratislavě. V jeho raném dětství se rodina vrátila zpět do Domažlic, kde získal základní a středoškolské vzdělání. Poté absolvoval Pedagogickou fakultu v Plzni. Po kratším působení na základních školách domažlického okresu mu nemoc znemožnila věnovat se učitelskému povolání. V roce 1967 nastoupil do Okresního archivu v Horšovském Týně, kde pracoval až do odchodu do důchodu. Specializoval se zejména na regionální historii, publikoval odborné práce ve sbornících i místním tisku. Spoluautor knih *Žili v Horšovském Týně a Paměť domů*.

Josef Marass – kanovník, vikář, kněz, spisovatel, školní inspektor
08.11.1820 (Horšovský Týn) – 1904 (Horšovský Týn)

místa působení: Horšovský Týn, Semněvice, Domažlice

Navštěvoval gymnázium v Plzni, bohosloví studoval na univerzitě v Praze a na teologické fakultě v Českých Budějovicích, kde byl 8. srpna 1844 vysvěcen na kněze. Kaplanem byl v Semněvicích a ve svém rodném městě. Fara mu byla přidělena 18. února 1861 v Semněvicích, u svých farníků byl velmi oblíben. Z venkovského faráře se postupně stal osobním děkanem, okresním vikářem a čestným kanovníkem. V roce 1869 byl jmenován okresním školním inspektorem pro německé školy ve správních okresech Horšovský Týn a Domažlice. V této funkci působil 16 let. Na odpočinek do Horšovského Týna odešel až v roce 1904. Od roku 1866 byl činný také jako spisovatel. Psal do kalendářů pro město i venkov různá vyprávění a národohospodářské nebo etnografické články. Vlastním nákladem vydal brožury: „Katolický nedělní svátek“ a „Vážné slovo o německém školním spolku od katolického kněze“. Za veřejně prospěšnou činnost byl vyznamenán Zlatým záslužným křížem s korunou a rytířským řádem Františka Josefa I.

Heřman Menza – malíř, kulturní pracovník, dudák, ředitel osvětové besedy
12.11.1926 (Kdyně) – 05.01.1975 (Osvračín)

místa působení: Horšovský Týn, Holýšov, Osvračín

Akademický malíř. Působil v Okresním domě osvěty v Horšovském Týně a jako kulturní pracovník v Holýšově. Autor nástěnných fresek. Na nádvoří holýšovské továrny SVA vytvořil fresku znázorňující exekuci mladých italských vězňů, kteří byli popraveni koncem 2. světové války (na jaře 1945). Další freska je na základní škole ve Staňkově – u bývalého pivovaru. Pro osvračínské občany vytvořil fresku na místním hřbitově v urnovém háji. Na osvračínském hřbitově je též pochován.

Felix Kadlinský – básník, překladatel, jezuita
18.10.1613 (Horšovský Týn) – 13.11.1675 (Uherské Hradiště)

místa působení: Jičín, Uherské Hradiště

Autor a překladatel duchovní lyriky a prózy hagiografické, nábožensky úvahové a vzdělávací. Roku 1635 se stal členem jezuitského řádu. Pět let učil humanitním disciplínám. Poslední desetiletí života působil v koleji v Uherském Hradišti. Je výlučně autorem náboženské literatury a ve zveřejněné části jeho tvorby početně nad pracemi původními nebo relativně původními vysoce převažují překlady z latiny a němčiny, též od spisovatelů působících v Čechách. Jeho nejznámějším a nejdůležitějším dílem je sbírka duchovní lyriky Zdoroslavíček v kratochvilném hájíčku postavený (Praha 1665), ve které parafrázuje soubor písní Trutznachtigall, jímž se proslavil německý jezuita Friedrich von Spee. Také překládal i sám psal životopisy svatých: Zrcadlo bolestné matky boží (Olomouc 1666), Život a sláva svatého Václava (Praha 1669), Život svatě Ludmily (Praha 1669) aj.

Karel Lang – učitel hudby, hudebník
15.11.1905 (Křenovy) – 24.05.1993 (Cheb)

místa působení: Staňkov, Horšovský Týn, Františkovy Lázně

Otec, muzikant František Lang, vedl v Křenovech zájezdní hospodu. Karel Lang působil na hudebních školách ve Staňkově a od roku 1950 v Horšovském Týně. V roce 1976 odešel za dcerou do Františkových Lázní, kde byl i nadále hudebně činný.

Josef Kočandrle – předseda pobočky Jednoty pošumavské, vlastenec, přednosta železniční stanice, voják
17.05.1882 (Lobzy) – 16.11.1955 (Horšovský Týn)

místa působení: Volary, Kubova Huť, Horšovský Týn

Narodil se 17. května 1882 v Lobzích u Plzně. Po studiích odešel jako praktikant státních drah do šumavského městečka Volary, krátce nato působil jako přednosta nejvýše položené železniční stanice v Čechách Kubovy Hutě. První světovou válku prožil jako poddůstojník rakouské armády na Balkáně a v severní Itálii. Brzy po vzniku Československé republiky přišel do Horšovského Týna, kde působil v úřadě přednosta stanice až do svého penzionování v roce 1938. Zde se také podruhé oženil s dcerou okresního školního inspektora Virginii Zischkovou. Po příchodu do města se hned zapojil do společenského a politického dění v české menšině. Stal se spoluzakladatelem a předsedou místní pobočky Jednoty pošumavské. Po násilném odtržení českého pohraničí v září roku 1938 zůstal jako jeden z mála Čechů ve městě. Na jaře 1939 byl jako „nebezpečný Čech“ zatčen a vězněn v celách gestapa v Karlových Varech. Po šesti měsících vazby byl ze zdravotních důvodů a na přímluvu knížete Trauttmansdorffa propuštěn na podmínku, do konce války však zůstal pod policejním dozorem. Dne 5. května 1945, hned po osvobození města, byl americkou vojenskou správou jmenován předsedou Revolučního národního výboru a tento akt byl několik dnů poté schválen na 1. zasedání i českou menšinou ve městě. Tuto nelehkou funkci však vykonával pouze několik dnů. Tíživý zdravotní stav a zejména neustálé osočování z přílišné loajality k Němcům (vystavování dokladů antifašistům) jej donutilo k rezignaci. Zemřel po dlouhé a těžké nemoci.

František Juráček – sedlář, pamětník, voják
03.02.1914 (Vídeň) – 18.11.2009 (Horšovský Týn)

místa působení: Horšovský Týn

Pocházel ze smíšeného česko-německého manželství. Rodiče se přistěhovali do Horšovského Týna z Vídně. František vychodil německou školu, vyučil se u otce sedlářem. Po obsazení Sudet musel narukovat do německé armády, dostal se až do Litvy a Ruska. Tam byl zajat a půl roku nosil ruskou uniformu jako tlumočnick. Po skončení války se ocitl v zajateckém táboře v Brně, odkud byl propuštěn na podzim roku

1946. Vrátil se do Horšovského Týna k rodičům. Později absolvoval vojenskou službu ve vojenské nemocnici v Praze. Oženil se, vstoupil do zemědělského družstva, kde pracoval jako sedlák až do odchodu do důchodu. Dlouhodobě se angažoval v krajanském sdružení. Jako znalec předválečných poměrů a pamětník byl nevyčerpatelným zdrojem informací o starém městě, jeho obyvatelích, zámku i knížecí rodině. Výrazně pomáhal autorům lokálních publikací. Jízdně zámku věnoval unikátní ručně zpracovaná koňská sedla, opratě a stroje původně určené pro knížecí rodinu, své staré sedlářské náčiní a šicí stroj.

Václav Antonín Kraus – malíř

28.02.1717 (Horšovský Týn) – 20.11.1773 (Horšovský Týn)

místa působení: Horšovský Týn, Třebnice, Všekary

V roce 1743 se oženil s Kateřinou Pfirmovou. Roku 1742 maluje oltářní obraz pro kostel v Třebnicích. V roce 1744 provádí obnovu oltářních obrazů v kostele sv. Apolináře v Horšovském Týně, roku 1767 vymalování kostela ve Všekarech. Syn Jana Antonína Krause, bratr Josefa Karla Krause, tchán malíře Martina Strejce.

Rafael Mišovský – místokomorník zemských desek, tajemník místodržícího, právník, básník

1580 (Horšovský Týn) – 21.11.1644 (Praha)

místa působení: Praha

Právník a básník, tajemník rakouského místodržícího, místokomorník zemských desek s povinností překládat do češtiny. Studoval v Praze u jezuitů, potom v Paříži a Římě. Dosáhl titulu doktora všech práv a působil u odvolacího soudu v Praze. Potom byl jako císařský komisař vyslán do různých měst na Moravě a v hrabství kladském, kde obracel protestantské obyvatelstvo na katolickou víru. Za mnohé služby jej císař Ferdinand II. povýšil v roce 1621 do vladyckého stavu s titulem ze Sebužína a Horštejna. V roce 1628 mu císař daroval statek Bulíkov a jmenoval jej sekretářem české dvorní kanceláře. Zasloužil se také o český jazyk a literaturu. Přeložil do češtiny Paprockého Diadochus a doplnil jej pojednáním o kláštorech a opatech v Čechách. Vyučoval českému jazyku arciknížete Ferdinanda, syna císaře Ferdinanda II. Napsal řadu oslavných básní a 540 nekrologů.

Ignác Amerling – malíř, portrétista, restaurátor

27.11.1837 (Staňkov) – 01.09.1912 (Domažlice)

místa působení: Domažlice, Horšovský Týn, Chodsko

Žák malíře Josefa Mathausera, pro nedostatek finančních prostředků nedokončil akademická studia. Působil například v Horšovském Týně, proslavil se jako malíř kostelních obrazů, portrétů a drapérií nebo jako restaurátor. Otec malíře Josefa Amerlinga.

Valentína Kameníková – hudební pedagožka, klavíristka

20.12.1930 (Oděsa) – 28.11.1989 (Praha)

místa působení: Praha, Horšovský Týn

Absolventka oděské konzervatoře. Do země přišla v roce 1957 za mužem. Brilantní klavíristka a interpretko díla P. I. Čajkovského. Častým hostem v Horšovském Týně, odkud pocházel její manžel a kde v letech 1957 a 1958 i žila. Proslula také jako vynikající pedagožka, byla profesorkou pražské konzervatoře a AMU.

prof. Josef Johann Littrow – astronom, matematik, univerzitní profesor, vynálezce, autor odborných publikací

13.03.1781 (Horšovský Týn) – 30.11.1840 (Víděň)

místa působení: Víděň, Krakov

Nejprve studoval právo a teologii, později působil jako vychovatel a studoval matematiku a hvězdářství. Roku 1807 se stal profesorem hvězdářství na univerzitě v Krakově, v roce 1810 v Kazani, kde založil hvězdárnu, roku 1816 byl jmenován spolureditelem hvězdárny v Budíně. Od roku 1819 byl profesorem ve Vídni a zároveň ředitelem hvězdárny. Vynalezl nový druh dalekohledu, který podle jeho návrhu zhotovil Šimon Plössl. Vydal několik odborných i popularizačních prací z oboru astronomie. Jeho nejúspěšnější kniha „Die Wunder des Himmels“ (Zázraky nebe) vyšla ve Stuttgartu v roce 1834. Roku 1837 byl za své mezinárodně významné životní dílo povýšen do šlechtického stavu.

Kalendárium událostí – listopad

Návštěva prezidenta Václava Havla v Domažlicích

07.11.1991 – Domažlice

První československý prezident zvolený po pádu totalitního komunistického režimu navštívil Domažlice a okolí dne 7. listopadu 1991. Během nabitého programu položil Václav Havel pamětní věnec u pomníku spisovatele Jindřicha Šimona Baara na Výhledech, následoval slavnostní oběd na Vavřínečku a beseda s občany. Dle vlastních slov to byla jeho vůbec první návštěva chodské metropole v životě.

Odhalení pamětní desky MUDr. Josefu Pelnářovi

13.11.1982 – Domažlice

V domažlické Spálené ulici, na průčelí domu čp. 163, nalezneme bronzovou pamětní desku věnovanou místnímu rodákovi a lékaři-internistovi, prof. MUDr. Josefu Pelnářovi. V roce 1921 se stal přednostou pražské interní kliniky, o 11 let později byl jmenován čestným občanem Domažlic. Na jeho počest mu byla 13. listopadu 1982 (několik dní před 110. výročím narození) odhalena na zmiňovaném domě pamětní deska s textem: „V tomto domě prožil své mládí lékař, internista – akademik Josef Pelnář 1872-1964.“ Autorem díla je akademický sochař Karel Kuneš ml., který se v Domažlicích narodil a je zde i pohřben.

Odhalení pomníku sochaři Jakubu Roytovi

13.11.1938 – Domažlice

Slavnost se udála v neděli dopoledne a pomník byl umístěn do parku před dnešní základní školou v Komenského ulici. Busta na pomníku je dílem sochaře Václava Amorta. Odlita byla v Anýžových dílnách v Praze. Žulový pylon pochází od kamenického mistra Josefa Štěpánka z Havlovic a základy byly vyžděny místním stavitelem Aloisem Procházkou. Na bronzové desce je nápis: „Zdejší rodák, žák národních škol Jakub Royt, akademický sochař, který v jeho umělecké dráze nad jiné nadaný 1860-1890. Památník věnovala sestra Marie.“ Slavnost zahájil jménem místní osvětové komise JUDr. Svatopluk Čech. Slavnostní projev přednesl dr. Jindřich Čadík, profesor Karlovy univerzity a ředitel plzeňského muzea. Zástupce domažlické radnice, radní ing. B. Šafránek převzal pomník do opatrování a péče města Domažlic.

Odhalení pamětní desky III. odboji v Domažlicích

14.11.2003 – Domažlice

Také v Domažlicích nalezneme hmotnou připomínku obětí komunistické perzekuce. Zdejší pamětní desku pronásledovaným odhalili v listopadu roku 2003 předseda okresní pobočky Konfederace politických vězňů Josef Touš, předseda okresního výboru PTP Jiří Hezký a starosta Domažlic Jan Látka. Slavnostní akt odhalení proběhl v zahradě Chodského hradu za účasti řady významných osobností společenského života.

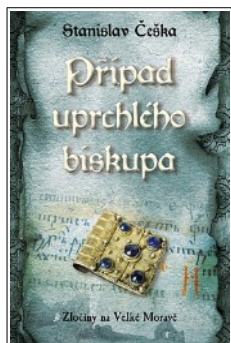
Odhalení busty spisovatele Karla Jaromíra Erbena

21.11.1970 – Domažlice

Bustu spisovatele, básníka a historika Karla Jaromíra Erbena nalezneme na náměstí Míru, v podloubí domu čp. 136. Upomíná na Erbenovy studijní pobyty, které v regionu podnikl ve čtyřicátých a šedesátých letech 19. století a při kterých studoval městský archiv a navštívil chodské vesnice. Zejména ho zajímaly lidové pohádky, jazyk a kroje. Autorem bronzové podobizny na mramorovém podstavci je akademický sochař Karel Kuneš, odhalena byla přesně v den stého výročí úmrtí této významné osobnosti českého národního obrození.

Nabídka knih k vypůjčení v naší knihovně

Případ uprchlého biskupa – Stanislav Češka

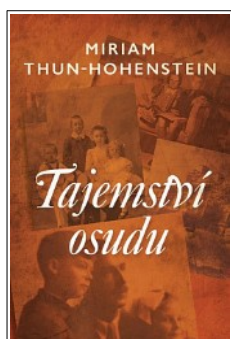
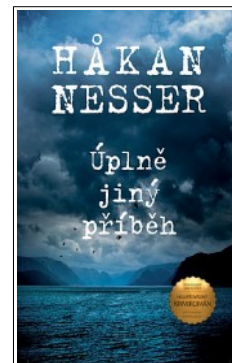
Začalo poslední desetiletí 9. století. Východofranský král Arnulf se rozhodl zaútočit na Moravské království a podrobit si je tak, jak se to nepovedlo jeho dědovi Ludvíkovi. I v této pohnuté době však kvete normální život. Kníže nitravský, syn krále Svatopluka Mojmir II., chystá svatbu s Ivanou, dcerou bojnického župana Kosory, přítele knížete Slavomíra.

- historická detektivka, 244 stran

Úplně jiný příběh – Håkan Nesser

Během dovolené ve Finistère i Bretani se setká šest Švédů: dva manželské páry a dva muži. Koupou se, podnikají výlety a také trochu flirtují. Z tohoto pobytu pak zůstanou fotografie rozptýlené po albech a především cosi jako deník, který podrobně líčí, co se během pobytu odehrálo. Uplyne pět let a někdo začne tyto lidi postupně zabíjet.

- severská krimi, 502 stran

Tajemství osudu – Miriam Thun-Hohenstein

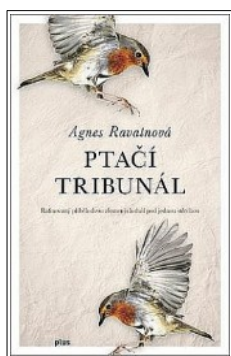
Skutečný příběh muže, kterému šlechtický původ štěstí nepřinesl, a jeho vnučky, která ho celý život hledala. Kniha napsaná podle skutečných událostí líčí život tří generací jedné rodiny, na jejímž životě se dramaticky podepsalo divoké dvacáté století. Příběh začíná kolem roku 1920 vyprávěním důstojníka Erweina von Thun-Hohenstein a pokračuje až do současnosti osudy jeho dětí a dědiců. Někdy stačí jediná lež k tomu, aby zásadně změnila běh věcí...

- biografie, 219 stran

Kde rostou divoké třešně – Laura Madeleine

První světová válka je u konce, ale osmnáctiletá Emeline Vaneová, zchudlá dědička z chladných anglických mokřadů, stíhaná vzpomínkami na všechny, jež ztratila, klid stále nenachází. V jednu chvíli, kdy už to vypadá, že se její život nadobro ocitá v temné uličce, nasedne na vlak a odjede do malého přímořského městečka na jihu Francie, do kraje barev a vůní, do kraje slunce, koření, pomerančů a lahodného jídla plného divokých chutí.

- román pro ženy, 317 stran

Ptačí tribunál – Agnes Ravatn

Po veřejném skandálu opustí televizní moderátorka Allis Hagtornová svého partnera a práci ve městě a dobrovolně se vydá do vyhnanství v odlehlém fjordu. Brzy se ale ukáže, že její nová práce není tak docela tím, co čekala. Ani její tichý, nevrlý zaměstnavatel, čtyřicátník Sigurd Bagge, není tak starý, jak předpokládala. Zatímco čekají, až se Sigurdova žena vrátí z cest, jejich tichá a neklidná setkání se rozvíjejí v podivně obsesivní vztah...

- psychologický román, 212 stran

Rozinka - Kamila Holásková

Julie pracuje jako pečovatelka v domově pro seniory, má pár let po maturitě a moc neví, jak naložit se životem. Svého přítele Davida má sice ráda, ale... už to, že dost pije, je příčinou mnoha neshod. V rámci svojí práce vyslechne Julie spoustu příběhů lidí, kteří byli leckdy vystaveni i těm nejtěžším výzvám... Nelehké osudy jejich „svěřenců“ jí vlastně pomáhají v nasměrování vlastního života... Přičemž největší radostí i oporou se pro ni stává černý mopslík jménem Rozinka.

- román pro ženy, 162 stran

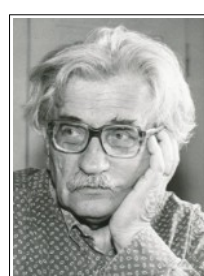
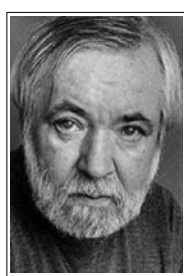

Osmisměrka

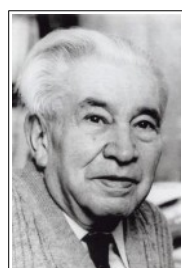
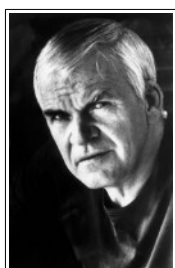
Víte, jak vypadají naši spisovatelé? Podle obrázku určete příjmení našeho spisovatele a vyškrtněte ho v osmisměrce. Jako nápovědu máte vždy pod jednou řadou obrázků uvedeno jedno známé dílo autora. Po vyškrtnutí všech příjmení Vám v osmisměrce zbyde 36 písmen, která tvoří tajenku.

Heinrich Heine: „Jedni čtou, aby ... “ (dokončení v tajence)

S	M	I	N	T	Z	Ý	A	F	U	K	S	P	V	A	K
R	Á	M	E	R	A	K	D	T	O	O	O	A	V	Í	A
E	C	K	R	E	B	S	K	Í	L	G	N	Ž	L	I	Á
K	H	E	U	F	E	N	A	H	M	Č	L	U	Í	V	D
L	A	Č	D	I	Z	E	F	A	U	Š	C	A	O	K	N
O	R	Á	A	E	R	M	K	R	U	A	R	C	R	E	B
W	Z	Ž	Í	S	U	O	A	T	V	P	M	Á	Z	R	A
B	A	T	L	I	Č	K	A	L	O	Ě	Č	V	M	T	A
A	L	Č	K	H	R	U	B	Í	N	O	A	A	B	E	R
S	I	A	E	E	Á	S	U	H	K	L	L	Á	P	L	K
S	P	P	Š	Y	T	Z	A	U	A	U	K	L	O	A	E
I	E	E	A	N	Á	R	N	P	D	S	E	T	L	B	S
A	N	K	H	E	V	D	V	O	R	T	T	Ě	Á	A	Á
R	M	N	O	B	E	Ě	L	T	D	I	S	V	Č	R	R
B	A	U	E	R	D	H	C	E	Č	G	I	S	E	H	I
L	A	D	A	E	A	Š	K	V	O	R	E	C	K	Ý	J

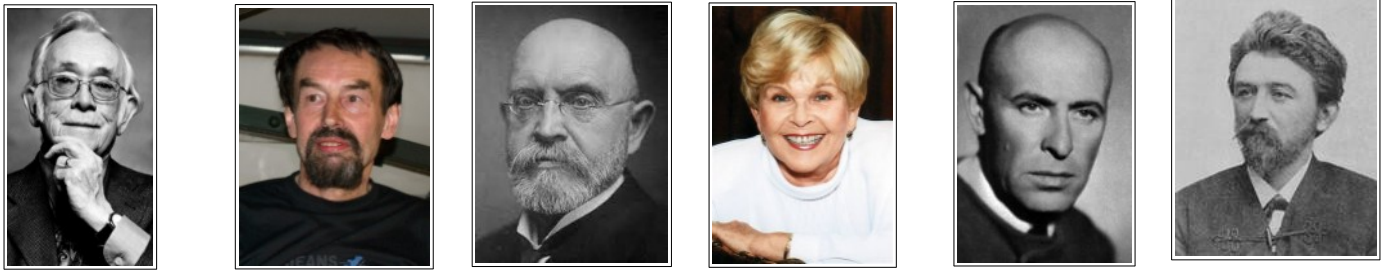
Hanýžka a Martínek; Na vlnách odvahy a dobrodružství; Bořík, Bohoušek & spol.; Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války; Sekyra; Dášeňka

Kytice; Žert; Maminka; Spalovač mrtvol; Těžká hodina; Démanty noci; Kříž u potoka

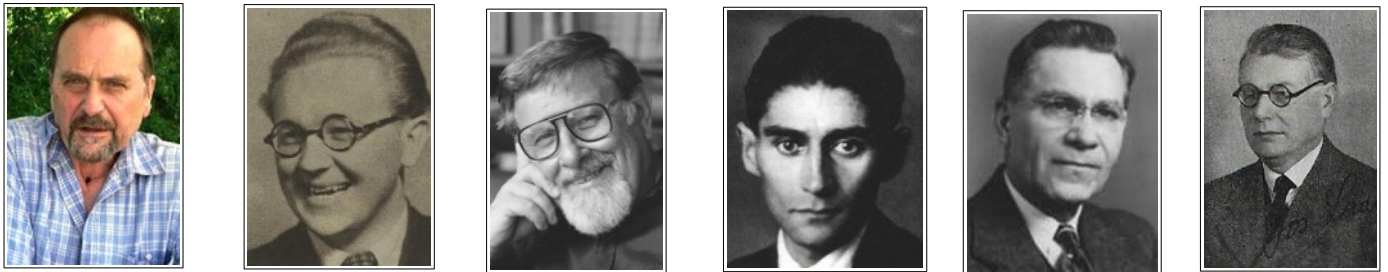
Ostře sledované vlaky; Největší z Pierotů; Povídky malostranské; Výlety pana broučka; Stříbrný vítr; Máj

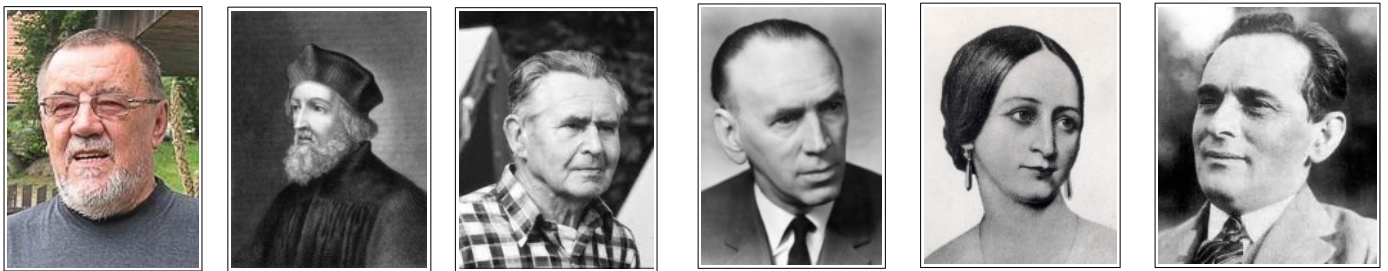
Prima sezóna; Papežova dcera; Psohlavci; Kde spí luftáci; Rozmarné léto; Zapadlí vlastenci

Slezské písně; Ferda Mravenec; O sobě; Malý pražský erotikon; Manon Lescaut; Rumcajs

Aprílová škola; Němá barikáda; Já Baryk; Proměna; Klapzubova jedenáctka; Mikeš

Dudáci a vlčí hlavy; O církvi; Záhada hlavolamu; Špalíček veršů a pohádek; Babička; Bylo nás pět

řesně: Baor, Bařilřka, Šekřac, Šekřac, Komeňský, Hartl, Nezval, Cvřtek, Záček, Erben, Kundera, Seřfer, Fuks, Wolker, Lustyř, Svřta, Hřabal, Kozřik, Neruda, Cech, Sramek, Mřcha, Skvoretřý, Bauer, Jirřsek, Devřta, Vantura, Rajs, Bezruč, sekor, Komenský, Hartl, Nezval, Cvřtek, Záček, Erben, Kundera, Seřfer, Fuks, Wolker, Lustyř, Svřta, Hřabal, Kozřik, Neruda, Cech, Sramek, Mřcha, Skvoretřý, Bauer, Jirřsek, Devřta, Vantura, Rajs, Bezruč, řesně: si zapamatovatelli, družř proto, aby zapomněli.

Historie domů v Horšovském Týně

Jana Littrowa 120

asi kolem roku 1980

12.07.2022

Když v pátek večer dočtete knížku a v pondělí ráno jdete do knihovny pro novou zásobu.

**TELEVIZE JE PRO MĚ VŽDY
VELMI VZDĚLÁVACÍ.**

**POKAŽDÉ, KDYŽ JI NĚKDO
ZAPNE, ODEJDU DO JINÉ
MÍSTNOSTI ČÍST KNIHU.**

Městská knihovna
náměstí Republiky 102
346 01 Horšovský Týn
telefon: 379 422 572
mobil: 731 614 064
e-mail: knihovna@htyn.cz
knihovnaht@seznam.cz
<https://knihovnahorsovskyty.n.webk.cz>

půjčovní doba:

Po	9:00 – 12:00	13:00 – 18:00
Út	zavřeno	
St	9:00 – 12:00	13:00 – 17:00
Čt	9:00 – 12:00	13:00 – 17:00
Pá	9:00 – 12:00	13:00 – 15:00